NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 20 גראָשען

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע–זעה 12. זייט

היינט 14 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 20 | Łódź, Niedziele, 24 stycznia 1937 | אַדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel, 224-71. Skrz. poczt.1.06 | לאָדז, זונטאָג פ' יתרו י"ב שבט תרצ"ז | 15-טער יאָהרגאַנג

דער גרויסער פּראָצעס

געגען ראַדעק, פּיאַטאַקאָוו, סאָקאָלניקאָוו, סערעבּריאַקאָוו און זייערע חברים

האָט זיך גענומען אָנגעהויבען אין מאָסקווע

מאָסקווע, 23 (ספּ. טעל.)

היינט האָט זיך פאַר'ן קריגס-טריבונאַל פון העכסטען געריכט אָנגעהויבען דער פּראָצעס געגען 17 בעשולדיגטע, בראש מיט ראַדעק'ן, סאָקאָלניקאָוו און פּיאַטאַקאָוו. ס'בעשולדיגט דער פּראָקוראָר ווישינסקי. די בעשולדיגטע קניאַזעוו, פּושין און אַרנאָלד פאַרטיידיגען אַ יאַקאַטען. די איבריגע בעשולדיגטע האָבען ערקלערט, אַז זיי וועלען זיך אַליין פאַרטיידיגען.

לויט'ן בעשולדיגונגס-אַקט האָבען די אָנגעקלאָגטע געשאַפען אַן אונלעגאַלע אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָט געשטרעבט צו שטירצען דעם עקזיסטירענדען רעזשים און פאַרשטענדיגען מיט פרעמדע מלוכות, הויפטזעכליך מיט יאַפּאַן און דייטשלאַנד, און צוריקצושטעלען דעם קאַפּיטאַליזם.

דער בעשולדיגונגס-אַקט דערמאָהנט וועגען די בעציהונגען פון די אָנגעקלאָגטע מיט'ן אַטאַשע און סעקרעטאַר פון אַ פרעמדער דיפּלאָמאַטישער פּלאַצובקע. צו דערגרייכען דעם זייערען ציל האָבען געדאַרפט פיהרען פאָלגענדע מיטלען: שעדיגונג אין די אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען, אויף די באַהנען און אין די גרובען, אָנווענדען טעראָריסטישע אַקטען געגען פּאַרטיי- און רעגירונגס-אָנפיהרער, און קודם-כל מיט געוואַלט צו בעזייטיגען סטאַלינען, שטרעבען אַרויסצורופען אַ מלחמה מיט דייטשלאַנד און יאַפּאַן און אָרגאַניזירען אַ טעראָריסטישע און שפּיאָנאַזש-אַקציע בעת דער דאָזיגער מלחמה. ראַדעק איז געווען איינער פון די, וועלכע האָבען אָרגאַניזירט טעראָריסטישע געוואַלד-אַקטען, וועלכע האָבען געהאַט אויך דעם ציל אויסצופיהרען אַן אַטענטאַט אויף סטאַלינען.

אין פאַל די אונלעגאַלע אָרגאַניזאַציע וואָלט געקומען צו דער מאַכט וואָלטען די פרעמדע מלוכות געדאַרפט באַקומען אין סאָוויעט-רוסלאַנד פּאָליטישע, ווירטשאַפטליכע און טעריטאָריאַלע פּריווילעגיעס. די דייטשען האָבען געוואָלט בעקומען אוקראַאינא און יאַפּאַן דעם אַמורער קרייז.

נאָכ'ן אָדורכלייענען דעם בעשולדיגונגס-אַקט האָט דער פאָרזיצער אַליריך געפרעגט יעדען איינציגען פון די בעשולדיגטע, צי ער איז זיך מודה אין די פאַרברעכענס. אַלע האָבען זיך מודה געווען.

די ערשטע האָבען אָפּגעגעבען ערקלערונגען פּיאַטאַקאָוו, ראַדעק, סערעבּריאַקאָוו און שעסטאָוו.

פּיאַטאַקאָוו האָט זיך מודה געווען אין אָרגאַניזירען די אונלעגאַלע אָרגאַניזאַציע. כדי צו בעקומען געלד אויף צו פיהרען די אַקציע, האָט פּיאַטאַקאָוו, וועלכער איז געווען האַנדעלס-פאָרשטעהער אין בערלין, געגעבען בעשטעלונגען דייטשע פירמען, וועלכע ער האָט איבערגעצאָהלט. דער עודף איז געגאַנגען פאַר דער אָרגאַניזאַציע. פּיאַטאַקאָוו איז זיך מודה, אַז אַלס פאָרזיצער פון ראַט פאַר דער נאַציאָנאַלער ווירטשאַפט און דאַן אַלס פאַרטרעטער פון קאָמיסאַר פאַר דער שווערער אינדוסטריע, האָט ער אָנגעפיהרט מיט דער אונלעגאַלער אָרגאַניזאַציע אין אוקראַאינא און מערב-סיביר. אין אוקראַאינא האָט ער זיך בעמיהט צו דעזאָרגאַניזירען די כעמישע אינדוסטריע. פּיאַטאַקאָוו האָט זיך מודה געווען אין קאָנטאַקט מיט קאַמענעוו'ן, וועלכער האָט געדאַרפט אָנפיהרען אין דער אָרגאַניזאַציע ראַדעק'ן, סערעבּריאַקאָוו'ן און סאָקאָלניקאָוו'ן און אויך אָנצוקניפּען אַ קאָנטאַקט מיט דער רעכטער אָפּאָזיציע, ווי בוכאַרין, ריקאָוו און טאָמסקי.

ראַדעק, וועלכער האָט אין דער אָרגאַניזאַציע פאַרנומען דעם אַמט פון אַ ספּעציאַליסט אין דער אויסלענדישער פּאָליטיק און זיין אויפגאַבע איז געווען צו האָבען בעציהונגען מיט די פרעמדע דיפּלאָמאַטישע פּלאַצובקעס אין רוסלאַנד, האָט אין זיין ערקלערונג אָנגעגעבען די צילען פון דער אונלעגאַלער אָרגאַניזאַציע.

מאָסקווע, 23 (ספּ. טעל.)

אויף דער נאָכמיטאָג-זיצונג האָט געגעבען ווייטערדיגע ערקלערונגען פּיאַטאַקאָוו, דערצעהלענדיג וועגען דער אַקציע צו דעזאָרגאַניזירען די אינדוסטריע.

לויט פּיאַטאַקאָוו האָט געוואָלט רעדען וועגען דער כעמישער קריגס-אינדוסטריע, האָט איהם דער פאָרזיצער אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז דעם טייל פון די ערקלערונגען וועט ער אָפּגעבען ביי פאַרמאַכטע טירען. פּיאַטאַקאָוו האָט אויך דערצעהלט, אַז סאָקאָלניקאָוו און ראַדעק האָבען געהאַט בעציהונגען מיט אַ פרעמדען דיפּלאָמאַטישען פאָרשטעהער. פּיאַטאַקאָוו איז געווען אין אָסלאָ מיט אַ דייטשען פּאַס און איז געפלויגען מיט אַ ספּעציעלען דייטשען אַעראָפּלאַן.

לויט די ערקלערונגען פון בעשולדיגטען האָט טראָצקי געפיהרט געשעפטען מיט העס'ן וועגען הילף פון דייטשלאַנד צו קומען צו דער מאַכט. ער האָט דערפאַר צוגעזאָגט טעריטאָריאַלע הנחות צי אָפּגעבען דייטשלאַנד אוקראַאינא דורך בילדען דאָרט אַ בעזונדערע מלוכה. פּיאַטאַקאָוו האָט זיך מודה געווען אין אָרגאַניזירען דעם אַטענטאַט אויף קאַטאַרען און פּאָסטישעו'ן און מ'האָט געוואָלט אומברענגען סטאַלינען, מאָלאָטאָוו'ן און קאַגאַנאָוויטש'ן. דאָס האָבען אָרגאַניזירט פּיאַטאַקאָוו, סערעבּריאַקאָוו, ראַדעק און סאָקאָלניקאָוו. בראש פון די אוקראַאינער טעראָריסטען איז געשטאַנען לאָגינאָוו.

(ווייטער זעה 3-טע זייט)

דעמיסיע פון דער יאַפּאַנישער רעגירונג

דער פּאַרלאַמענט פונאַנדערגעלאָזען. — די פּאַרטייען ווילען נישט קיין אָפּמאַכען מיט דייטשלאַנד

טאָקיאָ, 23 (ספּ. טעל.)

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ שטורמישע זיצונג פון פּאַרלאַמענט. נאָך די עקספּאָזעס פון די רעגירונגס-מיטגלידער, האָט גענומען אַ וואָרט דעפּ. סאַקוראַוטשי, וועלכער האָט אין נאָמען פון דער מינסייטאָ-פּאַרטיי שאַרף קריטיקירט די אויסערן-פּאָליטיק וועלכע ער האָט בעצייכענט אַלס געהיימע און פּוילשטענדיג צוועקלאָזע. יאַפּאַן — האָט ער געזאָגט — ליידט כסדר מפּלות.

פּרעמיער הירטאַ האָט געוואָלט ענטפערן די רעדנער, אָבער די דעפּוטאַטען האָבען איהם איבערגעשריגען און נישט געלאָזט קומען צום וואָרט.

עס האָט אויך גענומען אַ וואָרט אויסערן-מיניסטער אַריטאַ. וועלכער האָט געוואָלט פאַרטיידיגען דעם דייטש-יאַפּאַנישען אָפּמאַך, אָבער אויך איהם האָט מען נישט געלאָזט רעדען. דעפּוטאַטען בעפאַלען אַזעלכע אויסדרוקען, ווי ליגנער, הערט דאָס מויל, אַראָפּ פון דער טריבונע וכדומה.

עהנליך איז געשעהן בעת עס האָט געוואָלט רעדען דער פינאַנץ-מיניסטער באַבאַ. אויך בעת דער רעדע פון קריגס-מיניסטער טעראַוטשי האָבען זיך געהערט פּראָטעסטען. די דעפּוטאַטען האָבען געשריען און געקלאַפּט אין די פּולפּיטען.

דער פאָרשטעהער פון דער סעיוקאַי-פּאַרטיי האָט דערקלערט: זייט די 30 יאָהר וואָס מיר האָבען אַ פּאַרלאַמענט, האָבען מיר נאָך נישט געהאַט אַזאַ נישט פּאָפּולערע רעגירונג, ווי די איצטיגע. הירטאַ און אַרוטאַ זענען מאַנעקינס, הינטער וועלכע עס שטייען די אַרמעע-פיהרער.

גען. טעראַוטשי האָט דערביי אויסגערופען: דאָס איז אַ בעליידיגונג פון דער אַרמעע.

האַמאַדאַ האָט דערויף געענטפערט: אויב פון סטענאָגראַם פון מיין רעדע וועט זיך אַרויסווייזען, אַז איך האָב בעליידיגט די אַרמעע, וועל איך תיכף בעגיין האַראַקירי.

מינ. טעראַוטשי: מיר וועלען קאָנטראָלירען דעם סטענאָגראַם.

טאָקיאָ, 24 (ספּ. טעל.)

אַ פיהרער פון דער מינסייטאָ פּאַרטיי האָט דערקלערט, אַז די פּאַרטיי וועט נישט רעזיגנירען פון איהר קאַמף און וועט שטרעבען צו רעפאָרם פון דער אַדמיניסטראַציע, צו בעזייטיגען די איינפלוסען פון דער אַרמיי אויף דער אויסערן-פּאָליטיק און אַ סוף מאַכען צו דער געהיימער דיפּלאָמאַטיע. וועגען דייטש-יאַפּאַנישען אָפּמאַך האָט פאַרהאַנדעלט נישט דאָס אויסערן-מיניסטעריום נאָר דער גענעראַל-שטאַב.

די דאָמעי-אַגענטור טיילט מיט, אַז נעכטען 10.30 פריה איז זיך צונויפגעקומען דער מיניסטעריו-ראַט אויף אַ בעראַטונג. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען דעם 23-סטען ה. ח. פונאַנדערצולאָזען דעם פּאַרלאַמענט.

פון האַלב-אָפיציעלע קוועלען ווערט מיטגעטיילט, אַז דאָס פונאַנדערלאָזען דעם יאַפּאַנישען פּאַרלאַמענט איז בעשלאָסען געוואָרען אויפ'ן פאַרלאַנג פון דער מיליטערישער הויפּט-אָנפיהרונג, וועלכע האַלט, אַז די געפּלאַנעוועטע רעפאָרמען אין מיליטער וועט מען נישט קאָנען דורכפיהרען ביי די איצטיגע כחות-פאַרהעלטענישען אין פּאַרלאַמענט.

פּאַריז, 23 (ספּ. טעל.)

האַוואַס מעלדעט, די רעגירונג פון פּרעמיער הוראָטאַ האָט זיך אָנגעגעבען אין דימיסיע, די סיבה פון דימיסיע איז די אוממעגליכקייט צו דערגרייכען אַ פאַרשטענדיגונג אין דער פראַגע פון אויפלעזען דעם פּאַרלאַמענט קריזיס.

טאָקיאָ, 23 (ספּ. טעל.)

שבת אין דערפריה איז פאָרגעקומען אַן אויפרייס אין מערב-טייל פון טאָקיאָ, אַ פּולווער-מאַגאַזין, וועלכער געהער צו דער 23 אַרמעע, איז אויפגעריסען געוואָרען, 5 זעלנער זענען דערהרגעט געוואָרען אויפ'ן אָרט און 3 זענען שווער פאַרוואונדעט געוואָרען.

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז נעכטען שבת קודש געשטאָרבען אונזער הייסגעליבטער פאָטער, שוויגערפאָטער און גרויספאָטער

נ"ע

לייביש טיראַנגער

ב"ר קלמן ז"ל

(פון ראַדאָם) אין עלטער פון 68 יאָהר.

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאָג, ד. 24 יאַנואַר 1937. 1 אַ זייגער ביי טאָג פון טויער-הויז זגערזשער 36, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיף-טרויערנדע הינטערבליבענע.

Głęboko wzruszeni przedwczesnym zgonem kierownika administracji fabryki zakładów przy ul. Dowborczyków N. 30

B. P. Salomona Wołczonka

składa pozostałej RODZINIE wyrazy szczerego współczucia

Personel biurowy, fabryczny, Majstrowie i Robotnicy

WŁÓKIENNICZEJ SP. AKC. N. EITINGON i Ska

די בעדערפנישען פון דער ארמעע

דיסקוסיע איבער'ן בודזשעט פון קריגס-מיניסטעריום אין דער קאמיסיע

רעדע פון מיניסטער קאספשיצקי

וואַרשאַ, 23 (טעלעפאָניש)
די בודזשעט-קאָמיסיע בײַם סיים איז הײַנט צוגעטרעטען צו בעטראַכטען דעם פּרעלימינאַר-בודזשעט פון קריגס-מיניסטעריום. דער בודזשעט האָט רעפערירט דעפּ. סטאַזשאַק.

דער רעפערענט האָט אָנגעוויזען אויף דער בעשיידענקייט פון בודזשעט בנוגע אונזערע מיליטערישע בעדערפנישען, וועלכע דרינגען אַרויס פון דער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע. מאַכענדיג אויפמערקזאַם אויף דער אומגעהויערער אָנשטרענגונג פון דער אַרמעע-לייטונג, וועלכע ווילען בעפרידיגען אונזערע בעדערפטנישען מיט פערהעלטנישמעסיג נישט גרויסע מיטלען.

נאָכן רעפעראַט פון דעפּ. סטאַזשאַק איז די בודזשעט-קאָמיסיע צוזאַמען מיט די פאָרשטעהער פון קריגס-מיניסטעריום און מיני. קאַספּשיצקי בראָש אַוועק אויפן פליה-פּלאַץ, כדי אָנצוקוקען די מיליטערישע אָביעקטען פון לופט-וועזען. ס'האָט געהאַלטען א לענגערע רעדע דער קריגס-מיניסטער גענ. קאַספּשיצקי, וועלכער האָט געזאָגט, אַז פּוילען האָט זיך נישט געקענט ענטוויקלען נאָרמאַל צוליב דער 150-יעהריגער קנעכטשאַפט. די 7 יאָהר מלחמה האָבען אויך גורם געווען צו גרויסע בלוטען וועלכע דאַרפען פערגעסט ווערען, כדי צו זיכערן די האַרמאָנישע ענטוויקלונג פון דער מלוכה און פאָלק.

די איצטיגע מיטלען זענען נישט גענוגענד, איך דאַרף נישט בעווײַזען, אַז אין דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָניונקטור מוז פּוילען פערנעהמען אַן ענטשפּרעכענד אָרט צווישען די אייראָפּעאישע מלוכות אין דער הינזיכט פון קריגס-פּאָטענציאַל. מיר מוזען אָנשטעלען אַלע אונזערע אַרבייטען אויף ענטוויקלען די פערטיידיגונגס-גרייטקייט אין דער מלוכה, אַזוי זיך ענטוואַפנען, אַז דאָס בעוואַפנונגס-געביט זאָל אונז נישט אַראָפּשטויסען צו א פּאַסיווען אינסטרומענט אין די הענד פון פרעמדע אינטערעסען. מיר האָבען בענוג אַרבייטס-הענד און דעריבער וועלען מיר זיי אויסניצען אין די אינוועסטיציע-אַרבייטען, ביי דער ענטוויקלונג פון דער קריגס-אינדוסטריע. אנדערע מלוכות מאָביליזירען אויף דעם צוועק מיליאַרדען. דער ענין איז פאַר פּוילען נישט קיין האָפנונגסלאָזער. מיר וועלען דאָ קאָנצענטרירען אַלע מיטלען און די גאַנצע אַרבייט. די סומען פון געוועהנליכען בודזשעט זענען נישט גענוגענד. מיר וועלען אָבער געפינען א וועג צו אונזער ענטוואַפנונג.

די געזעלשאַפט וועט אונז געבען די פאָנדען. די קאָנטראָל וועט פיהרען די אויטאָריטעט פון העכסטען אָנפיהרער מאַרש. רידז-שמיגלי, דער יורש פון מאַרשאַל פּילסודסקי. אין דער דיסקוסיע האָבען אָנטיילגענומען עטליכע רעדנער.

רעדע פון דעפּ. מינצבערג

דאַן האָט גענומען א וואָרט דעפּ. מינצבערג, וועלכער האָט געזאָגט, די צייט וועלכע ס'לעבט איבער די יודישע בעפעלקערונג, שאַפט אַזא סיטואַציע, אַז די רעפּרעזענטאַנטען פון דער יודישער בעפעלקערונג זענען געצוואונגען ביי די בודזשעט, פון כמעט יעדען רעסאָרט, אַרויסצוזאָגען זייערע פאָדערונגען און פערלאַנגען אויסצובעסערן די עוולות, וועלכע ס'ווערען אונז געטון אויף פערשידענע אָפּשניטען פון לעבען.

נעמענדיג הײַנט א וואָרט, טו איך דאָס כדי צו בעטאָנען, אַז ס'איז פערהאַן איין רעסאָרט, בנוגע וועלכע איך קום נישט מיט קיין אַנקלאַגעס און נישט מיט קיין קריטיק, נאָר פערקעהרט, מיט ווערטער אין וועלכע איך וויל בעטאָנען, אַז הגם מיר וואָלטען געהאַט סבות צו א גאַנצע רייהע פאָרוואָרפען אויפ'ן געביט פון אונזערע בירגערליכע רעכט אויך אין רעסאָרט פון קריגס-מיניסטעריום, רוק איך אין דעם מאָמענט נישט אַרויס די פאָדערונגען, ווייל די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג האַלט, אַז ווען ס'האַנדעלט זיך וועגען דער אַרמעע, קאָנצענטרירען מיר זיך אַרום איהרע בעדערפנישען, ווייל מיר גיבען זיך אָפּ א חשבון דערפון, וואָס פאַר א גרויסע ראָלע זי שפּילט אין לעבען פון דער מלוכה. א ח"ץ דעם איז זי אפשר נישט אָנגעשטעקט מיט די איינפלוסען, וועלכע ס'ברענגען אַריין אין זוינזער געזעלשאַפטליכען אוןווירטשאַפטליכען לעבען — מיט דעם האַס פון געוויסע נישט פעראַנטוואָרטליכע עלעמענטען וואָס גרענצט דערצו, אַז מיר זענען דער אַביעקט פאַר די מיאוסטע אָנפאַלען אין פערשידענע שטעט אין פּוילען.

שוין ב"ת'ן בעטראַכטען די פּראָנצויזישע הלואה האָט דער רעפּרעזענטאַנט פון דער יודישער בעפעלקערונג געגעבען דעם אויסדרוק פון דער בעציהונג צו דער אַרמעע, און וויל דאָס נאָכאַמאָל בעטאָנען.

איך וויל ביי דער געלעגענהייט אָנמערקען וועגען דעם „בעריהמטען" פּראָיעקט פון איינער פון אונזערע היימישע „רעטער" פון פאַטערלאַנד, דעפּ. בעקאַ. ער האָט ערקלעהרט, אַז ער וועט אַריינטראָגען א פּראָיעקט וועגען אויסשליסען די יודישע בירגער פון מיליטער, מיט אַזעלכע פּראָיעקטען וויל איך נישט פּאָלעמיזירען, כ'וויל נאָר פעסטשטעלען, אַז אין דער צייט ווען די איצטיגע אידעען-גענאָסען פון ה' בעקאַן אויפ'ן געביט פון אַנטיסעמיטיזם, האָבען זיך געבוקט פאַר די צאַרישע משרתים ווען אין פערלויף פון א יאָהר הונדערט האָבען זייערע עלטערן געדינט דעם צאַר, האָבען די פוילישע יודען פרייוויליג אָנטיילגענומען אין די אויפשטאַנדען, אָרגאַניזירט צוזאַמען מיט די בעסטע פּאָליאַקען די בעריהמטע אַרויסטרעטונגען אויף גזשיבאָוו, זענען אַריינגעטרעטען אין די לעגיאָנען און האָבען געאַרבייט פאַר דער פּוילישער אומאָפּהענגיקייט.

אויף אַזעלכע פּראָיעקטען איז נאָר פערהאַן איין ענטפער, וועלכען דער פּרעמיער האָט געגעבען צו פאַריגע וואָך „היילט אייך, פּאַנאָוויע! היילט אייך! ס'איז כדאי אָנצווייזען, אַז דעפּ. בעקאַ, וועלכער האָט געהאַט צוגעזאָגט אַריינצוטראָגען א פאָרשלאַג וועגען אויסשליסען יודען פון מיליטער, האָט איהם נישט אַריינגעטראָגען. הפנים ער האָט זיך דערשראָקען. אַז ער זאָל נישט בעקומען אַזא ענטפער ווי ס'האָט בעקומען פון פּרעמיער דער דעפּ. בודזינסקי.

זעהר וויכטיגע געזעץ-פּראָיעקטען

זענען אָנגענומען געוואָרען דורכ'ן מיניסטאָרען-ראַט

וואַרשאַ, 23 (טעלעפאָניש)
„פּאַט" מעלדעט: דער מיניסטאָרען-ראַט האָט נעכטען אַקצעפּטירט א רייהע געזעץ-פּראָיעקטען, וואָס וועלען איינגעטראָגען ווערען אין סיים. די וויכטיגסטע פּראָיעקטען זענען: א געזעץ-פּראָיעקט צו אַסיגנירען אויף די נאָהנטסטע 4 יאָהר א מיליאַרד גילדען אויפ'ן „פאָן" („פונדוש אָבראָני נאַראָדאָווע"), אַן אינוועסטיציע-פּלאַן אויפ'ן יאָהר 1937 אויף א סומע פון 264 מיליאָן גילדען. א געזעץ-פּראָיעקט, וואָס זעהט פאַר די מעגליכקייט אַרויסצוגעבען נייע 150 מיליאָן גילדען, א געזעץ-פּראָיעקט וועגען אָפּשאַפען די געריכטען פון געשוואָרענע און א געזעץ-פּראָיעקט וועגען דער אָרדנונג אין די תפיסות.

דער מיליאַרד אויפ'ן „פאָן" וועט געהן הויפּטזעכליך פון דער פראַנצויזישער הלוואה.

דער אינוועסטיציע-פאָנד וועט געדעקט ווערען פון די סומען, וואָס וועלען איינפליסען אויפ'ן אַרבייטס-פאָנד („פונדוש פּראַצי"), און פון א רייהע פינאַנציעלע אָפּעראַציעס.

באַלד נאָך דער זיצונג פון מיניסטאָרען-ראַט האָט א הויכער רעגירונגס-בעאַמטער רעפערירט דורכ'ן ראַדיאָ דעם גאַנצען אינוועסטיציע-פּלאַן פון דער רעגירונג.

מיניסטער גראַבאָווסקי זאָגט צו בעקעמפען דעם קאַרטעל פון ליציטאַנטען

זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע ביים סענאַט

וואַרשאַ, 23 (טעל.)
אויף דער פרייטאָגדיגע זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע אין סענאַט איז בעטראַכט געוואָרען דער בודזשעט פון יוסטיץ-מיניסטעריום. רעפערירט האָט סיר. ראַדזשיוויל, וועלכער האָט אָנגעוויזען, אַז דער אויסדרוק גערעכטיגקייט האָט פערלוירען אין דער לעצטער צייט זיין אויטאָריטעט. מ'זוכט הײַנט נישט דעם מענש פון גערעכטיגקייט, נאָר דעם מענש פון שטאַרקער האַנט.

אין זיין רעפעראַט האָט דער רעפערענט אָנגעוויזען אויף א רייהע פעראָרדנונגען, וועלכע ווערען צוגעגרייט ווי אַזוי איינצושאַפען די בערעכטיגונגען פון געשוואָרענע, בעגרענעצען די צאָהל אַדוואָקאַטען א. א. וו.

סענאַטאָר פּעטראַזשיצקי זאָגט: א גרויסע צורייצונג צווישען דער בעפעלקערונג רופט אַרויס די פראַגע וואָס איז פערבונדען מיט ליציטאַציעס. ס'עקזיסטירט א קאַרטעל פון ליציטאַנטען, וועלכע דערלאָזען נישט קיין אַנדערען קונה צו דער ליציטאַציע און קויפען אָפּ פאַר גראָשענס די זאַכען, דער מיניסטער דאַרף זיך פערנעמען מיט דער דאָזיגער פראַגע.

ס'האָט גענומען א וואָרט דער מיניסטער גראַבאָווסקי, וועלכער האָט צוגעזאָגט, אַז ער וועט מאַכען אַלע בעמיהונגען, אַז די פּראָקוראַטור זאָל ענערגישער פערפאָלגען די ליציטאַנטען.

דער אוקראַינער דעציקעוויטש זאָגט, אַז אַז ס'איז כאַראַקטעריסטיש, אַז גראַד אויף מענגעל אין אויטאָריטעט פונ'ם וואָרט גערעכטיגקייט קלאָגען זיך די, וועלכע פערגוואַלטיגען דאָס דאָזיגע וואָרט דאַגעגען די', וואָס ליידען דערפון ווייסען, אַז די גערעכטיגקייט האָט נישט פערלוירען דעם אויטאָריטעט. צו דער מאַכט זענען געקומען נייע מענשען אָהן טראַדיציע, וועלכע גלויבען, אַז די נעשיכטע פון דער מענשהייט הויבט זיך אָן פון זיי און, אַז אייביג וועלען זיי שטיין ביים רודער.

די פּאַציפיקאַציע פון מזרח-גאַליציען אין יאָהר 1930 איז וואָס אַנ'אמת געווען דאָס ווערק פון דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט, אָבער דער מיניסטער האָט זיך גלייכגילטיג צוגעקוקט צו דעם און ניט אַרויסגעוויזען קיין שום רעאַקציע נעגען דעם.

מ'האָט געשאַפען קאַרטוז-בערעזע צוליב אַדמיניסטראַטיווע טעמים, בעת קעמפען מיט באַנטאַרישע עלעמענטען האָט מען געדאַרפט אויפ'ן וועג פון רעכט פונ'ם געזעץ און נישט אויף דעם וועג פון אַדמיניסטראַטיווע מיטלען.

דאָס נאָכמאַכען דייטשלאַנד מיט איהרע קאָנצענטראַציע-לאַגערען איז נישט קיין געלונגענער אויפטו.

Dr. med. H. LUBICZ
ספעצ. פאַר הויט ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעלנאַ 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(ר"ג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32
נעהמט אָן פון 8–10 פריה, 12–2 און 5–8 אָוו.
זונטאָג און חגאות פון 9–11 פריה.

געדענקט, ביי
שטשעשליווי
א גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע בילליגער און
טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען
אויף פערשידענע רעשטען
הימס איי איבערצייגט אייך
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאָוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פּראַנט II שטאָק.

מיר דריקען אויס מיטגעפיהל אונזער חבר
אַברהם געדינגער
צוליב'ן טויט פון זיין פאָטער
משה נ"ע
וועלכער איז אין געשטאָרבען שבת.
די לויה קומט פאָר היינט זונטאָג, ד. 24 יאַנואַר 1937, 2 נאָכמ. פון ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.
די מיטשעלוער יוגענד:
כוינע, ווינבערג, סטאַוויערינסקי, פּשיטיקאַ, ריוביאַ.

גראַטולאַציע.
מיר גראַטולירען הערצליך אונזערע ח' שעפס
ה"ה פּראַוו און וואַקס
צו דער ערעפנונג פון זייער
נייעם געשעפטס-לאָקאַל אויף ל. וואָלנאָשטשי 2
און ווינשען זיי גרויס ערפאָלג און הצלחה.
שניידער-מייסטער:
הילער, וויינבלום, דאַבזשינסקי, שאַרפער, נירענבערג, רוביו, קעניג, א. שטיינבערג.

מעכאַנישע שראָטעריי
י. רעדער
11. ליסטאָפּאַד 11.
(רוג זאַכאַדניאַ)

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
ספעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען קראַנקהייטען
פערהיטונג נעגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11. טעלעפאָן 246-09
נעמט אָן פון 8–9 פריה און פון 4–8 אָוו

אויפפאָדערונג.
איך פאָדער אויף ה'
ר. פּאַסירמאַן, סאָסנאָוויעץ
צום לעצטען מאָל, זיך צו בעצאָהלען פאַר זיינע פּראָטעסטען, ווען נישט וועל איך איהם מאַכען א זאַיענטשע אויף דער סחורה, וועלכע ער קויפט יעדע 2 וואָכען אין לאָדז.
מ. פּרידמאַן, פּיעטריקאָווער 26.

אלמנות וגרושות
40–50 יאָהר אַלט, וועלכע האָבען עטיס געלד אָדער א געשעפט און ווילען הייראַטען מיט א חסידישען ייד, וואָס האָט אויך עפּיס געלד מיט א גוטען נאָמען. א פאַכמאַן אין דער מאַנופאַקטור און זאָקען-בראַנזשע, זאָלען זיך ווענדען אויף אַדרעס פערזענליך אָדער שריפטליך
S. F. u p. Ziera, Legjonów 5/7.

Doktór
A. S. TENENBAUM
אינערליכע קראַנקהייטען
(ספּעציעל לונגען)
Piotrkowska 109
tel. 220-25.
נעהמט אָן פון 6–8 אָוענד.

Dr. S. GRYNBLAT
לימאַנאָווסקיעגאָ 28
טעל. 228-60
צוריקגעקעהרט

יודישע ספּאָרטלער גליטשען זיך אויפ'ן בעסטען לאָדזער און איינציג-יודישען
גרינטש-פּלאַץ
11. ליסטאָפּאַדאַ 16.
איינטריט 25 גר. גאַרדעראָבע 10 גר.
אָנפּענגער לערנט דער בעקאַנטער אינסטרוקטאָר ס. מ. ליענג.

Dr.
Wajnberg
ספעציאַליסט פאַר לונגען, האַרץ און סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02
נעמט אָן פון 9-10 פריה. 3-5, 8-9 אָוו.

Dr. Różaner
נאַרוטאָוויטשאַ 9
צוריקגעקעהרט

Dr. med.
Michał Eljasberg
CHIRURG
przeprowadził się
na ul. Zachodniej 63
tel. 117-87.

„א נייר פאלק שטעהט אויף צום לעבען"

בעגייסטערטער ארטיקעל פון „טיימס" וועגען די יודישע ערקלערונגען פאר דער קעניגליכער קאמיסיע. — „די יודען האבען אויפגעבויט א היים, וואס איז שטארק און סאליד אין אלע הינזיכטען"

לאנדאן, 23 (יט"א טעלעגראפיש)

די הייטיגע „טיימס" פערעפענטליכט א לאנגען ארטיקעל, אין וועלכען עס ווערט געמאכט א סך הכל פון די ארבייטען פון דער קעניגליכער קאמיסיע אין ארץ ישראל.

רעדענדיג וועגען די יודישע גביית־עדות'ן פאר דער קעניגליכער קאמיסיע, שרייבט די פירהרענדע ענגלישע צייטונג:

דער אלגעמיינער איינדרוק, וועלכען עס האבען געשאפען די יודישע ערקלערונגען פאר דער קעניגליכער קאמיסיע, איז אזא דאס די בעמיהונגען פון יודישען פאלק אויפצובויען אין ארץ ישראל א יודישע נאציאנאלע היים האבען געגעבען זעהר ערפאלגרייכע רעזולטאטען אין אלע הינזיכטען.

דער גאנצער בנין — שרייבט ווייטער די „טיימס" — וואס יודען האבען אויפגעשטעלט אין א"י איז א פולשטענדיג סטאבילער און פעסטער.

דאס בילד וואס מען האט בעקומען פון די ערקלערונגען פון די יודישע רעפרעזענטאנטען פאר דער קעניגליכער קאמיסיע האט געגעבען א קלארען בעגריף, אז א נייער פאלק איז אויפגעשטאנען צום לעבען — אויפגעשטאנען פעסט און זיכער, מיט פולשטענדיגע איינגעארטיגע אספיראציעס אין הינזיכט פון שפראך, קולטור און ווירטשאפטליכער סטרוקטור, א פאלק, וואס ווערט וואס ווייטער אלץ מעהר און מעהר זעלבסטשטענדיג און וואס זיין אויפשטייג האט סימנים צו פערשפרייטען זיך אויך ווייט איבער די גרעניצען פון ארץ ישראל.

אפגעפאהרען לעצטע מיטגלידער פון דער קעניגליכער קאמיסיע

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש)

היינט זענען אפגעפאהרען פון ארץ ישראל די לעצטע מיטגלידער פון דער קעניגליכער קאמיסיע, זיי האבען מיט זיך מיטגענומען אלע מאטעריאלען, דערונטער אויך א מעמאריאל פון דער ציונ. עקזעקוטיווע וועגען תל־אביב'ער פארט און א מעמאריאל פון „וויזא".

היינטיגע פאליטישע רעדע פון פרעמיער בלום
וועגען די דייטש־פראנצויז. בעציהונגען

פאריז, 23 (ספ. טעל.)

די פראנצויזישע פאליטישע קרייזען ווייזען אן אויף דער גרויסער פאראינטערעסירונג מיט דער פאליטישער רעדע, וועלכע וועט היינט געהאלטען ווערען דורכן פרעמיער בלום. אין דער רעדע זאל דער פרעמיער אנזאגען די גיכע אונטערהאנדלונגען צווישען פראנקרייך און דייטשלאנד.

אין צוזאמענהאנג דערמיט שרייבען די צייטונגען, אז שאכט וועט קומען קיין פראנקרייך דעם 11 פעברואר.

פרישע אראבישע טעראר־כוואלע אין צפון־ארץ־ישראל

טעראר פון אראבער געגען אראבער. באמבעס אויף אראבישע געשעפטען. געשאסען צום בירגערמייסטער פון חיפה

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש)

היינטיגע נאכט (פון דאנערשטאג אויף פרייטאג) זענען אין פערשידענע טיילען פון א"י [illegible] אין צפון־דיסטריקט, דורך אראבישע טעראריסטען ווידער אויסגעפיהרט געווארען מעהרערע געוואגטע טעראר־אקטען, ווי זיי זענען שוין זייט עטליכע חדשים נישט נאטירט געווארען.

אין חיפה, עכו און אנדערע שטעט פון צפון־א"י האבען אראבישע טעראריסטען אויסגעפיהרט א רייהע אנגריפען אויף אראבישע געשעפטען. אין איי־ניגע אראבישע געשעפטען זענען געווארפען געווארען באמבעס, און איין באמבע האט גורם געווען גרויס שאדען. קיין מענשען קרבנות זענען נישט געווען. דאס זעלבע איז אויך געשעהן היינטיגע נאכט אין עכו.

די דאזיגע טעראר־אקטען זענען נקמה־ענטפערס פון די טעראריסטען געגען די אראבישע סוחרים, וואס זאגען זיך אפ ווייטער צו צאהלען זייערע ביי־שטייערונגען פארן אראבישען טעראר־פאנד, פון וועלכען עס ווערען אויסגעהאלטען די בעוואפענטע באנדעס.

אין חיפה האט אן אראבער היינט עטליכע מאל אויסגעשאסען צום בירגער־מייסטער פון דער שטאט האסאן־ביי שוקרי אין מאמענט ווען ער איז אריין אין בנין פון דער חיפה'ער מוניציפאליטעט. צום גליק האבען די שאסען פערפעהלט. דער טעראריסט איז אנטלאפען.

שרעקליכע באמבארדירונג פון מאדריד

אויפשטענדיגע האבען אבער נישט בעקומען קיין שפאן ערד

מאדריד, 23 (ספ. טעל.)

די אויפשטענדיגע ארטילעריע האט היינט ווידער אנגעשאסען פון 155 מילימעטערדיגע האַרמאַטען. די באמבעס זענען געפאלען אין מיטען שטאט אנמאכענדיג הזיקות. ס'זענען פאראן פיל קרבנות. עטליכע שטאט־פיערטלען זענען שוין חרוב. די אויפשטענדיגע האבען נישט פארנומען קיין איין שפאן ערד.

מאדריד, 23 (ספ. טעל.)

די היינטיגע באמבארדירונג פון מאדריד איז געווען די שרעקליכסטע פון דער גאנצער צייט, זי האט געדויערט פון 10 ביז 12 מיט 40 מינוט.

מאדריד, 23 (ספ. טעל.)

די עוואקואציע פון מאדריד קומט פאר אין אן אייליגען טעמפא. 30 אויטאבוסען, וועלכע זענען געקומען פון קאטאלאניע, זענען אפגעפאהרען קיין וואלענסיא, פיהרענדיג מיט זיך 750 עוואקואירטע, 34 אויטאבוסען האלטען די עוואקואציע צווישען מאדריד און די נאהענטסטע עוואקואציע פונקטען.

נעכטען 9 מיט 10 מינוט אין אוונט האבען פליהער פון די אויפשטענדיגע ווידער באמבארדירט מאדריד, ווארפענדיג א גרויסע צאהל באמבעס אין פערשידענע שטאט־ראיאנען. דער רעזולטאט פון דער באמבארדירונג איז נאך נישט בעקאנט.

11 ביינאכט האט זיך אנגעהויבען א שטארקע קאנאנאדע אויפ'ן גאנצען מאדרידער פראנט, אויפרייסען פון באמבעס זענען פארגעקומען איינער נאכן צווייטען אהן איבעררייס.

וואלענציא, 23 (ספ. טעל.)

דאס פלאטען־מיניסטעריום טיילט מיט, אז פון פארט אל־מעריא האט מען פון דערווייטענס דערזעהן די דייטשע פאנצערשיף „אדמיראל גראף שפעע", גלייכצייטיג האבען זיך בעוויזען עטליכע אויפשטענדישע אעראפלאנען, וועלכע האבען אראפגעווארפען 2 סעריעס באמבעס אין א קליין שטעטעל נעבען אל מעריא. די דייטשע שיף האט נאך דער באמבארדירונג אוועקגענומען די אעראפלאנען צו זיך אויפ'ן דעק.

„זאלען וועגען דעם וויסען אלע שפאניער, זאל וועגען דעם וויסען די גאנצע וועלט"

רעדע פון שפאנישען פרעמיער אזאנא.

וואלענציא, 23 (ספ. טעל.)

די טעלעגראפען־אגענטור פון דער שפאנישער רעגירונג גיט איבער א קיצור פון דער רעדע וועלכע איז געהאלטען געווארען דורכ'ן פרעזידענט אזאנא.

פאר אונז, האט דער פרעזידענט געזאגט, איז דער בונט געווען און מיר וואלטען געוואלט, אז ער זאל ווייטער בלייבען אן אינערליכער ענין פון שפאניען. מיט קיין בונטאווטשיקעס פיהרט מען נישט קיין אינטערהאנדלונגען אויב מ'האלט מיט שטאלץ די מאכט, די מאכט, וועלכע ס'איז אנפערטרויט געווארען דורכ'ן פאלק.

זאלען וועגען דעם וויסען אלע שפאניער, זאלען וועגען דעם וויסען די גאנצע וועלט. מיר פיהרען די מלחמה צוליב פליכט־געפיהל, מיר זענען גרייט זי צו פיהרען ביז צום מאמענט פון זיג.

דער מיליטערישער בונט אין שפאניען האט פון ערשטען מאמענט אנגענומען דעם כאראקטער פון א שווערען אינטערנאציאנאלען פראבלעם, זי איז צוגעטראגען געווארען אויפ'ן אינטערנאציאנאלען פארום. דער פאקט, וואס מען ערלויבט אדער מען אפעלירט אין חשר שטיל דער טראנספארט פון אויסלענדיש און מאראקאנער מיליטער קיין שפאניען איז א פערגעוואלדיגונג פון די שפאנישע און אינטערנאציאנאלע רעכט, דאס שפיל ווערט געפיהרט וועגען דער אונאפהענגיגקייט פון אונזער לאנד.

כדי אפצוהיטען פון אן אייראפעאישער מלחמה דארף מען קודם כל אויסמיידען דאס, אז אנדערע לענדער זאלען אריינפיהרען זייערע ארמעען קיין שפאניען, כדי צו ליקווידירען דעם בונט האבען מיר נאר איין מיטעל — פיהרען ווייטער דעם קאמף ביז'ן זיג, אויסער אז מיר וועלען אומקומען.

מורא'דיגע פערפלייצונג אין אמעריקא

270 טויזענד מענשען אהן א דאך איבער'ן קאפ

ניו־יארק, 23 (ספ. טעל.)

אויף'ן שטח, וואס ליגט צווישען די בערג אללעגני און דעם טייך מיסיסיפי, איז פארגעקומען א שרעקליכע פערפלייצונג. 25 טויזענד מענשען זענען געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ. די בעפעלקערונג, וואס וואוינט ביים טייך אהיא וועט וואהרשיינליך מוזען עוואקואירט ווערען. די אינזשינירען האבען מורא, אז די פערפלייצונג זאל נישט אמאל זיין אזוי גרויס, ווי אין יאהר 1927.

אין שטאט קענטוקי איז די פלעכע פון וואסער שטארק געשטיגען. טויזענדער מענשען בעהאלטען זיך אין די שכונותדיגע הויכע ערטער און בערגלעך. 10 שטאאטען האבען פעראָרדענט אנצונעהמען מיטלען געגען דער פערפלייצונג.

פארטסמוט, 23 (ספ. טעל.)

4 פערזאנען איז די שטאט אלערמירט געווארען דורך סיגנאלען, אז די איינוואוינער פון די קווארטאלען, וועלכע ליגען אויף א נידעריגער פלעכע זאלען תיכף פערלאזען זייערע וואוינונגען און אז ביז 8 א זייגער זאלען זיי זיך שוין נישט געפונען אין די וואוינונגען.

8 א זייגער וועלען געעפענט ווערען די שלוזען ביים טייך אהיא. כדי דאס וואסער זאל אפפליסען און נישט אדורכרייסען די דאמבעס.

די פערפלייצונג אין טאל אהיא האט 125 טויזענד מענשען געלאזט אהן א דאך איבער'ן קאפ.

די אינדוסטריע אין דער גאנצער געגענד איז אפגעשטעלט. ס'פעהלט אויס וואסער צום טרינקען. איבער הונדערט שטעטלעך און דערפער זענען פערניכטעט געווארען. די שאדענס בעטרעפען איבער 15 מיליאן דאלאר.

ניו־יארק, 23 (ספ. טעל.)

די מורא'דיגע פערפלייצונג פערשפרייט זיך. ארום 130 טויזענט מענשען זענען אהן א דאך איבער'ן קאפ. אין די פערפלייצטע ערטער ווערט צוגעשיקט לעבענסמיטעל און מלבושים.

ניו־יארק, 23 (ספ. טעל.)

אדמיראל גרייסאן, דער פארזיצער פון רויטען קרייץ, וועלכער פיהרט אן מיט דער רעטונגס־אקציע אויף די פערפלייצטע געביטען, האט פערלאנגט פון וואשינגטאן צו מאבילוזירען דעם גאנצען רויטען קרייץ אין אלע 10 שטאטען וואו עס קומט פאר די פערפלייצונג. אדמיראל גרייסאן האט ערקלערט, אז 270 טויזענד פערזאן זענען געבליבען אהן דאך איבער קאפ און נויטיגט זיך אין הילף אין די שטאטען ארקאנזאס, אילינאיס, אינדיאנא, קענטוקי, מיסורי, אהיא, טענעסי און ווירגיני.

וואשינגטאן, 23 (ספ. טעל.)

אין אמארא (שטאט אינדיאנא) האט זיך צוליב דער פערפלייצונג פונאנדערגעגאסען 45 טויזענד העקטאליטער בענזין.

ווידער באמבעס אין ווילנא

1 באמבע אויפגעריסען — געלונגען אויסצומיידען א גרויס אומגליק

ווילנע, 23 (טעלעפאניש)

אויף גאס מיצקעוויטש־גאס און שראקאוסקע האט היינט אויפגעריסען א באמבע ביי דעם אפטייק־סקלאד פון זאווע. די אויסשטעלונגס־פענסטער זענען געווארען אויסגעהאקט. מען האט דעם באמבע־ווארפער נישט געכאפט.

ווילנע, 23 (טעלעפאניש)

נעכטען ארום 11 א זייגער ביי נאכט האבען די דורכגעהער נעבען די אזור־געריכטע ביליגע הייזער אויף טובאקי גאס בעמערקט א פארדעכטיג פעקעל מיט א קנויט.

די פאליציי, וועלכע איז אנגעקומען אויפ'ן ארט האט פעסטגעשטעלט, אז דאס איז א פעקעל מיט א מעכטיגער אויפרייס־קראפט.

צום גליק איז דער אויפרייס אויסגעמיטען געווארען. אין די ביליגע הייזער וואוינען 700 איינוואוינער, דערונטער אויך א קיבוץ פון 200 פערזאן.

זיך אנגעהויבען דער פראצעס אין מאסקווא

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

ראדעק האט אין זיין ערקלערונג פעסטגעשטעלט, אז ער האט א טראצקיסטישע שטעלונג און ער איז געווען לייטער פון א מאסקווער טראצקיסטישער גרופע, וועלכע האט צוגעגרייט טעראר־אקטען.

פראקוראר: וועגען דעם רעדט דער ארט. 58 פון שטראף־קאדעקס.

ראדעק: איך קען נישט דעם שטראף־קאדעקס און קען נישט צוליב דעם מיט אייך דיסקוטירען.

פראקוראר: איך האלט, אז נאך דעם איצטיגען פראצעס וועט איהר דעם שטראף־קאדעקס קענען זעהר גוט.

ראדעק: און איך האלט, אז נאכ'ן איצטיגען פראצעס וועל איך אינגאנצען נישט קענען דעם שטראף־קאדעקס.

אטענטאט אויף סטאלין'ען?

לאנדאן, 23 (ספ. טעל.)

די קארעספאנדענטען פון די ענגלישע צייטונגען אין מאסקווא מעלדען וועגען סענסאציאנעלע קלאנגען, וועלכע קורסירען אין מאסקווא אויף דער טעמע פון געהיימנישפולע פארפאלען אין קרעמל. לויט די דאזיגע קלאנגען האט מען מיט צוויי וואכען צוריק געמאכט אן אנפאל אויף סטאלין'ען וועלכער איז פערוואונדעט געווארען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט געוואלט ארויסגערופען ווערען קיין מאסקווא די מארשאלקעס וואראשילאוו און בליכער.

1־טע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאר כירורגיע פון צייהן, קיהן־באקען און יאסלעס
פון Dr. med.
Sadokierski
פיעטריקאווער 56, טעל. 129-77.
עמפפאנגס־שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 ביינאכט.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפיליס און הויט־קראנקה[ייטען]
בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע
[illegible] פון 8—11 ביינאכט און 4—9

נישטאָ קיין אוניווערזיטעט־געטאָ

בילדונגס־מיניסטער פּעראָרמיירט די ענדעקישע אינרוהען. — שווערער־צושטאַנד פון שול־וועזען. — בודזינסקי און באקאז ביי דער ארבייט. — דעפּ. טאָמאַשעוויטש געגען עקסצעסען

דיסקוסיע אין בודזשעט־קאָמיסיע ביים סיים

ווארשא, 23 (טעלעפאניש)

אויף דער פרייטאגדיגער זיצונג פון דער בודזשעט־קאָמיסיע פון סיים, ביים באטראכטען דעם בודזשעט פון בילדונגס־מיניסטעריום, איז אויסגעטרעטען מיט אן עקספּאָזע דער בילדונגס־מיניסטער שוויענטאָסלאַווסקי.

ער האט אנגעהויבען מיט דער פעסטשטעלונג, אז דער פּוילישער בילדונגס־בודזשעט איז א בודזשעט פון וועגעטאציע: פון איין זייט, ווערט דער בילדונגס־בודזשעט כסדר פערקלענערט און פון דער צווייטער זייט וואקסט כסדר די צאהל קינדער אין שול־עלטער. ביים היינטיגען טאג האט פוילען 5 מיליאן קינדער אין שול־עלטער.

די צאהל לעהרער ווערט נישט פערגרעסערט. פוילען האט איצט 70.000 פאָלקס־לעהרער, בעת זי וואלט געדארפט האבען 100 טויזענד. איפ'ן קומענדיגען יאהר שלאגט דער מיניסטער פאר צוצונעמען נייע 4000 פאלקס־לעהרער. ווען יעדעס יאהר זאלען צוקומען 4 טויזענד נייע לעהרער, וואלט מען אין משך פון 8 יאהר געקענט די פּוילישע פאלקס־שול דערפיהרען צו יענער מדרגה פון די פאלקס־שולען אין מערב־אייראפּא.

נישט בעסער, זאגט דער מיניסטער, זעהט אויס די לאגע פון די מיטעל־שולען. אין די מלוכה'שע מיטעל־שולען לערנען בלויז א העלפט פון די גימנאזיע־שילער אין פוילען, די איבריגע (82 טויזענד) לערנען אין די פריוואטע מיטעל־שולען.

איבערגעהענדיג צו רעדען וועגען קאטאסטראפאלען מאנגעל פון שול־בנינים — זאגט דער מיניסטער, — אז אמאל פלעגט מען אויף דעם צוועק אסיגנירען אין בודזשעט פון 30 ביז 50 מיליאן, איצט זענען נאר פערהאן אויף דעם צוועק 2—3 מיליאן, וואס עס קלעקט קוים אויף רעמאנטען.

אלס אילוסטראציע פון מאנגעל אין בילדונגס־בנינים, ברענגט דער מיניסטער עטליכע פאקטען פון די אוניווערזיטעטען: אין כעמישען אנשטאלט אין קראקא זענען די ווענט [illegible] און די סטודענטען ווערען דארט פשוט פערסמט. די כלים ווערען געוואשען אין פינסטערע צימערן, אהן פענסטער, וואו עס איז אויך נישטא קיין לויפענדיג וואסער. אין ווארשעווער אוניווערזיטעט פלאצען כסדר די ווענט פון פערשידענע בנינים. עס טרעפען זיך אויך אין דער לאבאראטאריע אפטע פאלען פון פערגיפטונגען.

דער מיניסטער האט אויסגעארבייט א פּלאן פון בויען נייע בנינים. צו דעם צוועק וואלט מען געדארפט האבען צוזאמען מיט די רעמאנטען, 100 מיליאן זלאטעס. ער לעגט פאר, אז דער אינוועסטיציע־פאנד זאל אויף דעם צוועק אסיגנירען 27 מיליאן זלאטעס א יאהר.

דער בודזשעט פון בילדונג איז היי־יאהר פערגרעסערט געווארען אויף 7 און א האלבען מיליאן און בעטרעפט 355 און א האלבען מיליאן זלאטעס. די פערגרעסערונג מאכט מעגליך צו אנגאזשירען 4 טויזענד נייע לעהרער.

4 דער מיניסטער ווייזט אן אז אויף דער נויטווענדיגקייט מעגליך צו מאכען די בעזונדערס פעהיגע ארימע שילער פון די פאלקס־שולען ווייטער צו לערנען. דאס בילדונגס־מיניסטעריום האט פעראָרדנעט די לייטער פון די פאלקס־שולען, זיי זאלן יעדעס יאהר אנגעבען דער גמינע־פערוואלטונג די נעמען פון די צוויי פעהיגסטע און פלייסיגסטע שילער, וואס האבען געענדיגט די שול. די נויטיגקייט צו געבען די מעגליכקייט די פעהיגסטע ארימע שילער פארטצוזעצען זייער שטודיום בעגרינדעט דער מיניסטער מיט פאלגענדען געדאנק:

„מיר דארפען געדענקען, אז וועגען אמת פארטשריט פון דער מענשהייט ענטשיידעט נישט דער „גרויער מענש", דער מאסען־מענש, נאר קודם־כל די שעפערישע יחידים".

איבערגעהענדיג צו די מיטעל־שולען און ליצעאומס, זאגט דער מיניסטער, אז נעמענדיג אין אכט די שווערע לאגע פון די פריוואטע מיטעל־שולען, האט דאס בילדונגס־מיניסטעריום בעפרייט זיי פון אפצאהל פאר דער השגחה פון דער בילדונגס־מאכט.

וואס שייך די פראפעסיאנעלע שולען, ווערט די צאהל שילער, וואס רייסט זיך אהין, אלץ גרעסער. אין לעצטען יאהר האבען די פראפעסיאנעלע שולען געקענט אננעהמען קוים עפעס מעהר ווי א העלפט פון דער צאהל קאנדידאטען.

ס'זענען פערהאן 608 מלוכה'שע און פריוואטע פראפעסיאנעלע שולען מיט 87 טויזענד שילער. דאס מיניסטעריום וועט אינגיכען צושטעלען א געזעץ־פראיעקט וועגען די צונאב־שולען.

ענדליך געהט איבער דער מיניסטער צו רעדען וועגען די שולען פאר די נאציאנאלע מינדערהייטען. אומזיסט אבער וועט איהר אין דעם דאזיגען טייל פון זיין רעדע זוכען כאטש א רמז אויף די יודישע שולען און אויף דער פאליטיק, וואס ווערט לגבי זיי געפיהרט...

דער מיניסטער האט בלויז דערקלערט, אז די אויסגאבען אויף „די שולען פון די בירגער פון נישט־פוילישער נאציאנאליטעט" געפינען זיך צווישען די אלגעמיינע שול־פאזיציעס פון בודזשעט. און נאך האט ער דערקלערט:

„איך דארף, דאכט זיך, נישט בעטאנען, אז דאס מיניסטעריום מאכט קיינמאל נישט און וועט אויך ווייטער נישט מאכען קיין שום אונטערשיד אין זיין שטרעבונג צו בעפרידיגען די שול־בעדערפנישען פון די בעזונדערע געגענדען אין צענטרען, אומאפּהענגיג דערפון, וואס פאר א שפראך די ארטיגע בעפעלקערונג בעטראכט פאר איהר מוטער־שפראך".

דער מיניסטער רעדט נאך וועגען דער פיזישער דערציהונג אין די שולען (צוליב וואס מען האט געמוזט פערקלענערן עווענטועל אפשאפען די לימודים פון זינגען, שפילען, צייכנען א.ד.גל.) דערמאהנט די בודזשעט־פאזיציעס אויף קונסט און וויסענשאפט און געהט איבער צו רעדען וועגען די הויכשולען.

אויך דא בעקלאגט ער זיך אויפ'ן מאגערען בודזשעט, וועלכער האט דערפיהרט דערצו, אז פון 824 קאטעדרעס זענען 134 נישט בעזעצט. צום נייעם יאהר וועלען א טייל קאטעדרעס בעזעצט ווערען. דאס מיניסטעריום וויל אויך צוטריטליך מאכען די הויכשולען פאר קינדער פון ארבייטער און פויערים. די דירעקציעס פון די גימנאזיעס האבען צוגעשיקט אין מיניסטעריום א רשימה פון 600 פון די פעהיגסטע אביטוריענטען, וועלכע שטאמען פון ארימע שיכטען. דאס מיניסטעריום האט די רשימה איבערגעשיקט די דירעקטארען מיט דער בקשה צו פערלייכטערן די דאזיגע אביטוריענטען דאס לערנען אין די הויכשולען.

דא געהט דער מיניסטער איבער צו רעדען וועגען די אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען אין די אוניווערזיטעטען.

רעדענדיג וועגען די הויכשולען — זאגט דער מיניסטער — קען איך נישט אריבערגעהן מיט שטילשווייגען די אומרוהען, וועלכע זענען פארגעקומען אין אלע אוניווערזיטעט־שטעט. די סיבות פון די דאזיגע אומרוהען זענען אלעמען בעקאנט.

„דער פאליטיש־קירענדיגער טייל פון דער יוגענד שטעהט אויפ'ן שטאנדפּונקט, אז ער דארף מיט אלע מיטלען, אלזא אויך מיט דער הילף פון געוואלט, שלאגען, בענוצען ליכט־פעטארדעס, געוועהר, בלאקאדעס אין די אקאדעמישע היימען, אדער אין די הויכשולען גופא, פיהרען אן אקציע געווענדעט געגען יודען. מען דארף פעסטשטעלען, אז די דאזיגע האלטונג פון דער יוגענד ווערט, ליידער, אונטערשטיצט פון א טייל פון עלטערען דור.

„די יוגענד טרעט כסדר ארויס מיט דער פאָדערונג, אז די אקאדעמישע מאכט זאל פעראָרדנען איינצופיהרען בעזונדערע ערטער פאר יודען און בעזונדערע פאר קריסטען. דאס ארויסגעבען אזא פעראָרדנונג האלט איך פאר אוממעגליך.

„עס איז אונטערליגט אויך נישט קיין צווייפעל, אז די, וואס פיהרען אן מיט דער אקציע פון איין דעם טייל פון דער יוגענד, געהט בכלל נישט וועגען בעזונדערע בענק. קיינער וועט דאך נישט גלויבען, אז צוליב אזא נישטיגער סיבה זאל מען מסכים זיין צו בעגראבען א טרימעסטער פון 50 טויזענד סטודענטען.

„איך מוז מיט פעדרוס פעסטשטעלען, אז נישט די דאזיגע יוגענד וועגען וועלכער עס רעדט זיך דא, און נישט דער טייל פון דער עלטערער געזעלשאפט, וועלכע סימפּאטיזירט מיט איהר, געבען זיך נישט אפּ קיין חשבון, אז דער היסטארישער מאמענט, וואס די גאנצע וועלט לעבט איצט איבער, איז אזא ערנסטער, אז ער פאָדערט די נויטגעהעבנדיגסטע קאנצענטראציע פון אלע אמת'ע פאטריאטען און גוטע בירגער פון דער רעפובליק. פערשפּרייטען אין אזא צייט כאאס, צוגעוואוינען די יוגענד צו אנארכיע, בעדייט פסיכיש ענטוואפענען פוילען. איך קען נישט גלויבען, אז עמיצער פון אונז זאל זיך דאס ווינשען. עס ליגט דעריבער א טיפער טראגיזם אין דער דאזיגער געוואלדיגער פערבלענדעניש פון די אנטיסעמיטישע פיהרער, וועלכע זעהען נישט, וואס פאר א גוטע דינסט זיי פיהרען אויס פאר די אנטי־מלוכה'שע עלעמענטען, פאר וועלכע א כאאס אין פוילען איז אזא ערנסטען געוואונשען.

„דאס פערלירען א שול־יאהר אין קאמף פאר אנ'ארט אין לעקציע־זאל בעדייט נישט נאר א פערלוסט אין זייער פערזענליכען לעבען, נאר אויך א שאדען נישט צום פערריכטען פאר פוילען, וועלכע דארף איצט מעהר ווי ווען עס איז כוחות אויף צו פיהרען די ארבייט איבער דער ענטוויקלונג פון דער קולטור און פערטיידיגונגס־קראפט פון לאנד.

„אין צוזאמענהאנג: דערמיט האט איך געוואלט דערקלערען, אז די עפענטליכע מיינונג האט נישט פערשטאנען פארוואס איך האב געהאלטען פאר נויטיג צו פעראָרדנען שליסען דעם ווילנער אוניווערזיטעט.

„איך האב זיך געמוזט דעצידירען אויף דעם דאזיגען ענטשלאסענעם שריט דעמאלט, ווען דער רעקטאר און דער סענאט, האבען זיך, נישט געקוקט אויף זייערע בעמיהונגען, נישט איינגעגעבען, נאכ'ן אפשטעלען די לימודים, צו דערפיהרען צו א פערשטענדיגונג אין דער פראגע וועגען די ערטער אין די לעקציע־זאלען. עס האט זיך געשאפען אזא סיטואציע, ביי וועלכער דער רעקטאר האט נישט געקענט בעגינען די לימודים און האט דערלאנגט זיין דעמיסיע, וועלכע איך האב, צוליב דער קאטעגארישער דעציזיע פון ה' פראפעסאר יאקאוויצקי, מיט ווערטאג געמוזט נעהמען צו קענטניש.

„דאס בילדונגס־מיניסטעריום שטרעבט איצט צו עפענען אין דער מעגליכסט קירצעסטער צייט דעם ווילנער אוניווערזיטעט. מיר פערשטענדיגען זיך שוין וועגען דער פראגע מיט דער אוניווערזיטעט־מאכט.

„איך מוז אבער פעסטשטעלען, אז ווען עס זאל זיין נויטיג נאכאמאל צו שליסען וועלכע עס איז פון די הויכשולען, וועט די סטודענטשאפט מוזען פערלירען א לערן־יאהר.

צום סוף האט נאך דער מיניסטער גערעדט וועגען רעליגיע־בודזשעט און וועגען דער דערציהונג פון דער יוגענד אויסער דער שול, אנווייזענדיג, אז דאס איז אפהענגיג אויך פון פיזישען און ממילא אויך פון מאטעריעלען צושטאנד פון דער יוגענד און פון די עלטערן."

זיין רעדע האט ער פערענדיגט מיט דעם פאטריאטישען רוף, אז יעדער בירגער און קודם־כל די יוגענד דארף האבען אויסגעקריצט אין געדאנק דעם געבאט וועגען דער אומבערירליכקייט פון די פוילישע גרענעצען.

נאך דער רעדע פון מיניסטער האט גענומען א וואָרט דער רעפערענט דעפּ. פאכמארסקי, וועלכער האט אין א לענגערער רעדע ארומגערעדט די בעזונדערע אפטיילונגען פון בודזשעט. צווישען אנדערן האט ער געזאגט: די יוגענד לעבט אין שרעקליכע בעדינגונגען. אין די דאזיגע בעדינגונגען דארף מען זיך נישט וואונדערן אז די יוגענד איז צורייצט, אז ס'וואקסט אין איהר דאס געפיהל פון עלבון, פרעטענציעס צו דער מלוכה און דער אנטיסעמיטיזם. מ'דארף אבער בעטאנען, אז די צאהל יודען אויף די הויכשולען איז געפאלען צום פראצענט, וועלכער ענטשפּרעכט די צאהל יודען אין פוילען.

דעפּ. קאמינסקי זאגט זיך ארויס געגען דער העצע פון דער אקאדעמישער יוגענד.

דעפּ. בודזינסקי האט זיך ארויסגעזאגט דערפאר, אז מ'זאל נאכקומען דעם פערלאנג פון דער „נא־אראוזער" אקאדעמישער יוגענד.

דעפּ. אסטאפּין זאגט, אז מ'דארף זיך וואונדערן אויף די אויספיהרונגען פון בודזינסקי'ן, וועלכער האט פאראייאהרען קיין איין וואָרט נישט גערעדט וועגען דער יוגענד (דעפּ. מינצבערג: פון פאראייאהרען האט זיך פיל געענדערט!!) דער דעפּוטאט טרעט ארויס געגען דער לאָזונג „בי זשידא".

דעפּ. הוטען־טשאפּסקי פרובט צו בעגרינדען דאס שאפען פון אוניווערזיטעט־געטאס.

שול־יוגענד איז אנגעשטעקט

מיט'ן אנטיסעמיטישען גיפט, זאגט אין זיין רעדע דעפּ. מינצבערג

הויכע קאמיסיע!

אין משך פון די לעצטע וואכען האבען מיר ארומגערעדט א גאנצע רייה בודזשעטען פון די בעזונדערע מיניסטעריומס.

אויף ביי יעדען איינציגען פון די ביז איצט בעהאנדעלטע בודזשעטען האב איך ארויסגעבראכט פערשידענע עוולות, וואס ווערען בעגאנגען לגבי דער יודישער בעפעלקערונג, איז דאס נוגע געווען נישט דעם עצם בודזשעט, ד. ה. די איינציגע ציפערן פון פרעלימינאר, נאר די פראבלעמען וואס דרינגען ארויס פון דער טעטיגקייט פון די בעזונדערע מיניסטעריומס, אדער זענען מיט דער טעטיגקייט פון די דאזיגע רעסארטען [illegible] פערבונדען.

ביים באטראכטען אבער איצט דעם בודזשעט פון בילדונגס־מיניסטעריום, וויל איך אנווייזען בלויז אויף איינציגע כאראקטעריסטישע פאזיציעס, וואס רעדען שוין פאר זיך אליין גענוג און וואס בעצייכענען בולט די דאזיגע עוולות.

לאמיר לענקען אייער אויפמערקזאמקייט אויף דער שוין **סימבאליש - געווארענער ציפער פון א פּאר צעהנדליג טויזענד זלאטעס, וואס דאס מיניסטעריום פאר אמונות און פאלקס־בילדונג שטעלט אריין אין בודזשעט אויף יודישע רעליגיעזע צוועקען.**

וועגען דער דאזיגער ציפער רעדט איך שוין איינגע יאהר בעת די בודזשעט־דעבאטען, פאדערנדיג די דאזיגע סומע צו פערגרעסערן ענטשפּרעכענד צו די פאקטישע הצטרכות'ן פון דער דריי־מיליאניגער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען, וואס ערפילט אלע פליכטען און טראגט אלע לאסטען פאר דער מלוכה. ליידער בלייבען אבער אלע אונזערע פארלאנגען און פאדערונגען אהן שום רעזולטאט. אין בודזשעט פיגורירט ווייטער די דאזיגע גראָשענדיגע פּאזיציע, וואס אין פערגלייך מיט'ן אלגעמיינעם מלוכה'שען מיליארדען־בודזשעט מאכט דאס רעם איינדרוק, ווי כ'האב זיך שוין אמאל אויסגעדריקט — כ'מיין אבסאלוט נישט קיינעם צו בעליידיגען — ווי פון א רייך־געדעקטען טיש וואלט מען אונז צוגעווארפען א ביינדעל. די סומע איז אזוי קליין און נישטיג, אז זי לאזט זיך אפילו נישט פערגלייכען מיט די סומען, וואס זענען אינם בודזשעט פארגעזעהן אויפ'ן אויסהאלטען, אדער אונטערשטיצען אינסטיטוציעס פון אנדערע רעליגיעזע גרופּירונגען. דעסגלייכען שטעהט נישט די דאזיגע פאזיציע אין קיין שום פערהעלטניש צו די ריזיגע לאסטען און פליכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

ווען איך האב זיך געוואנדען צו די טעהטיגע פאקטארען מכח אויסבעסערן די דאזיגע עוולה לגבי דער יודישער בעפעלקערונג, האב איך ביז פאראיאהרען בעקומען כסדר די תשובה — וואס איז איינגענטליך געווען א בלויזער אויסרייד און האט אבער געהאלט דינען אלס אמת'ער תירוץ — אז די יודישע אמונה האט הכנסות אייך פון דער נישט יודישער בעפעלקערונג **דורך דער יודישער שחיטה.** דאס האט געזאלט זיין דער ענטפער אויף דער שוין טראדיציאנעל געווארענער קליינער סומע פאר דער יודישער בעפעלקערונג.

ס'איז לגמרי איבעריג איצט נאכאמאל צו ווידערהאלען, אז דער דאזיגער תירוץ איז געווען מעהר, ווי א בלויזע פראזע, אהן מינדעסטען יסוד, און איז אויסען געווען אפצווענדען אונזער אויפמערקזאמקייט פון דער גרויסער עוולה, וואס ווערט לגבי אונז בעגאנגען. בעזונדערס איז דאס בולט געקומען צום אויסדרוק בעת דער טרויעריג־בעריהמטער פארלאמענט־דעבאטע איבער דער יודישער שחיטה, אבער די פאקטארען, וואס האבען זיך ביז אהער יא געדעקט מיט'ן דאזיגען תירוץ, האבען דאך אלס פשוטע און לאגישע קאנסעקווענץ פון אזעלכע רייד יעצט, נאכ'ן איינפיהרען די שחיטה־גזירה, געדארפען פערגרעסערן די פאזיציע פאר דער יודישער אמונה אין אזא גרויס, וואס זאל ענטשפּרעכען די בעדערפענישען פון די לעצטענס פערארימטע יודישע קהלות, וועלכע געפינען זיך שוין אויפ'ן ראנד פון אונטערגאנג.

כ'האב גערעכענט, אז איצט, ווען דער דאזיגער „הכנסה"־מאמענט פאלט נעמליך אוועק און ווען די יודישע קהלות זענען, אויף אנ'אומת פאלשטענדיג רואינירט געווארען צוליב א גאנצע רייה בעגרענעצונגען, וואס די שחיטה־גזירה ענטהאלט; ווען די יודישע בעפעלקערונג לעבט אין דער גרויליגסטער נויט, וואס די רעגירונגס־קרייזען אליין האבען שוין אפילו פעסטגעשטעלט — הגם זיי זוכען נישט קיין ענטשפּרעכענדע לעזונג פאר'ן דאזיגען פראבלעם, — האב איך גערעכענט אז דאס מיניסטעריום פאר אמונות און פאלקס־בילדונג וועט אלס ענטפער דערויף דאס אלץ בעטאנען צום אויסדרוק אין פרעלימינאר־בודזשעט.

דערווייל איז אבער נישט אזוי!

איך וועל איבערגעהן צו דער פראגע פון שול־וועזען. פונם בעריכט, וואס דער רעפערענט פון בודזשעט פון בילדונגס־מיניסטעריום האט דא אפגעגעבען האבען מיר געהערט אין וואסער מצב דאס בילדונגס־וועזען אין פוילען געפינט זיך.

מיר ווייסען שוין נישט פון היינט, אז צוליב'ן קריזיס איז נישטא קיין מעגליכקייט נאכצוקומען דעם טרויעריגען שול־הונגער אין פוילען. א טרויעריגע צאהל קינדער האבען נישט דאס גליק צו געניסען פון שול־בילדונג. יעדער איינער פון אונז גיט זיך אפ א דין וחשבון וועגען דער בעדייטונג פון דאזיגען שווערען פראבלעם, וואָרום א לאנד, וואס איז נישט ביכולת בפרט אין דער איצטיגער צייט — צו הויבען דעם מצב פון בילדונגס־וועזען ביי זיך, לעבט ממילא ארויף א גרויסע קאטאסטראפע.

איך בעט דעריבער זיך פארצושטעלען, ווי אזוי די דאזיגע קאטאסטראפע זעהט אויס ביי דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע טוט אלץ וואס נאר מעגליך — און איינגענטליך טוט זי דאס אלץ איבער איהרע כחות **כדי אויסצוהאלטען דעם יודישען שול־נעץ, אהן שום אונטערשטיצונג און אהן שום מיטהילף.**

די יודישע בעפעלקערונג האלט אויס איבער גאנצען לאנד א ריזיגע נעץ שולען פון פערשידענע טיפּען — אבער צי געפינט מיר כאטש אינם פרעלימינאר־בודזשעט עפעס א סובסידיע פאר'ן דאזיגען צוועק? — ניין, מיר געפינען נישט קיין שום סובסידיע נישט בלויז פאר דער פאלשטענדיגער אויסהאלטונג פון א וואסער עס איז יודישער שול, אהן אונטערשייד פון דער אידעאלאגישער ריכטונג, וואס זי פערטרעט, נאר אפילו נישט פאר די הוצאות אויף וועלטליכע לימודים, כאטש דורכ'ן אויסהאלטען די דאזיגע שולען ווערט מצד דער יודישער בעפעלקערונג געטאן א זאך, וואס דארף איגענטליך געטאן ווערען דורך דער מלוכה.

איך האב דא בעריהרט צוויי עיקר'דיגע מאמענטען, וואס דרינגען ארויס פון דער טעטיגקייט פון מיניסטעריום פאר אמונות און פאלקס־בילדונג. איך האב זיי בעריהרט בלויז פערבייגעהענד, ווייל אי...

(ווייטער זעה 13־טע זייט)

ערשטע פיער יאָהר פון נאַצי־רעזשים

פון לעא קעניג

עס וועט אין גיכען ווערען פיר יאָהר פון זינט היטלער הערשט אין דייטשלאַנד און שאָטענט איבער אייראָפּאַ. — האָט היטלער'ן זיך איינגעגעבען פאַר דער צייט „צוריקדרעהען דעם זייגער"?

אַ סך מאָל דאַכט זיך, אַז די פינסטערע אַרבייט, האָט זיך איהם יאָ אין אַ גרויסער מאָס איינגעגעבען.

ס'איז אמת, אַז „דער ווייזער" ציטערט נאָך און וואַקלט זיך צווישען פּראָגרעס און דער פינסטערער רעאַקציע; די דעמאָקראַטישע און פּראָגרעסיווע פעלקער און כחות שטעהען נאָך פעסט אויפ'ן וועג צו מענשליכען פּראָגרעס און עוואָלוציע; און זיי האָבען נאָך, לעת עתה, די גרעסטע מאַכט. ענגלאַנד און פראַנקרייך, רוסלאַנד און אַמעריקא; די דעמאָקראַטישע סקאַנדינאַווישע פעלקער, די „קליינע אַנטאַנט".

די אַלע אויסגערעכענטע און נישט אויסגערעכענטע מלוכות און פעלקער זענען אין זייער גרויסען רוב געגען אַ „צוריקגעדרעהטען זייגער".

און די דריי פאַשיסטישע און רעאַקציאָנערסטע מלוכות פון אונזער צייט — היטלער, מוסאָליני און יאַפּאַן — וואַגען נאָך נישט צופיל.

אָבער בעהאַלטענערהייד געהען זיי אָן מיט זייער פינסטערער אַרבייט פון צוריקדרעהען דעם זייגער. זיי האָבען צופיל פּעראינטערעסירטע אָפענע און בעהאַלטענע נאָכפאָלגער אויך אין די דעמאָקראַטישע לענדער.

היטלער האָט מעהר ווי וועלכער ס'איז אַנדערער פון די היינטיגע רעאַקציאָנערען אויפגעוועקט די פּרימיטיווע רויהע אינסטינקטען פון פעלקער; אַ סך סאָציאַלע שיכטען אין אַלע לענדער האָבען מורא פאַר יעדען פּראָגרעס, פאַר יעדער עוואָלוציע און זיי זענען גרייט צו ראַטעווען זיך, און זייער האָב און גוטס, אין דעם אַמאָליגען מיטעלאַלטער צו וועלכען היטלער רופט.

און דער ווייזער אויפ'ן גרויסען זייגער פון דער געשיכטע ציטערט איצט און וואַקלט זיך. דער נאָרמאַלער גאַנג פון דער געשיכטע איז צושטערט געוואָרען. די כחות פון פּראָגרעס ווערען שווער געהאַמפּערט פון די רעאַקציאָנערע קולות, וואָס רופען און שלעפּען צוריק.

אין אונזער צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט זענען שוין פאַרהאַן פינסטערע שטרעקעס, וואָס דערמאָהנען אַזוי דעם מיטעלאַלטער. אַ גרויסען חלק פון זיין „פינסטערער שליחות" האָט זיך איהם שוין איינגעגעבען דורכצופיהרען.

אייראָפּאַ געפינט זיך איצט אויף אַ פיל נידעריגערער עטישער און קולטורעלער מדרגה, ווי זי איז געווען פאַר היטלער'ן.

אייראָפּאַ איז איצט פיל צינישער און דעמאָראַליזירטער געוואָרען.

מלוכות און פּאָליטישע פּאַרטייען טוען איצט אַזאַכען, מיט וועלכע זיי וואָלטען זיך געשעהמט פאַר דער היטלער־ערא.

אין דער אינטערנאַציאָנאַלער פּאָליטיק הערשט איצט מעהר ווי שטענדיג אַנ'אָפענער חטוף ואכול — כאַפּ אַריין און פרעס — אויב מען וועט דיר נישט געבען איבער די הענד אין צייט. היטלער, מוסאָליני און יאַפּאַן. קוקען איצט נאָר אַרויס אויף אַזעלכע אריינגעכאַפּטע מציאות. אביסיניען איז אָפּגעשלונגען געוואָרען; דאָס שפּאַנישע מאַראָקאָ איז כמעט צעריסען. דערווייל, אָפּגעראַטעוועט.

און וועלען די דעמאָקראַטישע מלוכות זיך שטאַרק פאַרקוקען, וועט זיך איינע פון די דיקטאַטאָרישע לאַפּעס אַ רייס טון צו אַנ'אַנדער שטיק לאַנד.

מיט היטלער'ס „אויפשיינען" אויפ'ן אייראָפּעאישען הימעל, איז די אייראָפּעאישע דיפּלאָמאַטיע געוואָרען וואולגאַר, ציניש און געמיין.

פאַר היטלער'ן וואָלט די איצטיגע שפּאַנישע טראַגעדיע אונמעגליך געווען.

אַ פאָלק, אַ לאַנד ווערט ממש געקרייציגט און אומגעבראַכט און נאָר דערפאַר, ווייל אַ פּאָר דיקטאַטאָרען מיט אַ „גרויסקייט־מאַניע" האָבען זיך אַזוי ברוטאַל און ציניש אריינגעמישט אין די אינערליכע אַנגעלעגענהייטען פון דעם לאַנד.

בשעת דער לעצטער וועלט - מלחמה האָבען מיר געזעהען און געפיהלט וואָס עס איז אַזוינס פּאָליטישע פּראָפּאַגאַנדע.

אָבער די נאָך־היטלער־ערא שטייגט איבער אפילו די מלחמה־צייט אין ליגענס און בלבולים אויף גאַנצע פעלקער.

אין שווערע אייזערנע קייטען איז געשמידט די דייטשע פּרעסע. מיט לעפעלען בייעס און פולע פּאַמאַנייצעס שקרים און בלבולים האָדעוועט זיי אַ ד"ר געבעלס. וויכטיגע רעדעס פון פּרעמיערען אָדער פון אויסערן־מיניסטאָרען ווערען נישט געדרוקט אָדער נאָך ערגער: זיי ווערען געפעלשט און צוקריפּעלט אין אַ הויך־קולטורעלער און אייראָפּעאישער מדינה ווי דייטשלאַנד איז געווען. איידער היטלער האָט זיך גענומען צוריקדרעהען דעם זייגער?

און זעהט נאָר די הויכע פּאָליטישע עקאָנאָמישע פילאָזאָפיע אַרום וועלכער עס אַמפּערט זיך איצט די הויך־קולטורעלע אייראָפּאַ פון'ם צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט.

צי קאַנאָנען זענען וויכטיגער ווי ברויט און פּוטער. אָדער פּוטער איז וויכטיגער ווי קאַנאָנען. אָט די גרויסע נאַציסטישע „אידעאָלאָגען", די היטלערס און די גערינגס, וועלכע הונגערען איצט אויס דאָס דייטשע פאָלק, טענה'ן מיט גרויס פּאַטריאָטיזם, אַז „אויף פּוטער אַליין לעבט נישט קיין מענש, קאַנאָנען זענען ביליגער".

און די דעמאָקראַטישע און איידעלע אייראָפּעער, ווי מר. אידען, מוזען מיט זיי פּאָלעמיזירען און בעווייזען. אַז ס'וואָלט געווען אַ גרויסער יושר ווען מען קען זיך בעגעהן אָהן קאַנאָנען און יעדער זאָל בעסער האָבען פּוטער.

צו אַזעלכע עלעמענטאַרע און פּרימיטיווע דיסקוסיעס האָט היטלער אַראָפּגעשלעפּט אייראָפּאַ.

האָט זיך שוין איינגעגעבען צוריקצודרעהען דעם זייגער?

נאָך אַ „ווייזערל" איז פאַרהאַן אויף דעם גרויסען זייגער פון דער געשיכטע — די יודען־פראַגע. און אין איינציגע אייראָפּעאישע לענדער פיהלען די יודען איצט דעם טעם פון'ם פינסטערען מיטעלאַלטער.

אינטערנאַציאָנאַלער קאָנסאָרציום
צום שמוגעל פון דעוויזען, ווערט־פּאַפּירען און נאַרקאָטיקען

די פּאָליציי־מאַכט אין בראַטיסלאַוואַ — טשעכאָסלאָוואַקיען האָט ענטדעקט אַ ריזיגען שמוגעל־קאָנסאָרציום, וואָס האָט זיך פאַרנומען מיט שמוגלען וואַלוטע און אויסלענדישע ווערט־פּאַפּירען אויף שווערע מיליאָנען.

אין בראַטיסלאַוואַ איז אין שייכות דערמיט אַרעסטירט געוואָרען אַ געוויסע פּערזאָן, וואָס האָט געשפּילט אַ גרויסע ראָלע. דאָס איז אַנ'עמעריטירטער דירעקטאָר פון אַ דייטשער האַנדעלס־שול אין בראַטיסלאַוואַ, זעעוואַרט. זיינע אָפטע רייזעס קיין אויסלאַנד האָבען געצויגען אויף איהם די אויפמערקזאַמקייט פון דער פּאָליציי. וועלכע האָט איהם אַנגעהויבען אָבסערווירען. אַלס רעזולטאַט פון די אָבסערוואַציעס איז ער אַרעסטירט געוואָרען.

זעעוואַרט'ס טעטיגקייט האָט אָבער געשאַפען נאָר איין רינג אין דער קייט, וואָס האָט ארומגענומען כמעט אַלע אייראָפּעאישע מלוכות. די צענטראַלע פון דער אָרגאַניזאַציע איז געווען ווין. אין 1930 איז אין ווין פאַרגרינדעט געוואָרען אַ באַנק־הויז, וואָס האָט געהאַט דעם ציל פאַרשידענע דעוויזען־טראַנזאַקציעס. אַלס לייטער פון דער באַנק איז בעשטימט געוואָרען אַ געוויסער פרידריך אומשטעטער. וועלכער האָט געהאַט צאָהלרייכע קרובים אין סלאָוואַקיען. אומשטעטער האָט אין אַ געוויסער צייט אַרום בעשטימט אַלס לייטער פון דער דעוויזען־אָפּטיילונג אין זיין באַנק אַ געוויסען קערנער. ווי עס ווייזט זיך איצט אַרויס, איז דער דאָזיגער קערנער שוין נישט איינמאָל געזעסען פאַר פאַרשידענע פאַרברעכענס אין די תפיסות פון פאַרשידענע לענדער, דערונטער אין ניו־יאָרק, ציריך און באַזעל.

קערנער האָט געגרינדעט אָפּטיילונגען פון דער ווינער באַנק אין טשערנאָוויץ, בוקאַרעשט און אין לעמבערג און האָט אָנגעבונדען אַ קאָנטאַקט מיט זיינע אַלטע פריינד אין פּאַריז, לאָנדאָן, ניו־יאָרק. ער האָט דאָס אָרגאַניזירט דעם שמוגעל פון ווערט־פּאַפּירען און דורך אַ געוויסער צייט האָט ער אַזוי־אַרום געהאַט די מעגליכקייט צו העכערען אָדער פאַרקלענערען דעם קורס פון די ווערט־פּאַפּירען אויף די אינטערנאַציאָנאַלע בערזעס.

זוכענדיג „פּאַסענדע" מענשען פאַר זיין געשעפט, האָט ער צופעליג אין בראַטיסלאַוואַ זיך בעקענט מיט'ן פּראָפעסאָר זעעוואַרט. ער האָט איהם פאָרגעלעגט צוזאַמענאַרבייט און האָט פאַר איהם געשאַפען אַ ספּעציעלע אָפּטיילונג אין בראַטיסלאַוואַ. די אַרבייט אין דעם ביוראָ איז געווען קאָמפּליצירט. פון פאַרשידענע פּאַקעטען פון טשעכישע אַקציעס, וועלכע מען האָט אויף די אויסלענדישע בערזעס איינגעקויפט ביליגער און איבערגעפיהרט קיין ווין, האָט מען אויסגעזוכט נאָר אַזעלכע אַקציעס, וואָס האָבען אויף זיך נישט געהאַט קיין אויסלענדישען שטעמפּעל, און האָבען אַלזאָ אין טשעכאָסלאָוואַקיען געקענט בעטראַכט ווערען פאַר ווערט־פּאַפּירען, וואָס געפינען זיך אין לאַנד. די דאָזיגע אַקציעס האָט זעעוואַרט אין ספּעציעלע צו דעם צוועק קאָנסטרואירטע אויטאָס איבערגעפיהרט איבער דער גרענעץ קיין בראַטיסלאַוואַ. אונטער אויסגעטראַכטע נעמען זענען די אַקציעס שפּעטער פאַרקויפט געוואָרען אין די בענק אין בראַטיסלאַוואַ, בערן און פּראַג. פאַר די טראַנזאַקציעס האָט די ווינער באַנק איינקאַסירט 20 פּראָצענט פּראָוויזיע.

אין געוויסע טשעכאָסלאָוואַקישע קרייזען איז זעעוואַרט'ס טעטיגקייט געווען גוט בעקאַנט. ווען עס האָט עמיצער למשל געוואָלט „אויסמיידען" די דעוויזען־פאַרשריפטען פון דער טשעכישער נאַציאָנאַלער באַנק און קויפען אויסלענדישע וואַלוטעס, האָט ער זיך געווענדעט דירעקט צו זעעוואַרט'ן וועלכער האָט אַרויסגעשיקט אַ געוועהנליך פּאָסט־קאַרטעל צו דער ווינער באַנק און צוגעשטעלט זיין קליענט וויפיל געלד ער האָט נאָר געוואָלט.

די גאַנצע קאָרעספּאָנדענץ איז פאָרגעקומען מיט דער הילף פון אַ שליסעל. ווען מען האָט, למשל, גענויטיג געהאַט שילינגס, האָט מען אַרויסגעשיקט אַ „קאַרטעל מיט גריסען" צו דער ווינער באַנק. דאָס בלויזע וואָרט „גריסען" האָט בעדייט 100 שילינג. „האַרציגע גריסען" האָבען בעדייט 500 שילינג, און די „בעסטע גריסען" טויזענד שילינג. דער געהעריגער קליענט האָט געהאַט אַ לייכטע אויפגאַבע. ער האָט געדאַרפט קומען מיט דעם „קאַרטעל מיט די גריסען" צום פענסטערל פון דער באַנק און ער האָט תיכף בעקומען דאָס געלד.

ווען זעעוואַרט'ס קליענט האָט געדאַרפט האָבען פראַנצויזישע פראַנק, האָט זעעוואַרט געשריבען צו דער ווינער באַנק אַ בריף מיט פאָלגענדען אינהאַלט: „טייערער פריינד! אלס ענטפער אויף דיין בריף מעלד איך דיר, אַז איך קען נישט דעם הונדערטסטען טייל (אָדער דעם טויזענטסטען טייל) פון די געפאָדערטע ברילען־גלעזער געפינען אין גאַבלאָנץ. עס וואָלט געווען געוואונשען, אַז דו זאָלסט זיך וועגען זיי בעמיהען אין יענאַ". די ווערטער „הונדערטסטער טייל" אָדער „טויזענטסטער טייל" זענען געווען אַנ'אָנווייז אויף דער געפאָדערטער סומע. אויב אין בריף איז געווען דערמאָהנט יענאַ האָט דאָס בעדייט, אַז מען „דאַרף אָפּוואַרטען — די לאַגע איז געפעהרליך".

פאַר יעדער וואַלוטע האָט עקזיסטירט אַ בעזונדערער שיפרירטער שליסעל.

די טעטיגקייט פון קאָנסאָרציום האָט זיך נישט בעגרעניצט מיט שמוגעל פון געלד און ווערט־פּאַפּירען. די מיטגלידער פון דער באַנדע האָבען אויך געשמוגעלט פאַרשידענע נישט־ערלויבטע נאַרקאָטיקען.

מען האָט למשל אַרויסגעשיקט דעפּעשען: „די מוהמע איז קראַנק", אָדער „די מוהמע איז געזונט". דורך די דאָזיגע ווערטער איז מיטגעטיילט געוואָרען צי דאָס געלד אָדער פּעקלעך נאַרקאָטיק זענען אַריבער בשלום די גרעניץ, צי זיי זענען אָנגעקומען אין די ריכטיגע הענד אָדער נישט.

זעעוואַרט האָט זיך שוין פון לאַנג געפינען אונטער'ן חשד פון בעטייליגען זיך אין שמוגעל. מען האָט איהם טאַקע אָבסערווירט ביי זיינע אָפטע רייזעס. זיין אויטאָ איז זאָרגפעלטיג אַדורכגעזוכט געוואָרען אויף פאַרשידענע גרענעץ־סטאַציעס, אָבער אומזיסט. דעריבער האָט מען אין אַ געוויסען טאָג בעשלאָסען זעעוואַרט'ס אויטאָ אַדורכצוזוכען מיט רענטגען־שטראַהלען. אָבער אויך דער פּרוב האָט נישט געבראַכט קיין רעזולטאַט. היינט געפינט זיך שוין זעעוואַרט'ס אויטאָ אין דער פּראָקוראַטור אַ פולשטענדיג צונומענער אין בעזונדערע טיילען. ווי עס ווייזט זיך אַרויס, איז אין דער קאַראָסעריע פון אויטאָ געווען איינגעמויערט אין דער פּאַרלאַגע געהיימע שטעלענע בעהעלטענישען. אַ חוץ דעם האָט דער אויטאָ געהאַט אַ ספּעציעלען מעכאַניזם מיט דער הילף פון וועלכען מען האָט געקענט אינמיטען פאָהרען אויטאָמאַטיש ענדערן דעם נומער פון אויטאָ.

די אינטערנאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע האָט געהאַט 6 אַזעלכע אויטאָס. יעדער פון די מיטגלידער פון קאָנסאָרציום האָט צו דיספּאָזיציע פאַלשע פּעסער פון די פאַרשידענסטע לענדער. די אַלע פּעסער, ווי עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען זענען געווען געפעלשט אין ווין.

די אויספאָרשונג אין דער סענסאַציאָנעלער אַפערע איז נאָך נישט פאַרענדיגט און איהר ווייטערדיגער פאַרלויף וועט אָהן שום ספק נאָך ברענגען אַ סך איבערראַשונגען.

„מיר ווילען לעבען!"
אַנ'אינטערעסאַנטע אויסשטעלונג אין טשעכאָסלאָוואַקיע

אין אַ אַלטען הערליכען פּאַלאַץ, קלאַם פּאַלאַס, אין צענטער פון אַלטער פּראַג, אין זאַלען אין וועלכע די ווענד זענען בעצוימט מיט גאָלדאַרטיגען און זיל סערוויטען זייד און די סופיטען זענען בעצירט מיט פיגורען און קונסט־בילדער געפינען זיך אויסגעצייכנטע עקספּאָנאַטען וואָס מאַכען אַ זעהר שטאַרקען איינדרוק מיט זייער אונגעוועהנליכען קאָנטראַסט.

אין איינעם פון די זאַלען איז אויסגעשטעלט פון גיפּס און צוזאַמענגעקלאַפּט מיט ברעטער אַ וואוינונג פון אַ יונגען אַרבייטסלאָזען אין דער אומגעגענד פון פּראַג. דורך אַ נידריגער טיר קומט מען אַריין אין דער דאָזיגער וואוינונג און איהר געפינט זיך אין בעדריקענדען און וועלכע עס וואוינען [illegible] און וועלכע זענען אין [illegible] און אפשר הונדערטער יונגע מענשען וועלכע זענען נישט איינגעשלאָסען געוואָרען אין פּראָדוקציע־פּראָצעס. דאָס הייסט מענשען וואָס זענען אַרויסגעשטויסען געוואָרען פון לעבען, וואָס האָבען נישט געפונען קיין אָנווענדונג פאַר זייערע הענט.

נאָר די אויסערליכע הילע פון דאָזיגען עקספּאָנאַט איז אַ קינסטליכע. אַלץ אָבער וואָס געפינט זיך אינווייניג איז נאַטירליך: דאָס בעט וואָס איז צוזאַמענגעקלאַפּט פון קעסטלעך, דער ראַנדעל וואָס איז געמאַכט פון אַ אַלטער שאַכטעל פון קאָנסערווען און דער פּרימיטיווער אויוון וואָס איז פון אונגעשיקטע הענט צוזאַמענגעשטעלט פון אַלטע ציגעל און אַ שטיק אייזען און די גאַנצע גאַרדעראָבע וואָס טראָגט פולע שפּורען אַז זי איז געווען אין קאַמף.

די אילוזיע פון וואַהרשיינליכקייט פון דאָזיגען עקספּאָנאַט פאַרגרעסערט נאָך די אַנוועזענהייט פון דעם פאַקטישען בעוואוינער פון דער דאָזיגער וואוינונג, וואָס איז פון דער אומגעגענד פון פּראַג געבראַכט געוואָרען אין צענטער און וועלכער האָט אַ מעגליכקייט אויף דער צייט פון דער אויסשטעלונג צו גענ[illegible] פון אַ אמתע וואוינונג וואָס איז געשיצט פון ווינד און שטורעם.

די אויסשטעלונג איז איינגעאָרדנעט געוואָרען אונטער דער לאָזונג: „מיר ווילען לעבען"! און אָרגאַניזירט האָט זי דער צענטראַל קאָמיטעט פון הילף פאַר אַרבייטסלאָזע יוגענד.

די פּראַגע פון דער אַרבייטסלאָזער יוגענד אין טשעכאָסלאָוואַקיען טראָץ דעם וואָס די אַלגעמיינע עקאָנאָמישע לאַגע אין לאַנד האָט זיך בעדייטענד פאַרבעסערט און די אַלגעמיינע אַרבייטסלאָזיגקייט האָט זיך פאַרקלענערט — נאָך אַלס זעהר שאַרף.

אין לאַנד געפינען זיך אונגעפעהר אַ 200.000 אַרבייטסלאָזע. די דאָזיגע יונגע מענשען ווענדען אָן די שרעקליכסטע אָנשטרענגונגען בכדי זיך ווי עס איז אַדורכצושלאָגען אין לעבען און ערליך פאַרדינען אַ שטיקעל ברויט.

אָבער ס'לעבען אין דער וועלט ווערט אַלץ ענגער און ענגער און רעגולער אַרבייטען — אַלס שווערער און שווערער... דער איינציגער אויסגאַנג פון דער לאַגע די איינציגע מעגליכקייט איינצואָרדנען דאָס לעבען פון הונדערטער טויזענטער יונגע מענשען אין דער איצטיגער צייט אין מיטעל אייראָפּאַ איז אַריינצוברענגען זיי אין דער פּראָדוקציע.

די איינאָרדנער פון דער אויסשטעלונג „מיר ווילען לעבען" בעגנוגענען זיך נישט מיט דער דעמאָנסטראַציע פון די שווערע בעדינגונגען פון לעבען פון דער אַרבייטסלאָזער יוגענד זיי בעגרעניצען זיך נישט מיט אינפאָרמירען דאָס פּובליקום וואָס אינטערעסירט זיך מיט דער אויסשטעלונג מיט די בעדינגונגען פון צייטווייליגער הילף פאַר די אַרבייטסלאָזע נאָר זיי בעריהרען אויך די קאַרדינאַלע פּראַגע פון הילף פאַר דער אַרבייטסלאָזער יוגענד ווידמענדיג דער דאָזיגער פּראַגע אַ גאַנצען זאַל פון דער אויסשטעלונג; אַ זאַל אין וועלכער דאָס פּובליקום קומט צום סאַמע סוף ווען עס איז שוין פול פון די איינדרוקען פון דעם געזעהענעם.

די איינאָרדנער פון דער אויסשטעלונג האַלטען, אַז אין אַזעלכע אינדוסטריעלע לענדער ווי טשעכאָסלאָוואַקיען איז דער איינציגער וועג צו געבען אַרבייט דער יוגענד צו פאַרקירצען דעם אַרבייטס־טאָג צו 40 שעה אין דער וואָך. דאָס פאַרקירצען די גרעניץ פון דער עלטער־פענסיע פון 65 יאָהר אויף 60 פאַר מענער און ביי פרויען אויף 55 יאָהר, פאַרגרעסערען די עלטער־פענסיעס, אַרויסגעבען אַ געזעץ אַז אַלע וואָס דערגרייכען דעם עלטער מוזען פאַרלאָזען זייער פּאָסטען, פאַרגרעסערען די שול־יאָהרען פאַר קינדער ביז 9 יאָהר. דאָס אַדורכפיהרען די דאָזיגע שריט וואָלט געעפענט די מעגליכקייט לויט די פּראָוויזאָרישע אויסרעכנונגען, אַריינצופיהרען אין דעם פּראָדוקציע פּראָצעס ביז 400.000 נייע כחות און אַזוי אַרום כמעט אינגאַנצען צו בעזייטיגען די אַרבייטסלאָזיגקייט אין לאַנד און געבען די מעגליכקייט די יוגענד זיך צו בעטייליגען אין רעגולערער אַרבייט.

די אויסשטעלונג „מיר ווילען לעבען" האָט אַ סך צוגעהאָלפען, אַז די פּראַגע וועגען די אַרבייטסלאָזיגקייט צווישען דער יוגענד איז אין פּראַג אויפגעשטעלט געוואָרען צו ענטשיידען פאַר דער עפענטליכער מיינונג אין די פיהרענדע קרייזען.

האַקענקרייצלערישע „גבורות"
אין קאָפּענהאַגען

קאָפּענהאַגען, (יט"א)

אונבעקאַנטע פאַשיסטען האָבען זיך ביי־נאַכט אַריינגעריסען אין אַ קליינע סינאַגאָגע אין קאָפּענהאַגען, צעריסען אַ ספר תורה און צעבראָכען עטליכע שטענדערס און בענק. אויף די ווענד האָבען זיי אויסגעמאָלט האַקענקרייצלעך און אַנדערע פאַשיסטישע עמבלעמען.

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָבען וואַהרשיינליך די זעלבע לייט זיך אַריינגעריסען אין יודישען עמיגראַנטען־היים אין קאָפּענהאַגען, אויסגעמאָלט האַקענקרייצען אויף די ווענד און צוגעגנבעט פאַרשידענע דאָקומענטען.

מיט טויזענד-ניין-הונדערט יאָהר צוריק

16 יאָהר ביז נירון'ס טויט האָט אַ טאַפּפער געהערשט איבער אַ גרויסן טייל פון דער רוימישער אימפּעריע. — ער האָט אויסגעזעהן ווי נירון און מיליאָנען מענשען זענען פערפיהרט געוואָרען. דער דייטש-יודישער שריפטשטעלער פויכטוואַנגער שילדערט אין זיין נייעם ראָמאַן אַנ'אַמאָליגען נאַצי-רעזשים און ווי אַזוי ער איז געפאַלען

פון זכריה שוסטער

אַט נאָר וואָס, מיט אַ צוויי וואָכען צוריק איז אויסגעפאַלען דער געבורטס-טאָג פון דעם מענשען, וואָס איז געוואָרען דער סימבאָל פון טיראַנען, דיקטאַטאָרען און וועלט-פערדאַרבער אין אַלע ציטען, זיין נאָמען וואַרפט אַן אַ פינסטערע שרעק און זיין לעבען איז אַנ'אויפהויבע דערמאַהנונג, צו וואָסערע טיפע זומפּען אַזמפּעטריזירטע מאַכט קאָן פיהרען. נאָך זיין טויט האָט זיין־ער אַ לאַנדסמאַן, אַ היסטאָריקער, איהם נאָכגעזאָגט די ווערטער: „אַזאַ הערשער, נאָך ערגער ווי אַ בעסטיע האָט די ערד פערטראָגען גאַנצע פירצען יאָהר".

דעם 15. דעצעמבער 37 — מיט ניינצעהן הונדערט יאָהר צוריק — איז געבוירען געוואָרען דער הערשער פון דער רוימישער אימפּעריע, נעראָ קלאַודיוס צעזאַר, אָדער ווי ער איז בעקאַנט אין טראַגישסטען קאַפּיטעל פון דער יודישער געשיכטע אונטער נאָמען: נירון קיסר.

נעראָ איז געווען דער לעצטער אימפּעראַטאָר פון יוליוס צעזאַרס דינאַסטיע. ער האָט פריי געוועלטיגט איבער דער ברייט און לענג פון דער ריזיגער רוימישער אימפּעריע, אין אַזיע זענען געלעגען אונטער זיין יאָך ארץ־ישראל, סיריע און די גאַנצע טעריטאָריע ביזן טייך פרת. אין אַפריקע האָט זיך זיין הערשאַפט געצויגען ביזן מדבר סאַהאַראַ און אין מערב־אייראָפּע איבער ענגלאַנד, ביזן אַטלאַנטישען ים. רוים איז געווען אויפן שפּיץ פון איהר גדולה און נעראָ האָט זיך אין איהר געוואַלגערט אַ שיכור'ער.

ער האָט גע'הרג'עט רעכטס און לינקס, בלויז אויס סאַדיסטישען פערגעניגען. ער האָט געפּראַוועט די שענדליכסטע אָרגיעס סיי אין קייסערליכען פּאַלאַץ, און סיי אין די ביליגסטע שענקען. ער האָט דער'הרג'עט זיין לעהרער, דעם פילאָזאָף סענעקא, וועמען ער האָט פערדעכטיגט אין אינטריגעס. ער האָט געטויט זיין ווייב. ער האָט פריהער געשענדעט און נאָכדעם דערמאָרדעט זיין אייגענע מוטער אַגריפּינאַ. ער האָט אויסגעטראַכט די שוידערליכסטע מאַרטער־פיינינגונגען פאַר מיינער און פרויען, כדי צו בעפרידיגען זיין בלוטדורשטיגקייט. ער האָט געשפּילט מוזיק, געטאַנצט, געזונגען און פאָרגעטראָגען אויף עפענטליכע טריבונעס, כדי צו ווייזען, אַז ער איז אַ קונסטלער. אַ דעמאָן האָט געהערשט אין זיינע בלוטען.

די קרוין פון זיינע טאַטען איז געווען די אונטער־צינדונג פון רוים אַליין — ווי די לעגענדע דערצעהלט — איז ער געשטאַנען אויף אַ דאַך און געשפּילט פידעל, ווען די פייער־צונגען האָבען געשלונגען איין הויז נאָך דער אַנדערער פון דער פּרעכטיגער הויפּט שטאָט. נעראָ אַליין האָט בעשולדיגט די קריסטען, אַז זיי האָבען אונטערגעצינדעט דאָס פייער, דאָס האָט איהם געגעבען די געלעגענהייט צו אונטערדריקען די פריהער־פאָלגטע מיטגלידער פון דער נייער רעליגיעזער סעקטע.

די אומצופרידענהייט מיט נעראָס הערשאַפט האָט אָבער פּיסלעכוויין זיך פערשפּרייט איבער דער גאַנצער אימפּעריע, ביז עס איז געקומען צו אַנ'אָפענעם אויפשטאַנד און דער סענאַט האָט איהם פעראורטיילט צום טויט. הערענדיג דעם אורטייל האָט נעראָ זיך אַליין דערשטאָכען און זיינע לעצטע ווערטער זענען געווען: „וואָס פאַר אַ גרויסער קינסטלער עס שטאַרבט מיט מיר!" ער האָט געקייניגט פירצעהן יאָהר.

אין דער יודישער געשיכטע איז זיין נאָמען פער בונדען מיט דעם אָנהויב פונם סוף פון ישראל'ס זעלבסטשטענדיגקייט. אונטער זיין הערשאַפט האָבען די יודען געשמאַכט אונטער שווערע שטייערען, בעלייידיגונגען און רדיפות און עס איז אויסגעבראָכען אַנ'אויפשטאַנד. יוסף בן מתתיהו, אָדער ווי ער איז שפּעטער בעקאַנט געוואָרען אונטער נאָמען יוסיפוס פלאַוויוס, איז געווען דער קאָמאַנדיר פון יודישען מיליטער אין גליל. נירון האָט פערבראַכט אין גריכענלאַנד ביי די אָלימפּיישע שפּילען, ווען דער אויפשטאַנד איז אויסגעבראָכען און ער האָט אַוועקגעשיקט וועספּאַסיאַנוסן, דעם בעסטען פון זיינע קריגס פיהרער, איינצושטילען די מרידה.

נירון איז געשטאָרבען, ווען די מלחמה מיט ירושלים איז געווען אין פולען גאַנג. וועספּאַסיאַנוס איז געוואָרען קיסר און ער האָט בעשטימט זיין זוהן טיטוס פאַרן קאָמאַנדיר איבערן רוימישען מיליטער אין ארץ־ישראל. אין יאָהר 70, דריי יאָהר נאָך נירונס טויט, איז ירושלים געפאַלען. טיטוס דער זיגער האָט זיך צוריקגעקעהרט קיין רוים. דער אימפּעראַטאָר וועספּאַסיאַנוס האָט געמאַכט אַ פייערליכע פּראָצעסיע איבערן שטאָט און פון דעמאָלט הויבט זיך אָן די געשיכטע פון יודישען גלות.

מיר זענען אָבער איצט נישט אויסען צו דער־צעהלען וועגען דעם אמת'ען נעראָ, נאָר וועגען „פאַלשען נעראָ". וואָס איז דער העלד פון ליאָן פויכט־וואַנגערס נייעסטען ראָמאַן. די אַלטע רוימישע היסטאָריקער דערצעהלען קורץ, אַז דריי יאָהר נאָך נעראָס טויט האָט זיך בעוויזען אין קליין־אַזיע, אין דעם געביט, וואָס איז געלעגען אונטער דער רוימישער הערשאַפט, איינער אַ מענש, אַ פּראָסטער טעפער, וואָס האָט געזאָגט, אַז נעראָ איז נאָרנישט אומגעקומען, אַז ער איז נאָר אַנטלאָפען פון רוים און אַז נעראָ — דאָס איז ער, דער טעפער. דער נייער נעראָ האָט אַזוי בעוויזען די געמיטער פון דער בע־פעלקערונג, אַז מען האָט איהם טאַטזעכליך געגלויבען און ער האָט טאַקע געוועלטיגט, פּונקט אַזוי ווי דיקטאַטאָר, אויך ווי נעראָ, איבער אַ היפּשען טייל פון דער אימפּעריע.

אַט דעם האַזיגען אַנעקדאָט, וואָס איז געלעגען פערוואָרפען אין די „ווינקלען פון דער געשיכטע", האָט ליאָן פויכטוואַנגער, דער פערטריבענער דייטש־יודישער שריפטשטעלער, אַרויסגענומען און פון איהם פונאַנדערגעוויקעלט אַ היסטאָרישען ראָמאַן אויף אַ פיר הונדערט געדריקטע זייטען.

פויכטוואַנגער איז, ווי אַלע ווייסען, איינער פון די טאַלאַנטפולסטע היסטאָרישע ראָמאַניסטען, אָבער אין דעם ראָמאַן האָט ער זיך פערמאָסטען אויף עפּעס מעהר. ער האָט זיך געשטעלט די פראַגע, וואָס איז פונקט אַזוי ווי איצט ווי מיט ניינצעהן הונדערט יאָהר צוריק: ווי אַזוי קריגט אַנ'אומבעקאַנטער מענש מאַכט דורך ליפּע פוי די ברייטע מאַסען? ווי אַזוי — האָט פויכטוואַנגער זיך געפרעגט — האָט אַ פּראָסטער טעפּער, וואָס האָט אָפּגעלערנט אַ האַלבען לעבען שטיל און פערגעסען, געקאָנט פּלוצלונג אַרויסקומען און זאָגען, אַז ער איז דער מעכטיגער נעראָ? ווי אַזוי — פרעגען מיר היינט — האָט דער פּראָסטער הויז־מאַלער אַדאָלף היטלער געקאָנט איינ־רעדען דאָס דייטשע פאָלק, אַז ער איז זיין דער לייזער?

ווען פויכטוואַנגער האָט געשריבען „דער פאַלשער נעראָ", איז פאַר איהם געשטאַנען דער רעזשים פון אַלע ציטען, דער האַלבער אַקטיאָר און האַלבער אידיאָט, וואָס רעדט זיך אַליין איין, אַז ער איז אַ געבוירענער הערשער. ביז ער אַליין הייפּנאָטיזירט זיך אין דעם גלויבען און ער ה פּנאָטיזירט מיליאָנען מיט איהם. הינטער דעם דעמאָגאָג שטעהט איינער אַ דערגעטריבענער פּאָליטיקער, אַ ווייט־זיכטיגער דיפּלאָמאַט, וואָס נוצט אויס דעם פיהרערס משוגעת און די נאַרישקייט פון פאָלק פאַר פערזענליכע צוועקען. אַט דאָס איז דער קערן פון ראָמאַן, וואָס איז אַ מייסטערווערק אויף זיין געביט.

ווי אַ ראָמאַניסט איז פאַר פויכטוואַנגערן נישט גענוג די אידעע. ער ווייסט אונז די לעבעדיגע מענשען און זייערע האַנדלונגען. ער דעקט פאַר אונז אויף אַ שטיק פון דער אַלטער רוימישער אימפּעריע אין אַזיע. די פאַרצייטיגע טונקעלע געשיכטע הויבט אָן צאַפּלען אונטער פויכטוואַנגערס קינסטלערישע פינגער.

ווען מען לייענט „דעם פאַלשען נעראָ", קען מען זיך אָבער נישט בעפרייען פון איינדרוק, אַז פויכט־וואַנגער האָט געהאַט פאַר זיך דעם מוסטער פון היט־לער און זיינע אַדיוטאַנטען פון רייכסטאַג־פייער, פון דער אָפּגעגאַרעריי, וואָס די מאָדערנע נאַציס, פּונקט ווי די אַלטע רוימישע אינטריגאַנטען, האָבען געפיהרט מיטן פאָלקס אינטערעסען. איהר דאַרפט נאָר בייטען די נעמען און די מענשען געהערען צו אונזער דור, כאָטש פויכטוואַנגער האָט זיך געהאַלטען עכט־געטריי צום היסטאָרישען שטייגער.

נישט אומזיסט איז די מאָטאָ פון פויכטוואַנגערס ראָמאַן דער פּסוק פון קהלת: „וואָס ס'איז געווען, דאָס וועט זיין, און וואָס ס'איז געשעהען, דאָס וועט געשעהן, און עס איז נישטאָ קיין נייעס אונטער דער זון". דער „פאַלשער נעראָ" איז דער פאַלשער פיה־רער פון אַלע ציטען, צי ער הייסט דער טעפער טער־רענץ אָדער דער הויז־מאַלער אַדאָלף היטלער.

סענאַטאָר וואַרראָ — דערצעהלט אונז פויכטוואַנגער — איז געווען איינער פון נעראָס אינטימסטע פריינד, און ער האָט נישט געקענט פערטראָגען טי־טוס'ן, דעם אימפּעראַטאָר פון דער נייער פלאַווישער דינאַסטיע. וואַרראָ האָט זיך בעזעצט אין דער שטאָט פון סיריע. ער האָט דאָרט געפיהרט אינטריגעס גע־גען טיטוסעס בעפאָלמעכטיגטען, וואָס איז געווען זיינער אַ יונגענד־פריינד אין רוים.

סענאַטאָר וואַרראָ האָט געהאַט גרויסע געשעפטס־פערבינדונגען מיט ערעסאַ, אַ גרויסען ישוב אין מעסאָפּאָטאַמיע, וואו עס האָט געוואוינט אַ געמישטע בעפעלקערונג פון סירער, באַבילאָנער, אַרמעניער, יודען, פּערסיער, אַראַבער. ערעסאַ איז געווען אַ רייכע שטאָט. דער האַנדעל מיט געווירצען און פּער־פומען, פּערל און זיידענשטאָף, וואָס זענען געקומען פון אַראַביע און אינדיע, איז געגאַנגען דורך ערעסאַ. דער ישוב האָט געהאַט אַנ'אייגענעם קעניג, אָבער דאָרט איז געשטאַנען אַ רוימישער גאַרניזאָן און מען האָט געצאָהלט שטייערען דעם אימפּעראַטאָר טיטוס.

צווישען די פיל אונטערנעהמונגען וואָס סענאַטאָר וואַרראָ האָט געהאַט אין ערעסאַ, איז אויך געווען אַ געשיר פאַבריק וואָס איז געשטאַנען אונטער דער אויפזיכט פון טעפּער טערענץ.

דער טעפּער איז געווען אַ מאַן פון די ערשטע פער־ציגער יאָהרען, רויטליך בלאָנד, אַ ראָזע הויט, מיט אַ פּרייטען געזיכט, אַ פעסטע אונטערשטע ליפּ, קורץ זיכטיגע טרויע אויגען, אַ ביסל רייקליך, און אַרום און אַרום שטאַרק רוימיש, אין אויסזעהען, און — זעהר ענהליך צו אימפּעראַטאָר נעראָ.

דעם טעפּערס פאָטער איז געווען אַ קנעכט אין דער פאַמיליע פון סענאַטאָר וואַרראָ, שפּעטער האָט איהם וואַרראָס פאָטער בעפרייט פון קנעכטשאַפט און איינגעריכטעט פאַר איהם אַ טעפּ וואַרשטאַט. זיין זוהן טערענץ האָט אָבער נישט געהאַט קיין חשק צו דער מלאכה און ער האָט זיך מעהר אינטערעסירט מיט טעאַטער און פּאָליטיק. ער האָט געוואָלט זיך פיהרען ווי די רוימישע אַריסטאָקראַטען.

(ענדע — מאָרגען)

יצחק יאַנאַסאָוויטש

„דאָ פערדינגט מען אַ צימער"

(רעפּאָרטאַזש)

עס דוכט זיך אייגענטליך אויס, אַ נאַ־עם, ווי מען שפּאַצירט איבער באַלויט אין מען זעהט זיך אָן די דאָ־טיגע אָרימקייט און נויט, אין מען שוין אַזוי פעי־הארטעוועט, אַז קיין שום זאַך קאָן שוין נישט ריהרען אין ווירקען. אין באמת צי קאָן מען זיך פאָ־שטעלען שטאַרקערע בילדער פון עלענד אין געפאַלענקייט. ווי די, וועלכע מיר זעהען טאָג־טעגליך אין די אָרימע קוואַרטאַלען פון שטאָט. אויב מען זעהט הונגעריגע קינדער, וואָס זיצען אין דער קעלטער, נישט־געהייצטער שטוב אַ גאַנצען טאָג אין די בעטען, ווען מען הערט זייער געוויין: טאַטע גיב ברויט, מאַמע עס הונגערט מיך, אויב מען זעהט אַלטע, קראַנקע מענשען. וואָס גוססן עלענדע און אייבזאַמע אין קאַלטע לידיגע שטובען און נאָך אַ סך אַ ענלכע בילדער, ווען כע איך האָב זיך אָנגעזעהען אויף באַלוט, ווערט דאָס האַרץ פערשטיינערט און עס דוכט זיך אויס, אַז קיין שום נויט־בילד קען שוין נישט איבעררעשען. מען ווערט עפּעס אַזוי ווי גלייכגילטיג צו אַלע צרות.

און דאָך בין איך נישט געבליבען גלייכגיל־טיג, בעת איך האָב מיך געטראָפען מיט דעם גע שפּענסט פון הונגער און נויט, אין דווקא אויף דער הויפּט־גאַס פון שטאָט: אויף דער פּיעטריקאָווער.

עס איז דאָ עפּעס רירענדיגעס און טרויעריגעס אין די אָפּגעקומענע יודישע שטובען. אין אַט די שטיבען אויף די רייכע גאַסען, וואָס אויסערליך זאָגען זיי גאָרנישט אויס, אויסערליך דוכט זיך, נאָך אַלץ אויס, אַז דאָ וואוינען גבירים, רייכע לייט, אָבער באַלד ביים אַריבערטרעטען די שוועל דערפיהלט מען דעם ספּעציפישען ריח פון נויט און הונגער.

און דווקא דערפאַר. וואָס די אָרימקייט ליגט דאָ נישט אויבען אויף, נאָר אין ווי ווייט מעגליך פערדעקט און בעהאַלטען, דווקא דערפאַר מאַכט עס אויף אייך אַזאַ שווערען, דערדריקענדען איינדרוק.

אַט אויף דער פּיעטריקאָווער גאַס אין פּראָנט־איינגאַנג. די טרעפּען זענען בעלעגט מיט דיוואַנעס עס שפּיגעלט אַלץ אַ־ום. אַט דאָ, טראַכט מען זיך וואוינען גבירים. אַט איז אַ טיר, אויף דער טיר אַ מעשען פּלעטעל. וואָס טראָגט דעם אויפשריפט פון אַ פּערזאָן, וועלכע איז גוט בעקאַנט אין דער סוחרישער וועלט, בעקאַנט אַלס גרויסער סוחר און רייכער מענש. דאָס גלעקעל ביי דער טיר איז שוין אפילו קאַליע. איך קלאַפּ אָן און עס געדויערט לאַנג ביז מען עפענט מיר. אַ לאַנגע ווייל שטעה איך אונטער דער טיר ביז איך הער אַ קאַ ידאָר פּאַמעליכע אומזיכערע טריט, וואָס הילכען אָפּ מיט אַ הוילען עכאָ. שוין דער דאָזיגער עכאָ פערראַט עפּעס אומהיימליכעס. מען עפענט די טיר אין איך בין איננעווייניג. דוכט זיך ריין און שעהן און דאָך דערפיהל איך אינסטינקטיוו, אַז דאָ איז עפּעס נישט אין אָרדנונג. עס שלאָגט אין דער נאָז אַ בע־קאַנטער ריח, אַ ריח, וואָס איך האָב איהם געשפּירט ערגעץ אין די קוטיגע געסלעך פון באַלוט, אין די בוידעם־ און קעלער־שטיבלעך פון פאָרשטאָט, אַ גערוך, וואָס דערצעהלט וועגען אַ ימקייט.

און אַריינגעהענדיג אין שטוב האָט זיך דער ערשטער איינדרוק בעשטעטיגט. אַלץ, אַלץ, דאָס מעבעל, די ווענד און די מענשען אינעווייניג, אַלץ דערצעהלט פון גרויסן הונגער, וואָס האָט זיך צו־לעגט רחבות'דיג, דערצעהלט יוסיען נויט, וואָס איז אַרויסגעוואַקסען ווי אַ וואַנד נישט אַריבערצו־שפּרייזען, פון אַלעם וויינט אַראָפּ דער טרויער פון אָפּגעקומענער יודישען ראַט, פון אַמאָליגע זאַטע טעג, וואָס זענען היינט אַ ווייטער חלום, וואָס גע־הערט שוין דער פערגאַנגענהייט. אַ שווערער דריקענדיגער אומעט נעמט מיך אַרום, אַלץ אין דער דאָזיגער שטוב רעדט צו מיר:

— אַט אַזוי האָט אונז אויסגעשפּילט דער גורל.

די אָרימקייט, וואָס איז דאָ אַרויסגעשפּרונגען פּלוצלינג. דער דלות, וועלכען מ'האָט זיך נישט געריכט דאָ צו בעגעגענען, איבעררעשט און מאַכט אַ טיפען איינדרוק. ווייל אויב ס'איז שווער די, וואָס זענען אין אָרימקייט דערצויגען, איז דאָפּעלט שווער די, וואָס דאַרפען זיך צו אָרימקייט ערשט צוגעוואוינען.

— וואָס דאַרף איך אייך דערצעהלען, — זאָגט מיר דער באַלעבאָס פון שטוב, אַ מענש מיט אַנ'אַ־יסטאָקראַטישען אויסזעהען, וואָס געהט מעהר ווי בעשיידען געקליידעט, און אָך אויסערגעוועהנליך ריין, — וואָס דאַרף איך אייך זאָגען. איהר האָט מסתם וועגען מיר אַביסעל שוין געהערט. און פאַ־וואָס זאָלט איהר נישט האָבען געהערט? איך האָב געפיהרט גאַנץ שעהנע מסחרים און צעהנד־ליגער יודען האָבען געהאַט אַרום מ'ר פּרנסה. בע־דאַרף איך אייך ערשט דערצעהלען, וואָכער הויז מען האָט ביי מיר געפיהרט? עז! עס לוינט נישט אויפצורודערן די וואונדען! עס איז געשעהען איינס און צוויי. אַט ערשט נעכטען געווען אַ גביר און היינט שוין אַט אַזוי ווי איהר זעהט מיך. עס זענען אין מסחר שוין נישט איינמאָל געווען שלעכטע ציי־טען און דערייבער, אַז ס'האָט זיך דאָס לעצטע מאָל געמאַכט דער קריזיס, מען האָט מיר אויפגעהערט צו צאָהלען, האָב איך אַלץ געמיינט, עס וועט אַדורך־ איך וועל זיך ווי עס איז אַדורכקריכען. ביז דער לעצטער רגע האָב איך מיינע חובות געצאָהלט געוואָלט בלייבען אַנ'ערליכער מאַן, נאָר עס איז געווען איבער די כוחות. איך האָב געמוזט אַוועק אין דער זייט. דאָס לעבען האָט מיך אויסגעשפּיגען. איך בין אייך שוין מוחל אַלץ, נאָר די חרפה, די חרפה קאָן איך נישט איבערטראָגען. איך וויל לי־בער צען מאָל שטאַרבען פאַר הונגער, איידער עמיצער זאָל זיך דערוויסען, וואָס ביי מיר טוט זיך אָן: מאַכען אַ רחמנות־פּנים איבער מיר.

איך האָב זיך געזעגענט און בין אַוועקגעגאַנגען פון דער דאָזיגער שטוב מיט אַ שווער געמיט.

איך גיב זיך אָפּ אַ רעכענונג: נישט די נויט איז עס, וואָס האָט געמאַכט אַזאַ שווערען איינדרוק. נויט האָב איך שוין אַשר געזעהען גרעסערע. עס איז דאָס טראַגישע בילד פון אַ מענשליך לעבען, וואָס איז צוריבען געוואָרען דורך די מילשטיינער פון דער צייט, עס איז די טראַגיק פון אַ מענש, איבער וועלכענס קאָפּ דאָס גורל־ראָד האָט זיך דורכגעדרעהט: באַרג־אַראָפּ.

און גראָד דעם זעלביגען טאָג איז מיר אויסגעקומען צו זיין נאָך אין אַזאַ שטוב, און דווקא אויף דער רייכער און שעהנער פּיעטריקאָווער גאַס.

איך האָב געזוכט אַ צימער און כדי אַ בע־קאַנטען האָב איך בעקומען אַנ'אַדרעס צו אַנ'אָרענט־ליכער פאַמיליע. וואָס וויל אויסגעבען אַ צימער.

איך האָב אָנגעקלאַפּט, אַנ'אַלטע פרוי מיט זילבער־גרויע האָר מיט אַנ'איידעל פּנים, אויף וועל־כען עס זענען געלעגען שפּורען פון אַנ'אַמאָליגער שעהנהייט, האָט מיר געעפענט. זי האָט מיך אָנ־געקוקט מיט טרויעריגע אויגען און מיט אַ פערשטיקטען פליסטער געענטפערט אויף מיינע פראַגען:

— יאָ, דאָ פערדינגט מען אַ צימער.

די פרוי האָט מיך אַריינגעבעטען אין שטוב, און אַזוי רעדענדיג וועגען צימער, האָב איך דער־ווייל געכאַפּט אַ קוק אַרום זיך.

מיר זענען געווען אין אַ גרויסער געראַמיגער שטוב, כמעט אַ זאַל, נאָר עס איז דאָ געווען עפּעס מאָדנע טונקעל און אומעטיג. אַ כמורנער אומעט האָט אַראָפּגעקוקט פון דעם אַלטען מעבעל, וואָס האָט אַמאָל מסתם געקאָסט זעהר טייער, אַ גרויקייט האָט אַראָפּגעקוקט פון די ווענד און אַ טרויעריגער ווינד האָט געבלאָזען פון די בילדער, וואָס האָבען געהאַנגען אויף די ווענד. איך האָב בעמערקט, אַז עטליכע מעבעל־זאַכען פעהלען אין שטוב. — מסתם פערקויפט — האָב איך אַ טראַכט געטאָן און ווי עס האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזען — טאַקע געטראָפען אויך.

אַ וואָרט צו אַ וואָרט און די פרוי, וואָס איז אין אָנהויב געווען אַזוי פערשלאָסען אין זיך, גערעדט נאָר וועגען דעם „צימער", וואָס פערדינגט זיך דאָ, האָט גענומען בערעדעוודיגער ווערען און אָנגע־הויבען אויסדערצעהלען וועגען איהרע צרות.

— מיין מאַן — האָט זי דערצעהלט — איז געווען אַ גרויסער סוחר, געפיהרט אַ גרויס גע־שעפט אין אַ ברייט הויז. כ'האָב זיך נישט געמישט אין מיין מאַנ'ס געשעפטען און קיינמאָל נישט גע־וואוסט ווי דאָ"ט זעהט אויס. ערשט מיט אַ צוויי יאָהר צוריק, אַז מיין מאַן איז געשטאָרבען, און איך האָב זיך גענומען פעראינטערעסירען אין גע־שעפט, האָב איך געזעהען, אַז מיר זענען הינטער שטעליג שוין אַ שעהנע פּאָר יאָהר. אַט זעהט איהר ווי לאַנג מיין מאַן געלעבט האָט זיך ס'רעדעל געדרעהט, און אַז ער איז אָפּגעשטאָרבען, איז זיך אַלץ צופאַלען ווי אַ קאָרטען־הויז.

— זעהט איהר, וועגען מיר האָב איך שוין קיין זאָרג נישט שוין קיין סך געבליבען צו דער ציהען צום סוף. נאָר וועגען די קינדער, אַז איך קלער, ווערט מיר פינסטער. איה פערשטעהט, לי־בער מענש, די קינדער זענען דערצויגען געוואָרען אין לוקסוס, נישט געוואוינט געווען צו קיין שום זאָרג. און וואָס זאָלען זיי איצט טון? ווען זיי זאָל־טען שוין געוואָלט אַ־בייטען, בעקומט מען דען אין די היינטיגע צייטען אַ בייט? דערווייל טו איך וואָס איך קען. אויספערקויפט פון שטוב אַלץ, וואָס איז עוֹבר לסוחר. אַט פערדינג איך איצט דאָס צימער און מיר אַלע וועלען זיך אַריבערקלויבען אין דער קיך. אָבער וואָס וועט ווייטער זיין? די קינדער וואַקסען אונטער. וואָס וועט פון זיי ווערען? סיידען זעלבסטמערדער, אָדער קאַנדידאַטען אויף משוגעים הויז?

פערשטעהט זיך, אַז אויף קיין ענטפער פון מיין זייט האָט זיך די דאָזיגע פרוי נישט געקאָנט ריכ־טען, און באמת, וואָס קען מען ענטפערן אַ צוועה־טאָגטער מאַמע, וואָס קוקט דער האַרטער ווירק־ליכקייט אין די אויגען אַריין?

„דאָ פערדינגט מען אַ צימער" — ווייס דער צופעליגער פערבייגעהער, וואָס לייענט און אַ צעטעלע די דאָזיגע ווערטער, וועגען שטי־לער טראַגעדיע, וואָס לויערט הינטער דעם דאָ זיגען זאַץ?

רבי נחמן בראַצלאַווער

צו זיין 125־טען יאָהרצייט

פון היסטאָריקוס

— 15 —

איבער צדקה.

פונקט אַזוי ווי רבי נחמן בראַצלאַווער האָט געהאַלטען תפילה אין חשובה, אַלץ אַזוי הויך האָט ער געהאַלטען צדקה.

אייניגע מעהראָנקען זיינע וועגען צדקה האָבען זיך אין הורמנעוואָהפען אין די פריהערדיגע קאַפּיטלען פון דער האַזיגער סעריע. דאָ וויל איך נאָך איבערגעבען פאָלגענדע געדאַנקען פון רבי נחמן בראַצלאַווער:

„צדקה ברענגט רחמנות פון הימעל".

„דורך צדקה ווערט דעם מענטשענס מחשבה געשטערט און ער בעקומט מורא און ליבע צו גאָט".

„צדקה ברענגט פאָלקאָמענהייט צו יעדער פינאַנציעלער אונטערנעהמונג. א יוד זאָל שטענדיג געדענקען, אַז זיין בענעהר צו מאַכען פראָפיטען האָט דעם צוועק, אַז ער זאָל קענען מנדב זיין פאַר צדקה".

„דורך צדקה און גוטהאַרציגקייט דערהויבט זיך מענש צו געטליכקייט".

„אויף צדקה האַלט זיך אויף דער קיום פון דער מענשער וועלט".

„דער וועלכער גיט נישט פאַר צדקה און טוט נישט קיין מעשים טובים איז נישט קיין אמת'ער מענשליכער וועזען".

„דער, וועלכער גיט צדקה מיט א שמייכעל איז אמת א פיל האַרציגער מענש".

„צדקה פערוואַנדעלט דעם מענטשענס נייגונג צו גזירות, צו גוטהאַרציגקייט; אַט דאָס איז די הויפט־עקט פון צדקה".

„דער וואָס גיט צדקה מאַכט גאָט פאַר א בעל־חוב צו איהם. ער ווערט בעצייכענט אַלס א „צדיק תמים", און ער עפינט דעם וועג זיך צו דערוויטערן פון שלעכטס".

„צדקה ווענט אַזוי פיל ווי אַלע אַנדערע מצוות צוזאַמען".

„דער וואָס גיט א מתנה צו אַנ'אָרימען מענשען בעקומט זעקס ברכות: דער, וואָס ווייזט אַרויס מיטגעפיהל צום אָרימען מענשען בעקומט עלף ברכות".

„צדקה ברענגט וואוילשטאַנד און פרידען".

„צדקה איז העכער ווי דאָס ברענגען קרבנות אויף א מזבח. גוטהאַרציגקייט איז נאָך העכער ווי צדקה".

„אפילו א אָרימער מענש מוז געבען עפּעס פאַר צדקה. ער וואַרט דורך דעם געראַטעוועט פון דער אָרימקייט פון וועלכער ער ליידט".

רבי נחמן, ווי איך האָב שוין ערקלערט, איז געווען שטאַרק געגען דאָס יאָגען זיך נאָך געלד; ער האָט געזעהן דערין איינע פון די ערגסטע תאוות. צדקה איז אָבער ביי איהם געשטאַנען אַזוי הויך, אַז ער האָט ערקלערט, דאָס ווער עס גיט צדקה וועט האָבען עשירות. ער האָט געזאָגט:

„דורך געבען צדקה ווערט דער מענש געראַטעוועט פון אָרימקייט און ער ווערט געמאַכט א בעזיצער פון עשירות".

„דער וואָס פּראַקטיצירט צו געבען צדקה איז געבענשט פון גאָט מיט מיטלען, אַז ער זאָל עס קענען טון. ער וועט זיין רייך און ער וועט האָבען קלוגע און געלערנטע זוהן".

נאָך אַנדערע הויכע צילען א חוץ רייכטום קענען דערגרייכט ווערען דורך צדקה, רבי נחמן זאָגט:

„גלויבען, אמת און שלום בית קומען צו דעם מענשען וואָס גיט צדקה".

„גיב צדקה מיט בידרע הענט און דיינע תפילות וועלען געהערט ווערען".

און נישט נאָר דער יחיד נאָר דאָס גאַנצע פאָלק קען געהאָלפען ווערען דורך צדקה:

„צדקה ברענגט נעהנטער די גאולה; צדקה רעטעט פון טויט, און ווייסט, אַז די שכינה זאָל זיך דערנעהנטערן".

„ירושלים וועט אויסגעלייזט ווערען דורך צדקה".

אויף ווי הויך רבי נחמן בראַצלאַווער האָט געהאַלטען דעם, וואָס רופט צו געבען צדקה קען מען זעהן פון פאָלגענדע געדאַנקען זיינע:

„דער וועלכער אַפּעלירט פאַר צדקה ברענגט דערלייזונג".

„מלכים און שרים וועגען פרייַנד פון בעל־צדקה".

ער האָט אויך געזאָגט:

„דער וואָס גיט פאַר צדקה האָט אריכת ימים, ער לעבט לאַנג".

עס זענען דאָ נאָך מאַסען געדאַנקען פון רבי נחמן בראַצלאַווער איבער צדקה, אָבער די דאָ געבראַכטע צייגען שוין גענוג ווי הויך ער האָט געשעצט צדקה. ער האָט אפילו געשעצט צדקה אַזוי הויך ווי אמונה ווי מ'קען זעהן פון די דאָזיגע צוויי געדאַנקען זיינע:

„אמונה איז אין וויכטיגקייט גלייך צו צדקה".

„אמונה קומט דורך שווייגען און דורך געבען צדקה".

וויכטיג איז אויך, אַז רבי נחמן בראַצלאַווער האָט געהייסען, דאָס מען זאָל טיילען צדקה און בכלל טון מצוות אָהן צו בעטען א שכר דערפאַר. ער האָט געזאָגט:

„דער מענש דאַרף טון מצוות מיט א זעהר גרויסער שמחה, אָהן צו פערלאַנגען א שכר דערפאַר נישט אויף דער וועלט און נישט אויף יענער וועלט, א חוץ איין איינציגען שכר, אַז השם יתברך זאָל איהם פאַר איין געטוענער מצוה צושיקען צו טון נאָך א מצוה".

אַט אַזוי העכסט מענשליך האָט רבי נחמן בראַצלאַווער געלערנט די מענשען צו זיין.

די העכסטע צדקה לויט רבי נחמן איז די פאָלגענדע:

„צדקה פאַר ארץ ישראל איז העכער ווי די צדקה פאַר אַנדערע לענדער. דורך צדקה פאַר ארץ ישראל שליסט מען זיך איין אין איהר הייליגע אַטמאָספערע".

אגב צו זיינע זעהר בעגייסטערטע געדאַנקען וועגען ארץ ישראל איז נאָך דאָ צוצוזעצען דער פאָלגענדער:

„אין ארץ ישראל זענען נישטאָ קיין זינדיגע, ווער עס וואוינט אין ארץ ישראל קען נישט זיין זינדיג".

א. ערלעך

בענקשאַפט

ארץ־ישראל סקיצע

דער אַקער־אייזען האָט זיך ביי משה'ן אין ... האַנד א וואַקעל געטאָן און זיך טיפער פער־... גראָבען אין דעם שטיין־זאַמדיגען באָדען. די מויל־... אייזלען זענען שטעהן געבליבען נישט קענענדיג ... ווייטער שלעפּען. עס איז איהם נמאס געוואָרען דאָס ... שלעפּעניש און דאָס צוריקוואַרפעניש אַלע מאָל. ... דער באָדען איז פערשטיינערט, האַרט, און מיט ... פעלזען פערוואַקסען. יעדער ווייסט וויפיל יאָהרען ... וואַרצלען אין די זאַמדיגע שטיינער זענען געד־... וואַקסען און געווילדעוועט דאָ. משה האָט פער־... לאָזען די בייט, פון נאָכגיין די מויל־אייזלען. ער ... מיטאַמאָל צוריקגעשלידערט געוואָרען; ער האָט ... דעם אַקער־אייזען אַרויסגעשלעפּט פון אַ פערשניטענעם בוים־וואָרצעל און זיך אַ טרייסעל געטון ... עקשנות. אָפּגעמעגדיג מיט דער פולער ברוסט ... ער שטעהן געבליבען, ער האָט זיך דערמאָהנט, ... נאָכמיטאָג איז ער היינט פריי. ער האָט אַ קוק ... אויפ'ן הימעל: די זון איז הויך. זיין גאַנ־... גוף האָט געטראָפּענט מיט שווייס, ער האָט ... אָפּגעשאַרט די שווייס־טראָפּענס פון'ם שטערן ... זיך געטאָן די בהמות: אָהיים!

עס איז שוין געווען לאַנג נאָכ'ן עסען. חיה האָט ... בעגעגענט אין עס־צימער מיט אַ בייזען בליק ... באַלד מיט אַ גוטמוטיגען שמייכעל:

— וואו ביזטו געווען, ווען אַלע האָבען גע־געסען?

— וואו איך בין געווען בין איך געווען, מיין ... שוועסטערל'נסט, האָב איך שוין לאַנג געענדיגט, ... מיט יאָהרען צוריק, גיב עסען! — האָט ער זיך צוגעגעבען מיט אַ שטאַרקער שטימע, — מיר'ן זיך אויסטענה'ן אַנ'אַנדערשמאָל. נאָר חיה האָט שוין נישט געהערט זיינע רייד. איהם דערלאַנגט עסען, און פון קיך אַרויסגעקוקט ווי ער עסט דאָס מיט אַזאַ געזונטען אַפּעטיט. ער האָט זיך איילענדיג אויפ־געהויבען און זיך געלאָזט געהן.

חיה האָט איהם נאָכגעקוקט די גאַנצע צייט און דערנאָך אַ פרעג געטאָן:

— וואו געהסטו?

— אין שטאָט אַריין — האָט משה אַ וואָרף געטאָן דעם ענטפער.

— איז וואָס אַזוי איילענדיג? וואָס יאָגט איהם דאָס? — ר'האָט זיך פערבענקט נאָכ'ן טאַראַראַם פון שטאָט? אָבער משה האָט שוין נישט געהערט און פערמאַכט די טיר הינטער זיך. אַ הירושען פון אַ פערד האָט איהם אַרויסבעגלייט.

ער האָט זיך געלאָזט געהן צום אויטאָ און גע־זעהן, ווי דער הויף בלייבט הינטער איהם. עס איז געווען שטיל. ארום האָבען זיך געטראָגען אַ זיסיגע ריחות פון די מאַראַנצען־גערטנער, וואָס האָבען איצט געבליהט אויף זאַטע גרינע בלעטער. משה האָט דערפיהלט אַ צוריקשטויס צום הויף, פונקט ווי ביים אַקער־אייזען. ווען ער האָט זיך פערגראָבען אין שטיינגען באָדען. די שטילקייט, דער יונגד, וואָס לויפט דאָרט איבער די ביימער, דאָס אַלץ האָט איהם אַרומגענומען. ער איז אַרויפגעשפרונגען אויפ'ן אויטאָ און פערשוואונדען צוזאַמען מיט די גוטע געדאַנקען.

ווען ער איז אַרויס פון אויטאָ איז שוין גע־ווען אויסגעשפרייט איבער דער שטאָט דער פאַר־נאַכט. דער געפילדער, דאָס געשריי, האָט איהם צורודערט און אומהיימיש געמאַכט צו דעם אַלעם. ער איז געגאַנגען אומבעשטימט מיט'ן פערוויכערטען סיגאַר אין מויל, זיך אָפּגעשטעלט ביי די שעהנע אויסגעשטעלטע שויפענסטער, ביי די שילדען, און געבען אַ־יהם: מענשען געהען אַזוי לויפענדיג און איילענדיג... ווי אייבער וואָלט נישט יועלען האָבען קיין שייכות מיט'ן צווייטען. און די לאָמפען לויכטען מיט א בלישטשענדיג פרעמד ליכט און די גאַסען גליטשען זיך איין גאַס נאָך דער אַנדערער, פונקט ווי די מענשען...

ער האָט זיך מיטאַמאָל דערפיהלט מחוץ למחנה ווייט פון אַלץ, וואָס ער זעהט דאָ. דער קאָפּ האָט איהם אָנגעהויבען ווערען שווער, עס רוישט עפּעס אינעווייניג, דער בענזין־ריח פערהאַקט דעם אָטעם.. ער האָט דערפיהלט די בענקשאַפט צום דאָרף און צום שטילקייט, און צו דער לויטערער לופט.

ער איז שטעהן געבליבען, געקוקט, און אין זיינע שוואַרץ־אַפּלען האָט זיך אָפּגעשפּיגעלט דער גלאַנץ פון אַספאַלט און די אומרוהיגע איבערגעלאָזטע ... פון די אויטאָמאָביל־רעדער; ער האָט מיט אַמאָל דערפיהלט די לעדיגקייט אַרום זיך. ער איז אַוועק אין אַ זייטיגער גאַס, וועלכע האָט געפיהרט צום אויטאָ, וואָס געהט צוריק...

די נאַכט איז געלעגען אויסגעשפּרייט מיט פינקלענדיגע שטערן, ווי קליינע לאַמטערנדלעך, וואָס האָבען שטיל און פרעהליך געלויכטען. ווען משה איז אַריין אין הויף, האָט איהם אַ שטילע רוהיגקייט אַרומגענומען. דער גאַנצער הויף איז שוין געשלאָפען און דער דינער אַ אַמאָט פון מאַראַנצען־בליי־העכץ, האָט געהיט דעם שלאָף פון די שווער־פער־האָרעוועטע מענשען.

איהם האָבען בעגעגענט די הינט און זיך גע־לאַשטשעט אַרום זיינע פיס, איהם געפיהרט איבער'ן הויף מיט שטילער פרייד. ער איז צוגעגאַנגען צום צריף, וואו חיה וואוינט. דאָס פענסטערל איז גע־ווען אָפען, זי איז געזעסען אין געלייענט אַ ביכעל, ווי זי וואָלט געוואַרט אויף איהם. אַז ר'האָט אַ שטילען קלאַפּ געטון, איז זי אַרויס שטומערהייד. ביידע זענען זיי פערביי־געגאַנגען די שטאַלען, ער האָט געזעהן, ווי זייער מויל־אייזלען שטעהען און עסען געשמאַק פונ'ם פרישען, גרינעם אָפּגע־שניטענעם גראָז, האָט איהם אַ מאַדנע ציה־געטון ביים האַרצען. דאָס גרינע לעמפעל לייכט שענער ווי אַלע גרויסע עלעקטרישע לאָמפען אין שטאָט, זיכער. ער וואָלט עס איצט אויסגעשריגען זיי אַלעמען אין די פנימ'ער אַריין. — און ער איז מיט דעם בעקאַנט, נאָהענט, אַלץ אַזוי היימיש, אַזוי אייגען. ער האָט אַרומגענומען חיה'ן מיט בידע הענד, אַזעלכע שווער'ע, האַריגע און דאַך צאַרטע, זיי זענען אַוועק אויפ'ן פריש־געאַקערטען פעלד, וואו זיי וועלען מאָרגען זייהען זוימען פאַר זומער־תבואות... אַ קיל ווינטעל האָט איבערגעגעבען די רייד פון די נאַכט־גרילען און דעם ריח פון פרי־שער ערד. („אונזערע שטאַמען")

א פרוי אויף דערוויל...

דערצעהלט מיט'ן מויל פאַר ב. קאַוונער

מיט פינף יאָהר צוריק בין איך נאָך געווען, ... דרייסיגער אַ בחור; נישט געטראַכט אפילו ... פון חתונה האָבען. איך האָב זיך מ'ר געהאַט א ... שעהנעם צימער ביי א קצב איך האָב זיך מיר אויס־געקויפט א ביסעל געשי'ר, א פאַר טעפלעך,, טעלער, ... לעפעל, מעסער, גאָפּעל, פענדלעך, — ... קליינע באַלעבאַטישקייט, און זיך אליין געקאָכט ...

און אַט אַזוי האָב איך זיך געלעבט רוהיג און ... אין צופרידען.

... געזונט בין איך געווען. א שעהנעם אויסזעהען ... איך געהאַט. אַלט געווען בין איך דעמאָלט פינף און צוואַנציג יאָהר און פערדינט האָב איך ביי ... דרייי. אין באַנק האָב איך געהאַט אביסעל ... יואָס־זשע האָט מיר געפעהלט?

... איז פלוצים געוואָרען אויס פראָספּעריטי און ... באַנקען האָבען בענומען קראַכען, און מיין געלד ... אַוועק אויף דער אמת'ער וועלט. און מיין אַרבייט ... איך פערלוירען און איך האָב גענומען אונטער־... נישט איינמאָל האָב איך זיך געלעגט ... אָהן יעסשערע.

... הקיצור, איך בין אַרומגעגאַנגען זעהר פער־... פאַלט.

... איינמאָל, דאָס איז געווען אין א דינסטאָג פריה, ... צעהן א זייגער, דערהערט זיך א פייף פונ'ם ... בריעפּטרעגער און ער רופט אויס מיין נאָמען. ... איך אַרונטער און ער גיט מיר איבער אַ ... פון מיינעם א פעטער, עליע, איך לייען ... דאָס בריוועל און איך ווער אינגאַנצען א ... א צומישטער.

... וואָס ער שרייבט מיר:

„מיין טייערער פלימעניק! איך לאָז דיר וויסען, אַז איך יועל היינט, אַרום פינף א זייגער פאַרנאַכט זיין ביי דיר, איך האָב מיט עטליכע יאָהרען צוריק געיראָנען הונדערט טויזענד, און אַזוי ווי איך בין אַנ'אַלמאַן, און קיין קינדער האָב איך נישט, האָב איך בעשלאָסען צו לעבען א גוטען טאָג און אויך דיר אַרויסצוהעלפען.

„איך האָף, אַז דו ביזט שוין פערהייראַט. אויב יאָ, יועט עס מיר זעהר הנאה טון, ווייל איך יועל האָבען א נאָמען נאָך מייז טאַטען. אויב איך יועל דיך טרעפען פערהייראַט, וועל איך דיר איבער לאָזען צעהן טויזענד גילדען.

„פון מיר דיין פעטער עליע, וועמען דו האָסט שוין אכט יאָהר נישט געזעהען".

איך בין געבליבען שטעהן א געפּלעפטער. וואָס טוט מען?

דאָ דערהערט זיך א קלאַפּ אין טיר און דעם קצב'ס טאָכטער, א געזונטע, שעהנע מויד, בעווייזט זיך. זי האָט אַלע מאָל געהאַט אַנ'אויג אויף מיר; מיך אַלע מאָל פיין בעגריסט, געזעסען איז בעס אויף דער מוטער, אלעמאי זי רייסט שטיקער פון מיר מיט'ן דירה־געלד. א פיינע, א לעבעדיגע מויד און נישט קיין בארישע.

פאַלט מיר איין א וואונדערליכער געדאַנק: איך לייען איבער איהר פאַר מיין פעטערס בריף און זי בעמט בעגרייפען מייז גאַנצע לאַגע, אָבער זי שווייגט.

נעם איך, זי אָן פאַר'ן האַנד און מיט טרעהרען אין די אויגען זאָג איך צו איהר:

„בעסעלע, איך בין זיכער, אַז דו וועסט מיך אַרויסשלעפען פון מייז דלות; איך זיל, אַז דו זאָלסט שפּילען די ראָלע פאַר מיין וייבעל... נישט אויף לאַנג... ביז דער פעטער מיינער וועט אוועק... ער וועט זיך דאָ לאַנג נישט פערזוימען.. אפשר אַ פאָר שעה. און זי נאָר איך וועל קריגען ביי איהם די פאַר גילדען, וועסטו אויפהערען צו זיין מיין פרוי... איך בין זיכער אַז די פערשטעהסט מיך... פערגעס נישט, בעסעלע, אַז דאָס שמעקט מיט צעהן טויזענד..."

און איך האָב זיך אויש צווויינט פאַר גרויס פרייד.

און בעסי האָט מיך פערשטאַנען... איהר האַרץ האָט איהר געזאָגט, אַז זי יועט קיין חרטה נישט האָבען...

און, איז באַלד אַרויס פון מיין צימער און איז אין א האַלבע שעה אַרום צוריקגעקומען אנ'אויס־געפּוצטע, א שמייכעלדיגע און א זאָג געטון צו מיר: איך האָב דערצעהלט מיין מאַמען די גאַנצע געשיכטע און זי האָט צוגעשטימט...

בעסי איז באַלד אַרונטער אין גאַס און אַרויפּ־געטראָגען פרוכט און ביס און אייער־קיכלעך און צו־קער און קאַווע א סאַרדינס און געוויכערטע פיש און שווייצער־קעז. טאָמער וועט דער פעטער זיין הונגעריג, וועט זי איהם מאַכען וואָס צו עסען... זי האָט זיך גענומען פאַר'ן ביים אַ'ווען. ר'יין גע־מאַכט דאָס צימער, צוגעבעט דאָס בעט, אָפּגע־שטויבט, צוגעגרייט א פאַר ווייסע האַנדטיכער, זייף...

און אָט קומט אָן די צייט... דער רייפער פעטער בעווייזט זיך. מיר פאַלען זיך אַרויף אויף די העל־זער, צוקושען זיך און דריקען זיך די הענד. און איך ווייז איהם: „אָט דאָס איז מיין ווייבעל", זאָג איך, „ערשט מיט זעקס וואָכען צוריק חתונה געהאַט".

דער פעטער טראַכט נישט קיין סך. און ער צוקושט זיך מיט איהר און ער קנייפּט איהר אין א באַק און ער קוועלט אָן פון איהר. און צו מיר זאָגט ער: „האָסט א וואונדערליכען געשמאַק! א שעהן ווייבעל ווי גאָלד!"... און ער צוקושט זיך ווידער מיט איהר.

און דער פעטער איז פרעהליך, לוסטיג, און ער לאָזט מיר וויסען, אַז ער וועט ביי מיר בלייבען נעכטיגען. ער זיל מיט אונז וואָס לענגער פערברענ־גען. ער וועט ערשט אוועק מאָרגען, עלף א זיי־גער פאַרמיטאָג.

„עס איז בלויז פאַרהאַן" — זאָג איך — „איין בעט, טאָ וואו וועט איהר שלאָפען?"

„מ'עט זיך שוין, ווי עס איז, אנ'עצה גע־בען" — האָט דער פעטער געזאָגט.

מיר איז פינסטער געוואָרען אין די אויגען און רעדען, אַרויסקומען מיט'ן אמת טאָר מען נישט... הייסט עס, אַז מיר מוזען שוין שפּילען די ראָלע ביז צום סוף...

און אַזוי איז טאַקע געווען: מיר האָבען אַלע דריי זיך אָפּגעמוטשעט די נאַכט, נישט געשלאָפען...

אויף מאָרגען, איידער דער פעטער איז אוועק, האָט ער מיר איבערגעלאָזען בלויז צוויי טויזענד גילדען און מיר געזאָגט: „ווען איך וועל דערלעבען צו האָבען א נאָמען נאָך מיין טאַטען, קריגט איהר דאָס איבעריגע". און ער האָט זיך ווידער צוקושט מיט מיר און מיט דעם קצב'ס טאָכטער און איהר ווידער דערלאַנגט א קניפּ אין בעקעל און איהר גע־געבען הונדערט גילדען, זי זאָל זיך עפּעס קויפען.

איצט ווילט איהר דאָך אוודאי וויסען ווער עס איז מיין איצטיגע פרוי? וועל איך אייך זאָגען: מיין איצטיגע פרוי איז טאַקע די, וואָס האָט אַזוי קלוג געשפּילט די ראָלע...

און איך בין גליקליך מיט איהר, זעהר גליקליך! זי האָט אפילו שכל געהאַט צוצושטעלען מיין רייכען פעטער צוויי נעמען: נאָך דייך טאַטען און נאָך דייך מאַמען און ער, דער פעטער האָט געהאַלטען וואָרט און אונז צוגעשיקט זיין צוגעזאָגטע סומע.

און ווען דער פעטער וועט אַמאָל פערמאַכען די אויגען, וועלען מיר זיכער זיין זיינע יורשים.

— איז דאָס נישט אינטערעסאַנט, פריינט קאָווגער, איז דאָס נישט קיין טעמע פאַר אייך?

רעכט און לעבן

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט“

נאָטיצען

נישט ערליכע קאָנקורענץ און לאָקאַטאָרען שוץ.

די שטרענגע געזעצן פאַר טרייבן נישט־ער־ליכע קאָנקורענץ, ווערט אויף פאָלגענדען אופן מאָטיווירט:

דער קרייז קליענטעי, וואָס אַן'אונטער־נעמער דעראָבערט זיך אין משך פון זיין געשעפטליכער טעטיגקייט דאַרף אנערקענט ווערען פאַר אַ בע־שטאנד־טייל פון זיין אויסשליסליכען אייגענטום. ממילא, מוז יעדער פרוב איינצודרינגען אין דער ספערע פון אימיצענס קליענטעל דורך נישט גע־זעצמעסיגער קאָנקורענץ, אפילו נישט בכיוונדיג, קוואַליפיצירט ווערען ווי אַ צואייגענונג אין אַ גע־וויסער מאָס פון פרעמדען אייגענטום.

כאַראַקטעריסטיש איז דער אומשטאנד, אַז לויט דער פראנצויזישער געזעצגעבונג וועגען נישט־ער־ליכער קאָנקורענץ, בעציהט זיך די דערמאָהנטע אומבערעכטיגקייט אויך צום לאָקאַל, אין וועלכן די געגעבענע אונטערנעמונג געפינט זיך אַזוי, אַז קוים ווערט אומבערעכטיגט געקינדיגט אַ לאָקאַטאָר דער דינגאָפּמאַך, אָבער ער איז אליין געצוואונגען צוליב דער געפאַרטער פון איהם הויכע הוספה צו קינדיגען דעם לאָקאַל, האָט ער רעכט ארויסצו־טרעטען געגען ווירט מיט אַ תביעה וועגען אַנ'ענט־שעדיגונג.

פיל אַזעלכע פראָצעסען קומען פאָר איז די פראַנצויזישע געריכטען און כמעט אין אלע בע־גרינדעטע פאַלען ווערט די בעוועלטע לאָקאַ־טאָרען צוגעמשפט בעדייטענדע געלט־ענטשעדיגונ־גען. דער דאָזיגער אומשטאַנד בעווייזט טאַקע די ווירטסלייט צו זיין צוריקגעהאַלטענער מיט'ן קינ־דיגען די דינג־אָפּמאַכען מיט זייערע געשעפטס־לאָקאַטאָרען.

מיט'ן אַריינבעמען די האַנדעלס־לאָקאַלען פון לאָקאַטאָר־שוץ, איז ביי אונז לעצטענס עטוואַס שטאַרק אין די בעציהונגען צווישען די ווירטסלייט און זייערע געשעפטס־לאָקאַטאָרען אַנ'אמת'ער יריד־קיר. מאַכענדיג ווערען געקינדיגט די אָפּמאַכען אַזעלכע לאָקאַטאָרען, און מ'פאַרלאַנגט פון זיי אומ־געהויערע הוספות. וועלכע מוזען ענדליך דערפיהרען צום אונטערגאַנג פון די עקזיסטירענדע אונטער־נעמונגען.

אין שייכות מיט אָט דער דאָזיגער לאַגע איז טאַקע כדאי אויפמערקזאַם צו מאַכען די שוצ־לאָזע געשעפטס־לאָקאַטאָרען — מאַסע אויף די אַנגעווענדעטע אין פראַנקרייך פּערפליכטעטע בעשטי־מונגען וועגען נישט ערליכער קאָנקורענץ.

די זעלבע בעשטימונגען אַ פּען בעקומען אַנ־אַנווענדונג איז אונזערע רעכטליכע פערהעלטענישען. דער אומשטאַנד, אַז די געקינדיגטע געשעפטס־לאָקאַטאָרען וועלען קענען מאַהנען אַ הויכע ענט־שעדיגונג פאַר דער אָנגעוואָרענער קליענטעל אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן מוזען פאַרלאָזען דעם פערזענ־מענעם געשעפטס־לאָקאַל, וואָלט דאָן זיכער ביי

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

סעקוועסטער.

אַ געריכטס סעקוועסטראַטאָר איז נישט בערעכ־טיגט אויסצושטעלען וועקסעל התחייבות'ן אויפ'ן נאָמען פון בעל־חוב.

האַנדעלס רעגיסטער.

ווען אַן אָבטייל פון אַן אויסלענדישער פירמע וויל זיך רעגיסטרירען אין פוילען אין האַנדעלס גע־ריכט, מוז פאַרגעשטעלט ווערען גלייכצייטיג אַ בע־וויז, אַז די צענטראַלע איז אויך געהעריג איינגעטראַ־גען אין האַנדעלס־רעגיסטער אין געריכט פון איהר זיץ־אָרט.

טראַנזאַקציעס אונטערליגען דעם בעשטייער פון אומזאַץ.

קאָמיס האַנדעל.

יעדער אונטערנעמער וועלכער קויפט אויס אַ פּאַ־טענט 2־טע קאַטעגאָריע קאָן פיהרען קאָמיס טראַנזאַק־ציעס אויף אַ ספּעציעלען פּאַטענט.

קאָלעקטורען.

אויב אין אַן אונטערנעמונג וואו ס'ווערט געפיהרט אַ פערקויף פון אַ געוויסער בראַנזשע, האַנדעלט מען אויך גלייכצייטיג מיט לאָזען, דאַרף דער קאָלעק־טאָר שוין קיין בעזונדערען פּאַטענט נישט אויסגע־קויפט ווערען.

עקספּעדיציעס.

יעדע עקספּעדיציע מוז אויפ'ן סמך פון איהר אויסגעקויפטען פּאַטענט לאַגערירען טראַנספּאָרטען וועלכע ווערען דורך איהר פערמיטלונג איבערגע־שיקט.

קוים נעמט זיך אָבער גלייכצייטיג סחורות בלויז צו לאַגערירען, מוז זי אַ סקויפען הערויף אַ בעזונ־דערען פּאַטענט.

בעליידיגונג.

דאָס געזעץ נעמט נישט אין אַכט אין דעם פאַל די סובייעקטיווע מיינונג וואָס יעדער מענש האָט וועגען זיך, נור בעריקזיכטיגט שטענדיג דעם כבוד פון יחיד די דורכשניטליכע ווערט פון מענש.

מען אפילו דער אָנגעקלאָגטער זיין אַ אינטעלי־גענט און שטאַמען פון דער שענסטער משפחה קאָן דאָס געריכט פונדעסטוועגען נישט בעשטראָפען דעם אָנגעקלאָגטען פאַר בעליידיגען. אויב ער האָט זיך אויף זיין אַדרעס אויסגעדריקט אַז ער איז נישט בע־סער פון אַנדערע מענשען.

דאַגעגען דאַרף יאָ אָנערקענט ווערען פאַר אַ בע־ליידיגונג אויב מען זאָגט אפילו אויף אַ דורכשניט־ליכען מענש אַז ער איז נידריגער פון אַנדערע מענשען.

אָפּערע.

אַן אָפּערע ביי אַ אויספערקויף קאָן מען בעטראַכ־טען בלויז מיט דער קוואַליטעט אָדער קוואַנטום פון די סחורה און בשום אופן נישט מיט'ן פּרייז.

ליקווידאַציע פון שותפותן מיט בעגרענעצטער אַחריות.

אַ שותפות מיט בעגרענעצטער האַפטונג, וואָס האָט נאָך נישט אָנגעהויבן איהר טעטיגקייט און אויך נישט גענומען אויף זיך קיין שום התחייבות'ן קאָן ווערען אויסגעטראָגען פון האַנדעלס רעגיסטער אָהן אַזוי גערופענער ליקווידאַציע פּראָצעדור.

האַנדעלס ביכער.

אויב אַ סוחר פערהערט זיך ביים אויסמעסטען פון אומזאַץ שטייער אויף האַנדעלס ביכער, וועלכע זענען אָבער צוליב וויכטיגע מאָטיוען אין געוויסע פּונקטען מאָמענט נישט פערזעהען מיט קיין געשלאָסענעם בילאַנס טאָר מען זיי צוליב דעם נישט קוועסטיאָני־רען, נאָר די פינאַנץ מאַכט איז מחויב צו בעשטימען אַ גענויען טערמין אויף צו שליסען דעם בילאַנס.

אפילו ווען די האַנדעלס ביכער זענען אָנערקענט געוואָרען פאַר פאָרמעל נישט אין אָרדנונג טאָר מען זיי אויך נישט אין גאַנצען איגנאָרירען ביים אויס־מעסטען פון אומזאַץ שטייער, זיי מוזען יעדענפאַלס אָנערקענט ווערען ווי נאָטיצען (זאָפּיסקי).

דער זעלבער כלל גילט אויך אין פאַל, ווען עס ווערען קוועסטיאָנירט די ביכער ביים אויסמעסטען הכנסה שטייער.

איבערגעצאָהלטע צינזען.

אויב אַ מאַטער האָט געגומען פאַר אַן ערטייל־טער הלואה העכערע צינזען ווי דער דעקרעט (8% יעהרליך פון 100) ערלויבט, מעג דער בעל־חוב די איבערגע־צאָלטע סומע אָראָפּרעכענען פון נאָך שולדיגען רעשט חוב. צוריקמאָנען די איבערגעצאָלטע צינזען טאָר ער נישט.

באָניפיקאַציע.

אַ באָניפיקאַציע פון די פּרייזען ווערט ביים אויס־מעסטען שטייער פון אומזאַץ בעריקזיכטיגט אָבער בלויז אין דעם פאַל, ווען די איינענטליכע טראַנק־זאַקציע איז געשלאָסען געוואָרען.

שטייער - הנחות פאַר עקספּאָרט

די בעמערקען, וועלכע ס'בעקומען קאָמיס, עקס־פּעדיציע אונטערנעמונגען אָנטראַנספּאָרט אונטעריגע מיטגען ווי אויך האַנדעל פערמיטלער פון עקספּאָרט

פיל יוריסטליים געהאַמעוועט דעם אימפּעט ויל־קירליך אויסצונוצען די „קאָנ־ו קטור“ און צו טריי־בען שפּעקולאַציע אויף די עקזיסטענצען פון זייערע לאָקאַטאָרען. **י. א.**

נייע געזעצן און צירקולארען

אויספיהר - פעראָרדנונג צום געזעץ וועגען אינדוסטריע שטייערען.

דאָס פינאַנץ מיניסטעריום האָט די טעג פּובלי־ציעלע דערגעשיקט אַנ'אויספיהרליכע אינסטרוקציע צו אלע איהם אונטערליגענדע אַמטען. אין וועלכער ס'ווערט געגעבן אָנגעוויזען, ווי אַזוי אַנצוווענדען אין דער פּראַק־טיק ביי ספּקות'דיגע פעשטימונגען פון געזעץ וועגען אינדוסטריע שטייערען.

שטייער הנחות פאַר עקספּאָרט.

ווי בעקאַנט איז דער בעטרעף פאַר עקספּאָרטיר־טע סחורות פּריווילעגירט ביים אויסמעסטען פון אינ־דוסטריע שטייער. די הנחה דריקט זיך אויס אין דעם וואָס מען איז בעפרייט פון דער פליכט צו צאָהלען דערפון אומזאַץ שטייער. דאַגעגען איז מען יאָ פּער־פליכטעט אויפן עקספּאָרט אויסצוקויפען אַ פּאַטענט אפילו די הנחה אין פּרט פון אומזאַץ שטייערען האָט אויך נישט קיין אַנווענדונג אויף וויפיל ס'האַנדעלט זיך וועגען עקספּאָרט בלויז קיין דאַנציג.

בכלל קענען גענוסען פון דער דערמאָנטער הנחה בלויז די יעניגע אונטערנעמונגען וועלכע פיהרען פאַר־שריפטמעסיגע האַנדעלס ביכער. אחוץ דעם מוז דער בעטרעף פון די עקספּאָרטירטע סחורות בעוויזען ווער־רען מיט געהעריגע דאָקומענטען, ווי אַ דעקלאַראַציע אַרויספיר אַ צאָל אָדער איקציז ציינגיש, אַ בעשטעטי־גונג פון עקספּאָרט פערהאַנד אָדער אַ פּראַכט.

האַנדעלס קאָסטען, דיסקאָנטאָ, קרעדיט, פּראָ־לאָנגירונגס און פערצעגערונגס צינזען אין שייכות מיט עקספּאָרט טראַנזאַקציעס זענען נישט בעפרייט פון אומזאַץ שטייער.

ליקווידאַציע פון אונטערנעמונגען.

ביים אויספערקויף פון סחורות לאַגער אין פאַל פון אַ ליקווידאַציע פון אַנ'אונטערנעמונג אונטער־ליגט יאָ דעם שטייער פון אומזאַץ. דאַגעגען אויב מען פערקויפט די גאַנצע אָדער אַ האַלבע אונטערנעמונג איז דער בעטרעף יאָ בעפרייט פון אומזאַץ שטייער דעסטליכען דאַרף אויך בעשטייערט ווערען די ח... קונג פון אַ חוב מיט סחורות פּונקט אַזוי איז אויך נישט בעפרייט פון אומזאַץ שטייער די סומע וו... איז אויסגעמאָנט געוואָרען דורך אַנ'עקזעקוציע אויפן חשבון פון אַ שולדיגען חוב.

ווערקשטאַטען.

האַנדווערקער וועלכע אַרבייטען אַליין אָדער מיט איינעם פון די בני בית אין דער ווערקשטאַט ווער... געפיהרט אויפן סמך פון אַ האַנדווערקער קאַרטע, ז... מען בעפרייט פון דער פליכט צו בעצאָהלען אומזא... שטייער.

פּאַטענטען ענדערונגען.

מען מעג אין אַ פּאַטענט ענדערען די פּערזאָן פ... איינענטימער אָדער די אַדרעס פון די אונטערנעמו... מ'טאָר אָבער נישט ענדערען די בראַנזשע. אַז קו... ענדערט אַ אונטערנעמער אין מיטען יאָהר די בראַ... נזשע, מוז ער אויסקויפען אַ נייעם פּאַטענט אפיל... ווען בײדע בראַנזשעס אונטערליגען איין און דעם ז... בען פּאַטענט קאַטעגאָריע.

אַן אַריסטאַרג פּאַטענט קאָן יאָ איבערגעטראָ... ווערען אויף אַן אַרימפּאַר

נייע אונטערנעמונג.

אַ נייע הייסט אַזאַ אונטערנעמונג וועלכע האָ... פריהער נישט עקזיסטירט.

אַנ'אונטערנעמונג וועלכע האָט אָבער בלויז ... ענדערט די פירמע אָדער די פערזאָן פון איינענטימ... ווערט נישט בעטראַכט פאַר קיין נייע.

דער גורל פון אפרוי

סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראָמאַן

56

מאָריס האָט אויף איהר געקוקט מיט טרויעריגע אויגען. געוואָלט זי פּעי שטיין, אויסטייטשען איהר מאָדנע האַלטונג, און ער האָט צו קיין אַנדער שלום נישט געקאָנט קומען, ווי נאָר, אַז זי ליבט איהם נישט מעהר. אַז זי איז פערליבט אין געבריאַנדן. דער ווייד טאָג אין זיין האַרצען איז געווען אַזוי גרויס, אַז ער האָט שוין געוואָלט אַוועקגיין נישט אויסרעדענדיג קיין וואָרט, דאָס, וואָס איהם האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז זי ליבט איהם מעהר נישט, האָט איהם אָנגעפיהלט מיט אַ מינדערוויכטיגקייט געפיהל, מיט אַ געפיהל פון געפאַלענקייט. ער איז געווען אַ שטאָלצע נאַטור און ער האָט קיינמאָל אַזוינס נישט איבערגעלעבט, און אום צו פערגיטיגען דעם געפיהל פון געפאַלענ־קייט, האָט ער זיך גענומען האַלטען איבערטריבען שטאָלץ.

— רחל, — האָט ער זיך אָנגערופען, מאַכענדיג זיך אויך בלומרשט גלייכגילטיג — אויב דו האָסט מיך שוין נישט ליב און דו ווילסט מיך נישט אויפ־נעהמען און ס'איז דיר נישט אָנגענעהם צו פער־ברענגען מיט מיר, דאַרפסטו זיך נישט אָנשטרענגען איך בין נאָך נישט אַזוי נעבעכדיג, אַז דו זאָלסט דאַרפען רחמנות האָבען אויף מיר.

ליבע הריקט זיך קיינמאָל נישט אויס דירעקט. צומאָל האַלט זיך אַ פערליבטער מאַן גלייכגילטיג צו דער פרוי, און וועלכער ער איז שטערפליך פער־ליבט. און כמעט אַלע וויסען שוין די פערדריהטע וועגען פון ליבע, פונדעסטוועגען געלונגט אפילו אָפּ־צומאַרען די קלוגסטע מענשען. דאָס טעהמט זיך פון דעם, וואָס פערליבטע זיינען אַלעמאָל ציטערדיג אי־בער די און וועמען זיי זיינען פערליבט, און זיי צע־בלאָזן די מינדסטע חשד'; און די פיינהייטסטע פער־דאַכטען.

רחל איז קיינמאָל נישט געווען זיכער מיט מאָר ריסעס ליבע און איצט, ווען זי האָט געזעהן, אַז ער האַלט זיך גלייכגילטיג צו איהר. האָט זי אײנגעזעהן פערהעגעסען אין איהר קאַלטער האַלטונג. צו איהם און טאַקע געגלוכען געלויבען אַז ער האָט זי גאָרנישט שטאַרק ליב. זי איז געוואָרען ביטער פון ענטוישונג קי האָט געוואָרט אַז ער זאָל פאַלען צו די פיס, אַז ער זאָל זיך ביי איהר בעטען, אַז ער זאָל זיך צו איהר אַ לאָז טון מיט דער וואַרעמער געטרייער ליבע, וואָס זי איז געווען געוואוינט צו האָבען פון איהם... נאָך מעהר, זי האָט געפיהלט אַז ער דאַרף זיך טענען איהר פיהלען שולדיג, ווייל ער האָט דאָך זי דער ערשטער פערלאָזען. זי האָט דאָך נישט געוואוסט די סיבה פאַר וואָס, ער איז זיך בענאָמען ברוטאַל געגען איהר. איהם ווידער איז שוין איצט נישט אָנגעשטאַנען צו מאַכען אַ וועלכע עס זיין דערקלערונג. פערקערט, איצט, ווען ער האָט געזעהן, אַז זי בעציהט זיך צו איהם, אַזוי קאַלט, האָט ער גאָר געוואָלט מאַכען דעם איינדרוק, אַז ער האָט זי פערלאָזען, ווייל ער קאָן האָבען 10 אַנדערע. און אַז ער מוטיגט זיך גאָרנישט אַזוי שטאַרק אין איהר ליבע...

אָט, אַזוי, צוליב פערדריהטע געפיהלען קאָנען אָפט צוויי געליבטע נישט קומען צו קיין טאָלק און אין קריגעריי ברענגט צו אַ צוויטער און אומשטענדען ווערען פערדריהט, בשעת איין ערליך וואָרט, קאָן אַלץ גוט מאַכען.

אַזוי האָבען זיך איצט פערדרייט די געפיהלען צווישען רחל'ען און מאָריס'ן, און דאָ זענען נאָך גע־קומען די ספּעציעלע אומשטענדען אין וועלכע רחל האָט זיך געפונען צוליב איהר שפּיאָנאַזש אַרבייט, און כמעט בײדענס הערצער, האָבען געפלוטיגט פון ליידען, זעהנען די געווען. וואָס זיי האָבען געהערט, געווען טראַגיש און צו להכעיס'דיג.

— איך ווייס, אַז דו האָסט מיר שטאַרק קיינמאָל נישט ליב געהאַט! מאַ, יאָ מאַכסטו איצט דעם אָנ־שטעל מיט רייסען זיך אין מיין צימער און מיט מאַ כען סקאַנדאַלען? וועסט מיר אפשר דערלויבען צו זיין פערליבט אין וועמען איך וויל?

אַז זי זאָל זיין פערליבט אין אַנ'אַנדערען, האָט איהם געטראָפען ווי מיט אַ קויל אין האַרצען...... אין זיין איפערזוכט האָט ער זי אפילו אויף אַ מי־נוט פיינט געקראָגען און ער האָט זיך אָנגערופען מיט פערביסענקייט:

— ס'ווייזט טאַקע דיין פיינעם געשמאַק, אַז דו ביסט פערליבט אין אַזאַ אידיאָט!

— צי ער איז אַ אידיאָט צי נישט, איז נישט דיין עסק! ער איז זיכער אָבער נישט אַזאַ שוואַכלינג, ווי דו! אַ ציטערדיג יונגעלע, וואָס האָט מורא פאַרן טאַ־טען!

— קאָנסט זיך נאָך אַלץ נישט בעפרייען פון דיי־נע קאָבאַרעט מאַנירען?

ער וואָלט קיינמאָל צו איהר אַזוי שאַרף נישט גערעדט ווען ער זאָל געווען וויסען דעם אמת, אונטער וועל־כע אומשטענדען זי געפינט זיך, ווי געפאַלען אין מראַגיש זי פיהלט יך טיף אין איהר צעוויטאַגט האַרץ. ער האָט געמיינט אַז זי פיהלט זיך גרויס און שטאַרק. זי איז דאָך עפּעס אַ בעוואוסטע אַקטרי־סע יעם קאָן זיך דערלויבען צו וואַרפען מיט איהם דעריבער האָט ער נישט מורא געהאַט צו נוצען די שאַרפסטע ווערטער וועגען איהר. פאַר איהר, ווידער, איז געווען צו הערען אַזעלכע ווערטער פון איהר מאָ־ריס'ן ווי מ'וואָלט ביי איהר צוגענומען דעם לעצ־טען גלויבען אין מענשליך גוטסקייט.

— דו ביסט נישט בעסער פון זיי אַלע! — האָט זי מיט בעם אויסגעשריען — אַלע זייט איהר גראָ־בע, עגאָאיסטישע פערדאַרבען! אָבער נישט געזאָרגט! דער יום הדין וועט פאַר אייך אַלע קומען! דער טאָג פון נקמה! אונזער יודישער גאָט, איז אַ גאָט פון נקמה!

— אַנטקעגען וואָס זאָגסטו דאָס?

— אַנטקעגען דעם, וואָס דו פיינדלסט מיך!

אַ פרעגענדע חרטה האָט מאָריסן שיר נישט גע־בראַכט צו טרערען. אַזאַ האַרציגקייט האָט ער דער־פעהלט צו רחל'ען. אין דער מינוט, וואָס זי האָט גע־זאָגט איהרע לעצטע ווערטער, איז זי געווען די אַ־מאָליגע רחל. די רחל פאַר וועלכער ער וואָלט זיין לע־בען אַוועקגעגעבען. ווען ער זאָל נאָר וויסען, אַז ער וועט זיך נישט מאַכען לעכערליך. וואָלט ער שוין צו איהר פיס געפאַלען און איהר פערציהונג געבעטען פאַר זיינע שאַרפע ווערטער פאַר בעליידיגען זי. האָט אויף איהר אַ קוק געטאָן און געזעהן, אַז קוקט אויף איהם מיט אַזאַ קאַלטקייט, מיט אַזאַ קלי־ליכקייט, אַז זיין וואַרימקייט איז גלייך פערפרויר־ן וואָרשען און ער האָט דערפיהלט, אַז ער שטעהט פון זיין ליבער רחל, ווי פאַר אַנ'אייזערנער וואַנד. ער וועט קיינמאָל נישט קענען דורכדרינגען. ד... האָט איהם ווי מיט קאַלט וואַסער אָפּגעגאָסען. ... ער האָט זיך גענומען שעמען פאַר די וואַרימע גע... פיהלען, וואָס האָבען זיך צו איהר אויפגעוואַלט... זיין פערליבטע האַרץ.

ווערסט פערטסמט פון געפיהל פון נקמה! האָסט קראַנקע נשמה, וואָס שפּייזט זיך אויף סם.

— ווער איז שולדיג אין דעם, מאָריס?

— ווער?

— דו!

— איך בין געקומען דיך ראַטעווען!

— און דו האָסט נישט אויסגעהאַלטען! מיר פ... לאָזען ואויף געטס, צי אייפן טייוועלס בערהאָט!

— איך האָב דיך קיינמאָל נישט פערלאָזען!

— און וואָס האָט פּאַסירט דאַן אין קאָבאַרע...

מאָריס האָט איצט געפילט אין איהר טאָן אַ ו... קייט, אַ טרויער, אַזאַ צער אַז ער האָט געפיהלט, ער מעג שוין זיין ערליך צו איהר. ער האָט איהר גומען דערציילען אונטער וועלכע אומשטענדען האָט זי דאַן פערלאָזען אין קאָבאַרעט, ווי קראַנק איז דערנאָך געוואָרען, ווי אַזוי ער האָט זיך געל... זוכען און זי נישט געקאָנט געפינען ביז ער ענדליך געקומען צו איהר אין טעאַטער, און זי ה... איהם אַזוי מערקווירדיג בעהאַנדעלט.

רחל האָט געהערט... געהערט... זי האָט דעם ... געבויגען צו דער ערד, צי פערהאַלטען איהר פּנ... וואָס איז געוואָרען בלאַס ווי דער טויט און ... האָט פון דעם געוויטאַגט ווי וואָהרען. זי האָט ... אַלע מוחות אייגעהאַלטען אַ שטראָם פון טרער... וואָס האָט איהר געוואָרגט אין האַלז.. ווען ער ... געענדיגט רעדען האָט זי שטיל און ווי מ'זאָגט ... אַ שרעקליכען פּסק דין אַרויסגעזאָגט:

— און איצט איז שוין אַלץ פערפאַלען!

— וואָס איז פערפאַלען?!

(פאָרטזעצונג קומט).

דאס לאדזער לעבן

זונטאג, 24 יאנואר
י"א שבט תרצ"ז

זון-אונטערגאנג 4.09
זון-אויפגאנג 7.10

דאנערשטאג-זיצונג פון שטאט=ראט

פרעזידענט גאדלעווסקי שוין פונאנדערגעשיקט די איינלאדונגען

פרעזידענט גאדלעווסקי האט נעכטען פונאנדערגעשיקט איינלאדונגען צו דער פירטער זיצונג פון שטאט-ראט, וועלכע איז בעשטימט געווארען אויף דאנערשטאג, דעם 28. יאנואר, 7 א זייגער אווענד.

די נייע פלענאר-זיצונג איז צונויפגערופען געווארען, כדי צו ערלעדיגען א רייה ענינים, וועלכע זענען בעטראכט געווארען אויף דאנערשטאגדיגער זיצונג פון דער פינאנץ- און בודזשעט-קאמיסיע. די וויכטיגסטע פראגען אויף דער זיצונג זענען די קאנווערסיע פון די הלוואות, דאן דאס בעשטעטיגען דעם צונאב-בודזשעט און די הלוואות פון 1 מיליאן 100 טויזענד זל., וועלכע דער מאגיסטראט וועט נעהמען כדי צו דעקען דעם בודזשעט-דעפיציט פון לויפענדען יאהר.

די גרעסטע פאראינטערעסירונג רופט אבער ארויס דער לעצטער פונקט פון דער טאג-ארדנונג, דעקלאראציעס, אינטערפעלאציעס און דרינגענדע פארשלאגען. דער דאזיגער פונקט קען ווידער ברענגען צו אוואנטורעס און סקאנדאלען, ווייל די ערשטע רעדנער זענען די ראטמענער מילמאן און האלענדערסקי, וועלכע וועלען לייענען די דעקלאראציעס פון זייערע ריכטונגען.

א חוץ די דעקלאראציעס דארפען נאך אויף דער דאזיגער זיצונג בעטראכט ווערען די 19 דרינגענדע פארשלאגען, וועלכע זענען אריינגעטראגען געווארען אויף דער פריהערדיגער זיצונג און זענען נישט ערלעדיגט געווארען צוליב דעם, וואס די ענדעקעס האבען אויפגעריסען די זיצונג.

די גריפע-עפידעמיע אין לאדז

עטליכע טויט=פאלען זענען שוין נאטירט געווארען

צוליב דער גריפע-עפידעמיע אין לאדז, וועלכע הערט נישט אויף, איז די „אובעזפיעטשאלניע" פערזארגען מיט אזויפיל ארבייט, וואס איז נאך ביז איצט נישט נאטירט געווארען.

די גריפע האט אין היינטיגען יאהר אנגענומען א זעהר ברייטען פערנעהם.

די אובעזפיעטשאלניע איז געצוואונגען צו אנגאזשירען פיל נייע דאקטוירים אויף א געוויסער צייט, ווייל די הויזדאקטוירים זענען נישט בכח צו ערלעדיגען אלע אנגעמאלדענע וויזיטען, נישט-קוקענדי געדרויף איז די צאהל דאקטוירים נאך וויטער נישט גענוג.

נעהערנעכטען און נעכטען זענען נאטירט געווארען עטליכע טויט-פאלען אלס קאמפליקאציע פון דער גריפע.

Nieodwołalnie OSTATNI TYDZIEŃ LIKWIDACJI
HENRYK PFEFFER, Piotrkowska 113.
Ostatnia zniżka — wszystko za bezcen.

ארבייט-אינספעקטאריאט אינטערווענירט

מכח דער קאנקורענץ פון די פראווינץ-שטעט פאר דער לאדזער טעקסטיל=אינדוסטריע

דער קלאסען-פעראיין פון די טעקסטיל-ארבייטער האט אינטערווענירט אין ארבייטס-אינספעקטאראט לגבי אן ענין, וועלכער האט א בעדייטונג פאר דער לאדזער אינדוסטריע ווי אויך פאר די ארבייטער, וועלכע זענען בעשעפטיגט אין דער דאזיגער אינדוסטריע. אין די לעצטע חדשים פיהלט די לאדזער אינדוסטריע א קאנקורענץ פון דער אינדוסטריע אין אלעקסאנדער, קאנסטאנטין, זגערזש און אזאל קאיו, וועלכע ארבייטען אויף קארטען-מאשינען. די סטאוועק פון אן ארבייטער, וועלכער ארבייט אויף אזא מאשין אין לאדז בעטרעפט 7 זל. מיט 12 גר. טעגליך, אין די דערמאהנטע שטעט איז די סטאוקע מיט 35 פראצענט קלענער.

צוליב דעם, וואס פון איין זייט ליידט דערפון די לאדזער אינדוסטרי, און פון דער צווייטער — די ארבייטער, האט דער קלאסען-פעראיין געבעטען דעם ארבייטס-אינספעקטאראט, אז ער זאל אונטערנעהמען שריט צו נארמירען די לוינען אין די דאזיגע שטעט.

נעהערנעכטען זענען די אינספעקטארען קאזיוסקי און שומסקי אוועק קיין אלעקסאנדער, וואו זיי האבען צונויפגערופען א קאנפערענץ פון פארשטעהער פון אינדוסטריעלער און ארבייטער. אויף דער קאנפערענץ האט מען געוועהלט א קאמיסיע פון 4 פארשטעהער פון יעדען צד. אין די נאהענטסטע טעג וועלען אזעלכע קאמיסיעס געוועהלט ווערען אין זגערזש, קאנסטאנטין און אזארקאוו. דעם 28 יאנואר וועט אין זגערזשער מאגיסטראט פארקומען א געמיינזאמע קאנפערענץ פון פארשטעהער פון די דאזיגע שטעט, אויף וועלכער ס'וועלען אנגעהויבען ווערען אונטערהאנדלונגען וועגען נארמירען די סטאוקעס.

קריסטליכער בעקער-צעך נעהמט אן א בעשלוס

נישט צו קויפען קיין מעהל ביי יודישע מילנער און סוחרים

אויף איינער פון די לעצטע פערזאמלונגען פון קריסטליכען בעקער-צעך איז אנגענומען געווארען א בעשלוס, נישט צו קויפען קיין מעהל ביי יודישע סוחרים און מילנערס, כדי אזוי ארום זיך צו מאכען אומאפהענגיג פון די יודען און געבען די מעגליכקייט פאליאקען צו פערדינען.

ברענגענדיג דעם דאזיגען בעשלוס פון קריסטליכען בעקער-צעך, שרייבט דער „ארענדאיוניק", אז דער דאזיגער בעשלוס בעקומט נאך א גרעסערע וויכטיגקייט ווען מ'וועט נעהמען א"ז אכט, אז די קונים פון קריסטליכע בעקערייען זענען נאר קריסטען, ווייל קיין שום יוד קויפט נישט קיין ברויט ביי קיין גוי, צוליב דעם, וואס דאס ברויט איז... טרפה.

אז מען שמועסט יודען-קענער, איז דאך נישט שייך.

פערהאלטען אין פאביאניץ 9 פערדעכטיגע פערזאנען

וועלכע מען איז חושד אין ערמארדען ראטאיטשיקען

מיט עטליכע טעג צוריק האט די פאליציי-מאכט אדורכגעפיהרט א רייה ארעסטען פון פערזאנען, וועלכע מען איז חושד אין פערשידענע פערברעכענס. צווישען אנדערע זענען אין די הענד פון דער פאליציי אריינגעפאלען 9 פערשוינען, געגען וועלכע ס'ווערט ארויסגערוקט דער פארוואורף פון ערמארדען וויקטאר ראטייטשיק.

ראטייטשיק איז געווען א זוהן פון א רייכען געוועזענעם בעזיצער אין פאביאניץ. דעם 26 דעצעמבער יוען וויקטאר ראטייטשיק איז געווען אליין אינדער היים, האבען באנדיטען זיך אריינגעריסען צו איהם אין שטוב אויף דאלנא 14, בערויבט די וואוינונג און איהם דערשאסען.

ביז איצט האט מען די מערדער נישט געכאפט. ס'איז אבער פערהאן א חשד, אז צווישען די 9 פערהאלטענע אין פאביאניץ, געפינען זיך די מערדער פון ראטייטשיק'ן.

אזא יאסקולקע...

וואס נעהמט אן אנאנסען אזש פאר צוויי אויסגאבען

(א) מיט א געוויסער צייט צוריק האט איבער לאדז און לאדזער קרייז ארומשפאצירט א געוויסער יעזשי יאסקולסקי, וועלכער האט זיך טיטולירט אלס רעדאקטאר און אנגענומען אנאנסען פאר צוויי אויסגאבען, דהיינו: „אינפארמאטאר פון פוילישע קריסטליכע האנדעלס-פירמעס" און „אינפארמאטאר און פלאן פון לאדז".

עס איז זעלבסטפערשטענדליך, אז ער האט דערביי גענומען אדרויפען.

אז דער צווייטער אינפארמאטאר איז ארויס (דעם ערשטען האט די וועלט נישט געזעהן) האט זיך דער ארויסגעבער סערזינסקי געכאפט, אז יאסקולסקי האט איהם בעשווינדעלט אויף העכער 500 זלאטעס און אזוי ווי דער לעצטער איז נעלם געווארען, האט איהם פאליציי אויפגעזוכט.

ער איז נעכטען געשטאנען פאר'ן געריכט און בעקומען א פסק-דין — 6 חדשים טורמע.

צווישען יאן און מאריאנא

מען מוז איהר אריינהאמערן אין קאפ...

(א) דער 46-יאהריגער יאן יוינצעק (באנקאיוא 45) האט א ווייב מאריאנא, איז עס אזא מאריאנא, וואס זינט מאריאנאס האבען זיך געמאריאנעוועט איז נאך אזא מאריאנא נישט געווען..

די דאזיגע מאריאנא האט איהם געהאלטען אין איין „מאנעווען", אין דאקוטשען, אין איין פערפינסטערען דאס לעבען.

ויהי היום — נעכטען איז עס געווען — האט זי, בעת א מחלוקה, גענומען און, אלס צוגאב, ארפגעלאזט איהם א פיירדיגען פאטש איבער'ן פנים...

מעשה שטן האט יאן פונקט געהאלטען א העמער אין דער האנט, האט ער נישט לאנג געבאלעמוטשעט, און געגעבען איהר עטליכע וואשנע קלעפ איבער'ן „שייטעל"...

מען האט צו איהר ארויסגערופען פאגאטאוויע.

Tysiącom dzieci
w Polsce grozi głód
Pomyślcie o tem
i złóżcie ofiarę
na Pomoc Zimową
dla bezrobotnych.

קיין ארץ=ישראל
דורך טריעסט און קאנסטאנץ.

אויספלוג קיין וויען
19 — 29 יאנואר 1937 130 זל.

פעקלעך קיין רוסלאנד
פינקטליך און שנעל
ערלעדיגט
דאס וועלט=רייזע=ביורא
Union Lloyd
42 פיעטריקאווער 42
טעל. 107=87.

אכטונג! ווער ס'וויל, אז די מצות אויף פסח קיין סאוויעט-רוסלאנד זאלען אנקומען צו דער צייט, דער זאל שוין זיך פערשרייבען אין „אוניאן לויד" פיעטריק. 42.

בייער פאלקספלאט

וואיעוואדישער הילפס-קאמיטעט פאר קינדער און יוגענדליכע

(א) לויט דער איניציאטיוו פונ'ם וואיעוואדע, ה' הויקע-באוואק איז בעשטימט געווארען א וואיעוואדישער קאמיטעט צו העלפען קינדער און שול-יוגענד.

די קאמפעטענצען פון דעם דאזיגען קאמיטעט וועלען זיין גאנץ גרויסע.

אויף מיטוואך דעם 27 ד. ח. איז אינ'ם קאנפערענץ-זאל פונם וואיעוואדע-אמט צונויפגערופען געווארען א קאנסטיטואירענדע זיצונג פון דער ארגאניזאציע-קאמיסיע.

עס וועט אויסגעוועהלט ווערען די פערוואלטונג און עס וועט אויסגעארבייט און אנגענומען ווערען דער סטאטוט.

* * *

דער שוץ פון דער שטאט-פערוואלטונג איבער די ארימע שול-קינדער נעמט ארום אלץ ברייטערע קרייזען.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט די צאהל קינדער וואס וועט דערנעהרט ווערען דורך דער שטאט=פערוואלטונג פון מארגען אן בעטרעפען 10 טויזענד.

די קינדער וועלען בעקומען מילך און ברויט אויפ'ן חשבון פון דער שטאט-פערוואלטונג.

געוועהלט סופער-ארביטער

אין סכסוך מיט דעם שעכט-הויז

די קאמיסיע פון ביידע צדדים, וועלכע איז בעשטימט געווארען, כדי אויף א פרידליכען אופן צו ליקווידירען דעם קאנפליקט צווישען דער שטאט-פערוואלטונג און דעם שעכט-הויז, האט ענדליך מסכים געווען אויסצוועהלען א סופער ארביטער אין דער פערזאן פון אינזש. מיכאעליס פארזיצער פון טעכניקער-פעראיין.

פערבאטען א בונדישען מיטינג

(א) היינט האט אין דעם „פילהארמאניע"-זאל געזאלט פארקומען א מיטינג פון „בונד".

די שטאטישע סטאראסטווע האט אפגעזאגט צו געבען א דערלויבעניש אויף דעם דאזיגען מיטינג און ער וועט דעריבער נישט פארקומען.

צוגאב פאבאר-קאמיסיע

וועט טעטיג זיין ד. 28-טען ד. ח.

(א) דעם 28 ד.ח. וועט אין לאקאל (פעטריקאווער 165) אמטירען די צוגאב פאבאר-קאמיסיע. שטעלען דארפען זיך די פאבאראוועס פון יאהרגאנג 1916 און עלטערע, וועלכע האבען נאך ביז איצט נישט רעגולירט די מיליטער-פליכט, דער פען זיך שטעלען די וואס וואוינען אויפן שטח פון די 1. 4. 6. 7. 10. 12. 13. און 14-טע פאליציי קאמיסאריאטען.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט · דיזשורען

(א) שטעקעל (לימאנאווסקיעגא 37), יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), סטאנקיעוויטש (פאמארסקא 91), בארקאווסקי (זאווארזקא 45), גלובאווסקי (נארוטאוויטשא 6), האמבורג (גלובנא 50), זאולאווסקי (פיעטריק. 307).

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פארג. טעג!
KAPITAN BLOOD
פילם פול מיט עמאציעס!
קאמף מיט פיראטען=שיפען
אויסערדעם:
קלאנג=צוגאבען.
אנהויב 4 נ"מ, שבת און זונטאג—12 בייט.

אימפּאָזאַנטע ענטוויקלונג פון פ.ק.א. אין יאָהר 1936

אויף דער פּרעסע־קאָנפערענץ פון 21־טען יאַנואַר 1937 האָט דער ה' פּרעזעס פון פּ. ק. אַ. ד"ר ה. גרויבער איבערגעגעבען פאַר דער עפענטליכקייט צוו. אנד. פאָלגענדע איינטערעסאַנטע אינפאָרמאַציעס:

טראָץ די אונגינסטיגע בעדינגונגען, וואָס האָבען זיך געשאַפען אין 1936 אויף אונזער געלד־מאַרק אין שייכות מיט די פינאַנס־גיזשעהעניִשען אויף די אויסלענדישע מערק האָט זיך די טעטיגקייט פון פּ. ק. אַ. ווייטער גינסטיג ענטוויקעלט.

די אַלגעמיינע וועקלאַדען־סומע איז, אין פערגלייך מיטן פריהערדיגען יאָהר, געוואַקסען אין 1936 מיט 13,981,942,60 זל. און דערגרייכט אַ סומע פון 895,7 מיליאָן זל. די דערגרייכטע אַלגעמיינע וועקלאַדען־סומע שטעלט פּ. ק. אַ. אויפן גרעסטען אָרט צווישען די פינאַנציעלע גריפען־אינסטיטוציעס אין פּוילען. אונזער אינסטיטוציע זאַמעלט לערך אַ דריטעל פון דער אַלגעמיינער וועקלאַדען־סומע אין פּוילען.

די אָפּשפּאָרונגס־אָפּטיילונג וויזט אַרויס אין בעריכטס־יאָהר אַ נישט־ערוויסען וועקלאַדען־אונטערשיד, וואָס בעטרעפט 13 מיליאָן זל. דאָס דאַרף מען אין אַ גרויסער מאָס צושרייבען דעם אָפּפלוס פון די גרעסערע וועקלאַדען, וועלכע ווייזען אַרויס אַ טענדענץ צו איבערזעטצען זיך אָדער זענען איבער אויף משכנתא־וועקלאַדען, וועלכע זענען אויסגעוואַקסען מיט 29,6 מיליאָן זל. די דאָזיגע ערשיינונג דאַרף מען בעטראַכטען אַלס גינסטיגע.

די אַלגעמיינע וועקלאַדען־סומע האָט סוף 1936 דערגרייכט אַ סומע פון 663,7 מיליאָן זל. די צאָהל אָפּשפּאָרונגס־ביכלעך איז אין בעריכטס־יאָהר אויסגעוואַקסען מיט כמעט 400 טויזענד, דערגרייכענדיג צום סוף 1936 יאָהר 2.287.000. אַזוי אַרום פאַלט אויס איין אָפּשפּאָרונגס־ביכעל פון פּ. ק. אַ. אויף 15 איינוואוינער.

אין טשעקען־אומזאַץ איז די אַלגעמיינע אומזאַצען־סומע געוואַקסען מיט 576 מיליאָן זל. און אויס געמאַכט 28,1 מיליאַרד זל. עס איז אויך געוואַקסען די צאָהל טשעק־קאָנטאָס (מיט 1,490), וועלכע בעטרעפט 77,991 קאָנטאָס.

די ענטוויקלונגס־דינאַמיק פון לעבענס־אַסעקוראַציע ווייזט אַרויס אַ וואוקס סיי אין דער צאָהל פּאָליסען, סיי אין דער פערזיכערונגס־סומע. אין משך פון די 8 און אַ האַלב יאָהר פון איהר עקזיסטענץ האָט די דאָזיגע אָפּטיילונג דערגרייכט 125 טויזענד אַסעקוראַציע־פּאָליסען אויף דער אַלגעמיינער פערזיכערונגס־סומע פון 183,7 מיליאָן זל.

די קרעדיט־אַקציע פון פּ. ק. אַ., טעטיגהייט אויפן וועג פון אויסקויפען פּאַפּירען מיט שטענדיגער פּראָצענטירונג (אַלזאָ — אַקציע צו שפּייזען דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען מיט ביליגען לאַנגטערמיניגען קרעדיט), האָט אין 1936 זיך אויסגעדריקט מיט אַ סומע פון 696,1 מיליאָן זל. און צוזאַמען מיט דער אָפּטיילונג פאַר לעבענס־אַסעקוראַציע — 723,9 מיליאָן זל.

די קורצטערמיניגע קרעדיטען, צו וועלכע מיר פערעכענען קרעדיטען געגען משכנות פון ווערטפּאַפּירען, אויסקויף פון וועקסלען און אַקצעפּטען וועקסעל־קרעדיטען און הלוואות אויף היפּאָטעקען און פערזעצטע פּאָליסען זענען אויסגעוואַקסען צוזאַמען מיט 5,6 מיליאָן זל., דערגרייכענדיג צום סוף פון בעריכטס־יאָהר 43,1 מיליאָן זל. עס איז פראַי אויך אויפמערקזאַם צו מאַכען אויף דער אַקציע צו קרעדיטירען דאָס קליינע סוחרטום, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אין בעריכטס־יאָהר.

די וועקסעל־אינקאַסאָ־אָפּטיילונג האָט אָנגענומען 425 טויזענד וועקסלען אויף דער אַלגעמיינער סומע 61,5 מיליאָן זל. אין פערגלייך מיט'ן פריהערדיגען יאָהר האָט די דאָזיגע אָפּטיילונג געוויזען אַ וואוקס פון אינקאַסאָ־וועקסלען אויף 73 טויזענד שטיק.

רעזומירענדיג די אויבען־געבראַכטע אינפאָרמאַציעס, זעהען מיר, אַז די טעטיגקייט פון פּ. ק. אַ. גרייכט הייגט אין די ווייטעסטע ווינקעלעך פון לאַנד, צו אַלע אָהן אויסנאַהם ספערען פון דער געזעלשאַפט, און אויך מחוץ די גרענעצען פון אונזער לאַנד, ערפילענדיג צווישען פּאָליאַקען די שליחות פון פערשפּרייטען די אידעע פון שפּאָרזאַמקייט און לעבענס־פאָרזיכטיגקייט, און אַלס דיספּאָנענט פון ריזיגע סומען, וואָס בילדען דאָס אייגענטום פון קליינע זאַמלער, שאַפט די איבער פּ. ק. אַ. אין קאַפּיטאַלען, וועלכע קומען צוריק צו די ווירטשאַפטליכע אומזאַצען אין דער פאָרם, וואָס איז אַמבעסטען פּערוועהענדבאַר פאַר אונזער ווירטשאַפטליכען אָרגאַניזם — אין דער פאָרם פון ביליגען און צוטריטליכען לאַנגטערמיניגען קרעדיט.

די ציהונג אין פּ. ק. אַ.
פון די פּרעמירטע אָפּשפּאָרונגס־ביכלעך

דעם 20־טען יאַנואַר איז אין פּ.ק.אַ. פאָרגעקומען די ערשטע עפענטליכע ציהונג פון די פּרעמירטע אָפּשפּאָרונגס־ביכלעך פון דער 4־טער סעריע. אין דער פּרעמירונג האָבען אָנטיילגענומען די ביכלעך, אויף וועלכע ס'זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען אַלע וועקלאַדען פאַרן אָפּלויפענדען קוואַרטאַל ביז'ן 2־טען יאַנואַר 1937.

פּרעמיעס צו 500 זל. זענען געפאַלען אויף די נומערן 305,925, 411,017 317,194 323,135 317,719

פּרעמיעס צו 2,50 זל. זענען געפאַלען אויף די נומערן 301,257, 301.329 301,427, 302,395 304392 304,478 306,450 307,087 310135 312.852 317.483 318,380 320.301

פּרעמיעס צו 100 זל. זענען געפאַלען אויף די נומער: 300.444 300,842 301,109 301.179 301,821 302,321 3 3.388 303,504 304,625 304.939 307,140 307.361 308,888 309,003 310 626 310,779 310,871 311,158 312.206 313 310 314 211 314 725 315.412 316446 317,293 317.561 317 931 319,221 320.304 322 2?8 322,622 322.828 323.598 324,837 326,022 326.024 326,043 326,112.

סך הכל זענען געפאַלען 56 געווינסטען אויף אַ סומע פון 9.550 זל.

וועגען דער ציהונג ווערט די בעזיצער פון די ביכלעך מיטגעטיילט דורך בריף.

ס'איז כדאי צו בעמערקען, אַז די צאָהל וועקלאַדען שטייגט כסדר, דאָס איז צוליב דעם, וואָס די ביכלעך נאָכ'ן דערהאַלטען די פּרעמיעס פערלירען נישט די ווערט, נאָר נעמען ווייטער אָנ'טייל אין די ציהונגען, אויב ס'ווערט אויף זיי רעגולער אַריינגעטראָגען די ווייטערע וועקלאַדען.

דער פרויען־שוץ־פערא ײַן
מרעמי צו צו אַרגאַניזירען אַ ספּעציעלען קורס פאַר הויז־ווירטשאַפט

ווי בעקאַנט איז ביים יודישען פרויען־שוץ־פעראיין (ציגעל־גאַס 21) שוין יאָהרען לאַנג טעטיג אַנ'אַ־בייט־פערמיטלונגס־ביוראָ פאַר פרויען.

דאָס דאָזיגע ביוראָ האָט אַ רעגעלמעסיגע אַ גרויסע אַ־בייט, פערגרענדיג הינ. ערשטער שוצלאָזע פרויען מיט אַ־בייט און ברויט.

דאָס איגענע אַ־בייט־פערמיטלונגס־ביוראָ האָט אָבער נאָך אַ פערדינסט: עס האָט בעוויזען, אויף וועלכע אַ־בייטען עס רעפלעקטירען די אַ־בייטסגעבער און לויט די דאָזיגע אָנווייזונגען האָט מען אָרגאַניזירט נטשפּרעכענדע קורסען און אויסגעבילדעט ענטשפּרעכענדע קאַדרען פון אַרבייטערינס.

די אַרבייטסלאָזיגקייט און דער קריזיס האָבען אַרויסגעשטויסען פון דער פּראָדוקציע און וואַ־שטאַטען מיליאָנען מענשען; עס פערשטעהט זיך, אַז די פרוי איז אין דעם פּרט ספּעציעל בע'עוולה'ט געוואָרען. אין דער אַלגעמיינער איבערשיכטונג איז נויטיג געוועזען אויך אַ טראַכט צו טון וועגען איבערשיכטונג אין די רייהען פון דער אַרבייטענדער פרוי. די פּראַקטיק און די אַרבייט אין דעם אַרבייט־פערמיטלונגס־ביוראָ האָט בעוויזען, אַז די גרעסטע נאָכפראַגע איז אויף אַרבייטערינס פאַר הויז־אַרבייט, אין דער ווירטשאַפט. און גראַד יוערט דער דאָזיגער פאַך אין די יודישע שיכטען נישט געהאַלטען פאַר אַ בכבוד'ן. גראַד דער מין אַרבייטערינס פעהלט אויס.

הויז־אַרבייט — דאָס האָט געהייסען געהן פאַר אַ דינסט — און דאָס האָט אַ יודישער מיידעל נישט געפּאַסט...

דער פרויען־שוץ־פעראיין האָט בעשלאָסען דעם ראַזיגען ענין אַוועקצושטעלען ערנסט.

קודם־כל — אויסבילדען, אויסשולען אַנ'ענ'ג סטען קאַדר מיט אַרבייטערינס פאַר הויז־אַרבייט, פאַר ווירטשאַפטס־קענטנישען א. ד. גל. — אַיועק־שטעלען אַ שולע, ווי עס דאַרף צו זיין, און אַז די אויסגעבילדעטע אין דער שול פרויען און מיידלעך זאָלען אַוועקשטעלען אויך דאָס פאַך אויף דער ענטשפּרעכענדער הויך פון אַ פאַך, וואָס יוערט געאַכטעט און פאָדערט פאַך־קענטניש, ווי אַלע איבעריגע פעכער.

אין אויסלאַנד זענען שוין פון לאַנג בעקאַנט אַזעלכע אויסגעבילדעטע הויז־אַרבייטערינס און זיי אַרבייטען ביי זעהר גינסטיגע בעדינגונגען. דאָס דאָזיגע פאַך האָט אגב נאָך אַ מעלה, וואָס אין איהם איז נישטאָ קיין אַרבייטסלאָזיגקייט, פערקעהרט, עס פעהלען אין דעם פאַך אַרבייטס־הענד.

דער בעשלוס פון פרויען־שוץ־פעראיין צו בילדען די פאַך־קורסען פאַר דער הויז־ווירטשאַפט דאַרף ווי אַמ'זאַרימסטען בעגריסט ווערען און ס'איז צו האָפען, אַז ער וועט אויך געניסען פון דער ברייטסטער אונטערשטיצונג מצד דער יודישער געזעלשאַפט!

ס'איז ווערט צו בעזוכען דעם לייען־זאַל פון צייטונגען און צייטשריפטען

„PRASA" אין 6 שפּראַכען פּיעטריקאָווער 78

לעצטענס בערייכערט פערגרעסערט און פערזעהען מיט אַלע יודישע צייטונגען.

מינימאַלער איינטריטס־אָפּצאָהל.

זיי זענען העלדען:
אַז זיי „גייען", גייען זיי צו 2, צו 10 און צו 100 געגען איינעם...

(אַ) דעם 22 סעפּטעמבער ל. י. האָט דער אַרבייטער עדוואַרד נאַשיאַקאָוסקי מיט אַ פּענזעל איינגעטונקען אין סמאָלע אָנגעשריבען עטליכע לאָזונגען אויף אַ פּאַרקאַן — אויף יואַדני ריגעק, ווי אַ שטייגער: „נידער מיט די קנעכט פון'ם קאַפּיטאַל!" נידער מיט די ענ־עקישע פאַשיסטען", א.אַ. זענען גראַד אַדורכגעגאַנגען 2 ענדעקעס מאַה יאַן לודוויטשאַק און לוציאַן פּאַראַנסקי.

זיי זענען געווען צוויי, און נאַשיאַקאָוסקי — איינער, האָבען זיי זיך... נישט דערשראָקען, און שטאַ־ק צוהרגעט דעם לעצטען.

נעכטען האָבען זיי פון שטאָטישען געריכט בעקומען צוגעמשפּט צו 1 חודש אַרעסט.

פערשאַרפטע אויפזיכט איבער פאַבריק־קעסלען

(אַ) אין שייכות מיט דער קאַטאַסטראָפאַלער קעסעל־עקספּלאָזיע אין דע־ שנוראַוואַ־לע — פאַבריק פון ישראל זאַקרזשעווסקי (פּאַמאַרסקאַ 40), איז איצט — אין הסכם מיט דער פעראָרדנונג פון דער וואָיעוואָדישער מאַכט — פערשאַרפט געוואָרען די קאָנטראָלע איבער די פאַבריקס־קעסלען.

וועגען דעם ענין איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ ספּעציעלער צירקולאַר.

די שולדיגע אין נישט האַלטען זיך געגנוי ביי די פאָרשריפטען וועלען שטרענג בעשטראָפט ווערען.

ביידע — נישטאָ!

(ז) אויף ראָג פּעטריקאָווער און פּאָלודנאָוואַ איז צו אַ געוויסען יעקב ראָזענבערג (פון זגערזש) צוגעגאַנגען עפּיס אַ יונגערמאַן און אָנגעהויבען פונאַנדערצופּרעגען וואו עפּיס אַ גאַס געפינט זיך.

אַז דער יונגערמאַן איז שוין געהאַט אַוועק, האָט ראָזענבערג בעמערקט, אַז עס פעהלט איהם אַ פּאָרטפעל מיט געלד...

והילד איננו, והפּאָרטפעל איננו — ביידע נישטאָ!

ר. איזראעל
אויף נאָוואָמיעיסקאַ
שפּאַנענדער ראָמאַן פון לאָדזשער לעבען

14)

אַנ'אַנדערשמאָל ווידער האָט באָום געהאַט אַנדערע וויזיעס, ער האָט געזעהען ווי זיין פרוי אין דער היים פּוצט זיך אויס אין די שענסטע מלבושים, זי איז איצט געוואָרען אַ יונגע אלמנה און איז צופרידען וואָס זי איז פּטור געוואָרען פון איהר מאַן, זי זוכט שוין אַ פערטרעטער אויף זיין אָרט. די פאַנטאַזיע איז געפלויגען ווייטער און ווייטער און ר'האָט געזעהען ווי זי ליבט זיך מיט אַ פרעמדען מאַן, ער האָט אפילו געקענט שילדערען ווי אַזוי דער פרעמדער מאַן זעהט אויס, ער האָט זי געזעהען אין דעם פרעמדנס אָרימס...

אין די דאָזיגע מאָמענטען האָט איהם בעדעקט אַ קאַלטער שווייס, ער האָט זיך אויפגעוועצט פון בעט, הגם דאָס האָט איהם פערשאַפען גרויסע יסורים, ער האָט זיך געריבען די אויגען, כדי זיך צו איבערצייגען, אַז דאָס איז נישט קיין ווירקליכקייט, נאָר אַ קאָשמאַרנער חלום, צו וועלכען מ'דאַרף נישט צוגעבען קיין שום בעדייטונג...

אַנ'אַנדערשמאָל האָט זיך יצחק בוים שוין געהאַט דעצידירט צו ערקלערען, אַז ער האָט געזאָגט ליגען, אַז ער הייסט נישט יצחק בוים און ער שטאַמט נישט פון וואַרשאַ. ער האָט דאָס געוואָלט טון נאָר דערפאַר, כדי צו בעקומען די מעגליכקייט צו שרייבען אַהיים און צו בעקומען פון דאָרט אַנ'ענטפער. באַלד דערויף האָט ער זיך דערפון צוריקגעצויגען און בעשלאָסען צו וואַרטען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די דאָזיגע בעטראַכטונגען און געדאַנקען זיינע, האָט זיך צו איהם אַריינגעגנב'עט אַ געדאַנק, אַז מ'דאַרף אַנטלויפען פון געפאַנגענעם לאַגער אָדער גאָר פון שפּיטאָל, באַלד ווי ער וועט געזונד ווערען און ער וועט זיין בכוח דערצו. איינער אַליין וואָלט ער אָבער דעם דאָזיגען שריט נישט געקענט אויספיהרען. ער איז דאָ געווען פולשטענדיג פרעמד, האָט קיינעם נישט געקענט. ער האָט אפילו נישט געוואוסט אין וועלכען אָרט ער געפינט זיך און וואו ער זאָל זיך נישט געפינען קען ער זיכער נישט די געגענד. צו אַ אַ פּלאַן האָט ער געדאַרפט אַ שותף, וועלכער זאָל זיין אין אַנ'ענהליכער לאַגע ווי ער און זאָל אויך שטרעבען צו אַנטלויפען.

יצחק בוים האָט זיך אָנגעהויבען אַרומצוקוקען יועך עס געפינט זיך נאָך אין זאַל. וועגען בעקומען אַ שותף צו זיין אונטערנעהמונג פון צווישען די דייטשען, האָט קיין רייד נישט געקענט זיין. דאָס וואָלט נישט דערפיהרט צום ציל.

יצחק בוים האָט אָנגעהויבען צו שליסען בעקאַנטשאַפט מיט די פערוואונדעטע, וועלכע זענען געלעגען נעבען איהם אין שפּיטאָל־זאַל. ער האָט געוואָלט זיך דערוויסען וועגען זיי זענען. אין ער האָט טאַקע אָנגעטראָפען, אַז אויפ'ן צווייטען בעטעל נאָך איהם איז געלעגען אַ יודישער זעלנער פון רוסלאַנד. זיי האָבען זיך אָנגעהויבען איינציגווייז פאַרנאַנדערצושמועסען, און בוים האָט זיך דערוואוסט, אַז ער הייסט אברהם גאָלדין, און שטאַמט פון קיעוו. ער איז אַ זוהן פון פערמעגליכע עלטערן און איז פערוואונדעט געוואָרען אין די־זעלבער שלאַכט יוואו ער אַליין. גאָלדין האָט אפילו געדינט אין דעם־זעלבען פּולק וואָס בוים און געלעגען אין דעמזעלבען פעלד־שפּיטאָל יואָס ער. ביז איצט האָבען זיי זיך אָבער נישט געקענט.

ביידע יודישע זעלנער זענען געווען שטאַרק צופרידען פון דער דאָזיגער בעגעגעניש און האָבען גערן צווישען זיך גערעדט. בוים איז גאָלדען האָבען אָנגעהויבען געוואונד צו יועי־ען און זעיען שוין אַ־אָפּגעגאַנגען פון בעט. זיי האָבען זיך געהאַלטען אַמען און וואָלטען געווען צופרידען, ווען מען שיקט זיי אַיועק צוזאַמען אין דעם זעלבען געפאַנגענעם־לאַגער.

— געדענקסט גאָלדין דעם בעפעהל, יואָס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען, בעת די דייטשען האָבען פערנומען אונזער פעלד־שפּיטאָל?

— איך געדענק, בוים, איך געדענק דאָס גוט. נישט איינמאָל האָב איך יועגען דעם שוין געטראַכט יואָס וועט מיט אונז יוערען? ווען מיר האָבען שוין געהאַט דאָס גליק, משטיינס געזאָגט, פערוואונדעט צו יוערען, דאַן צו קומען אין שפּיטאָל און אַרויסצורייסען זיך פון טויט'ס נעגעל, יועלען מיר איצט אָנערקענט יוערען אַלס דעזערטירען און ווען מיר יועלען אַהיימקומען, אויב דאָס וועט אונז בעשערט זיין, יועלען מיר נאָך געשטעלט ווערען פאַר'ן געריכט אַלס דעזערטירען און יועלען פערמשפּט יוערען צום טויט.

— און דאָס איז מעגליך, האָט בוים געענטפערט. ביי אונז אין רוסלאַנד איז אַלץ מעגליך. שטעל דיר פאָר, מענשען ליגען אָהן הענט, אָהן פיס, מענשען, יואָס זייער נשמה שוועבט שוין אין דער לופט, מענשען, וואָס קענען זיך פון אָרט נישט ריהרען, מענשען וועלכע בעטען, אַז דער טויט זאָל יואָס שנעלער קומען צוליב שרעקליכע יסורים, יואָס זיי ליידען — צו אַזעלכע מענשען גיט מען אַ־ויס אַ בעפעהל, אַז זיי טאָ־ען זיך נישט לאָזען נעמען אין געפאַנגענשאַפט, אויב נישט יועלען זיי פערמשפּט יוערען צום טויט. אויב דאָס איז געוועזען מעגליך, איז זיכע־ מעגליך אויך דאָס, אַז אונז ע־יואַרט אַמאָל אין דער היים דאָס ערגסטע, יואָס מיר קענען זיך נאָ־ פאָרשטעלען.

— געוויס אַזוי, האָט גאָלדין געזאָגט, פון יואַנען וועלען מיר דאָרט אין קיעוו אָדער אין וואַרשאַ נעהמען עדות, אַז מיר האָבען נישט געהאַט קיין אַנדער עצה, ווי זיך צו לאָזען נעהמען אין געפאַנגענשאַפט.

— אָבער צי דאַרפען מיר טאַקע יואַרטען ביז ס'יועט קומען דער דאָזיגער מאָמענט? די מלחמה קען זיך דאָך יעדען טאָג ענדיגען אין דעמאָלט זענען מיר פערלוירען און צוזאַמען מיט אונז אונזערע פאַמיליעס.

— יואָס פאַר־אַ עצה האָבען מיר. מיר זענען געפאַנגענע, דאָ אין שפּיטאָל קענען מיר נאָך יוי עס איז אַדורכהאַלטען. יואָס וועט זיין דעמאָלט, יואו מען יועט אונז אַפּשיקען אין לאַגער? איך האָב זיך אָנגעהערט יועגען דעם, ווי אַזוי ס'לעבען די געפאַנגענע אין די דייטשע לאַגערן. דאָס זאָל זיין אַ גהינם, יואָס מ'קען זיך נישט אין דער פאַנטאַזיע פאָרשטעלען...

— יויפיל האָב איך שוין געטראַכט וועגען דעם, אַז מ'יואָלט געדאַרפט אויסמיידען דאָס דאָזיגע גהינם.

— אויסמיידען דאָס דאָזיגע גהינם? יוי אַזוי איז דאָס מעגליך? בוים, דו יויסט וואָס דו רעדסט??

— ס'איז מעגליך, אַז אַ־ יוייס נישט. כ'האָב קיין שום פּלאַן נישט, אָבער איך זוך אַ פּלאַן.

— פאַנטאַזיעס, פרייבד, הוילע פאַנטאַזיעס, האָט גאָלדין געשמייכעלט.

— און יוי וואָלט למשל געיוען, האָט בוים פּלוצלינג געזאָגט, אַז מיר זאָלען מאַכען אַ פּלאַן צו אַנטלויפען פון דאַנען אָ־ער פון לאַגער, וואוהין מ'יועט אונז שיקען.

(המשך קומט)

זאל פילהארמאניע
טעל. 213-84
[...]לטען אין קאסע פון פילהארמאניע

היינט, זונטאג, ד. 24-טן, מאנטאג, ד. 25-טן, דינסטאג, 26-טן, 8.30 אוו.
נאר 3 אויפטריטען פון דער
ווארשעווער פאליטישער שאפקע
„ALE O TEM SZA„ א. נ.
גענויעס אין די צפישען.
pióra HOFFA.

דאנערשטאג, דעם 28-טען, פרייטאג, דעם 29-טען ד. ח. 8.30 אוונד
נאר 2 אויפטריטען פון בעריהמטען
ווינער באלעט „WIENER TANZ„
אונטער דער לייטונג פון MINI KLEIN MOSBACH
כארעאגראפיע ווי אויך קאסטיומען-פראיעקטן פון MINI KLEIN MOSBACH

[...]וענען פרייש-קאנטינגענט
פאר די קליינע שטעטלעך אין דער לאדזשער וואיעוואדזטווע

ווי בעקאנט האט די לאדזשער וואיעוואדזטווע [...]ט ערלויבט צו שעכטען אויף כשר אין די קליינע [...]טעלעך אין דער לאדזשער וואיעוואדזטווע, וואו [...]ענען נישט פערהאן קיין וועטערינאר-דאקטאר [...] זיי נישט צוגעטיילט קיין קאנטינגענט, אזעלכע [...]טעלעך זענען פערהאן אין דער וואיעוואדזטווע 4 פראצענט, די קהלות אין די דאזיגע שטעטלעך, וועלכע האבען זיך אויסגעהאלטען אויסשליסליך פון דער שחיטה קומט אויס איצט צו ליקווידירען.

די דאזיגע קהלות האבען דורך די פערמיטלונג פון די סטאראסטווס איינגעטראגען רעקורסען צו דער וואיעוואדזטווע, מארגען קומט פאר א זיצונג אין דער וואיעוואדזטווע אויף וועלכער ס'וועט ענטגילטיג בעשלאסען ווערען אין וועלכע שטעטלעך צו ערלויבען די שחיטה און אין וועלכע נישט.

[...]ויסגעהאקט די שויבן איז א יודיש געוועלב
[...]עגאסען די סחורה מיט א שטינקענדער פליסיגקייט

אויף אוזשענדניטשא 23 געפינט זיך דאס [...]אניאל-געוועלב פון יודישען סוחר משה ביבער[...]ין.

נעכטען ארום 8 א זייגער אין אווענט זע[...]ן עטליכע גאסען-יונגען צוגעקומען צום געוועלב [...]ן ביבערשטיינען און זיך אנגעהויבען צו איהם צו טשעפען.

באלד דערויף זענען אין די שויבען אנגעהויבען פליהען שטיינער און אלע שויבען אין געוועלב זענען אויסגעהאקט געווארען.

די גאסען-יונגען האבען זיך נישט בעגנוגנט דערמיט און ארייגרייסענדיג זיך אין געוועלב האבען זיי די גאנצע סחורה בעגאסען מיט א שטינקענדיגע פליסיגקייט.

דער שאדען וואס איז געמאכט געווארען אין געוועלב איז א גרויסער. אויפן ארט פון די געשעהענישען איז אנגעקומען פאליציי, וועלכע האט שוין קיינעם פון די אנפאלער נישט געכאפט.

א פראווינצער מיידעל בעגנבעט איהרע בעל-הבתים
זי זאגט, אז דערצו האט זי צוגערעדט איהר חתן

אין שטאטישען געריכט איז נעכטען פארגע[...]מען דער פראצעס געגען דער 17-יעהריגע [...]ימע ניידעל, בעשולדיגט אין גנבה.

בלימע ניידעל איז מיט א צייט צוריק געקו[...]ען פון זדוגסקא-וואליא זוכען ארבייט, זי האט [...]קומען א פאסטען אלס דינסט מיידעל ביי'ם זיי[...]ר מאכער יוסף ראצימאר (פעטריקאווער 309) [...]ן צוויי וואכען ארום, אבער האט די ניידעל בע[...]בעט איהרע ארבייטס-געבער און איז ענטלאפען. [...]ן האט זי געכאפט און נעכטען איז זי געשטאנען [...]ר'ן געריכט.

די בעשולדיגטע האט מיט טרעהרען אין די [...]עגען זיך מודה געווען צו דער גנבה, זי האט [...]ער ערקלערט, אז צוגערעדט דערצו האט זי איהר [...] הערש מאשקאוויטש.

דאס געריכט האט פערמשפט די בעשולדיג[...]ע בלימע ניידעל אויף 6 חדשים ארעסט, ארייג[...]רעכענדיג איהר דעם פרעווענץ-ארעסט און שענקען די איבריגע שטראף. דאס געריכט האט פעראָרדענט צו ארעסטירען מאשקאוויטש'ן אלס שולדיגען אין אנרעדען די ניידעל צו דער גנבה. אין די מאטיוון האט דער ריכטער אנגעוויזען, אז די בעשולדיגטע האט געהאנדעלט אונטערן איינפלוס פון איהר חתן, וועלכער האט זי אויסגענוצט צו דער גנבה.

פראטעסט-שטרייק
פון די עלעקטראמאנטערען אין ווידזעווער מאנופאקטור

די ארבייטער פון דער עלעקטראמעכאנישער אפטיילונג אין די ווארשטאטען פון ווידזעווער מאנופאקטור האבען שוין מיט א פאר חדשים צוריק אנגעהויבען אנ'אקציע וועגען נארמירען די בעדינגונגען פון ארבייט און לוין פאר די עלעקטרא-מאנטערען. עס איז געגאנגען אין דעם, אז די פירמע זאל האנארירען די לוינען פון די מאנטערען לויט דעם טאריף פון אפמאך א חוץ דעם זאלען די שילער נאך דריי יאהר ארבייט אוואנסירען אויף נארמאלער ארבייטער און נישט ארבייטען האלב אומזיסט.

דער דאזיגער סיכסוך איז לעצטענס נאך פערשארפט געווארען, נעכטען איז פארגעקומען אנ'איינזייטיגע קאנפערענץ ביי'ם ארבייטס-אינספעקטאר די מאנטערען האבען בעשלאסען אונטערצונעהמען אנ'איינ'שעה'דיגען פראטעסט-שטרייק און אויב די פירמע וועט נישט מסכים זיין אויף זייערע בעדינגונגען צוצוטרעטען צו אנ'אלגעמיינעם שטרייק, אזוי ווי די ווארשטאטען פון ווידזעווער מאנופאקטור זענען איינגאנצען עלעקטריפיצירט קאן דער שטרייק פון די מאנטערען אפשטעלען די גאנצע פאבריק, וואס בעשעפטיגט 7000 וועבער.

בעפרייען קאן ער טאקע נישט
אבער צו ארייזצעצען איהם גופא — קאן ער נישט שטערן...

(א) מיט א געווויסער צייט צוריק איז צו א געוויסער מאריא פערסטער (לימאנאווסקיעגא 6) געקומען דער 27-יאהריגער יאן מאלינאווסקי און דערקלעהרט, אז ער קאן בעפרייען אויף קויציע איהרען א ברודער פון טורמע, וועלכער איז איינגעזעצט געווארען פאר עפעס א פערברעכען.

הקיצור הדבר — ער האט ביי איהר גענומען 150 זלאטעס און איז נעלם געווארען.

די פרוי פערסטער האט דערזעהן, אז איהר ברודער איז נישט בעפרייט, און דער מאלינאווסקי איז אויך נישטא, האט זי פערשטאנען, אז נאך די 150 זלאטעס קאן מען שוין זאגען א דרבנן קדיש.

האט זי זיך דאן געווענדעט אין דער פאליציי, און מ'האט דעם שווינדלער אויסגעזוכט.

נעכטען האט ער בעקומען א פסק-דין — 10 חדשים טורמע.

פאפולערער אויספלוג
קיין וויען
פון 5-טען ביז'ן 12-טען אפריל — 155 זל.
Wagons Lits Cook
PIOTRKOWSKA 68.

דער ריכטיגער פאסאזשיר

(א) מיעטשיסלאוו קעי (זשעראמסקיעגא 53) האט געמאלדען אין דער פאליציי, אז אויף ראג לעגיאנען און פעטריקאווער האט א געוויסער אנטאני מארטשיקאווסקי, וועלכענס אדרעס ער ווייסט נישט, האט זיך ארייגעזעצט אין זיין טאקסיבוס און זיך געלאזט ארומפיהרען איבער דער שטאט און נאך א לענגערע קרייזען איבער די גאסען, זיך ארויסגעזעצט אויף דער דרעווגאווסקא גאס און ענטלאפען...

דער חשבון מאכט אויס 101 זל. מיט 50 גראשען, פאליציי זוכט דעם פאסאזשיר.

על פי טעות

(א) דער 45-יאהריגער מיעטשיסלאוו בארמאן (קאנסטאנטינער, גורני ברוס) האט על פי טעות אויסגעטרונקען א בוימעל, וואס איז בעשטימט געווארען צום שמירען און האט זיך פערסמ'ט, פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

Dr. med. MARJAN
Poznański
choroby wewnętrzne
ul. Zachodnia 41.
Telefon 227-67.
Przyjmuje od 5 — 7-ej.

Dr. med.
HALTRECHT
ספעציעל-ארצט פאר הויט-געשלעכטס קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעציהען פון פעטריקאווער 10 אויף
161 פעטריקאווער 161
טעל. 245-21.
נעהמט אן פון 8 ביז 2 הייטאג און פון 7 ביז 9 אוו. זונטאג און חגאות פון 9 ביז 1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצא-פרייזען

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער · שוועכע · בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא · אנאליז
רענטגען-בעשטראהלונגען ביי הויט-קראנקה.
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונט.

איז דער פייערליכער אקאדעמיע
צום 20-יעהריגען יובל פון קאלאניאל-הענדלער - פעראיין וועלען אנטייל-נעמען די פראמינענטסטע לאדזשער פערזענליכקייטען

דער קאלאניאל-הענדלער-פעראיין, שרודמיעסקא 20. וואס פייערט איצט דעם 20-טען יובל פון זיין עקזיסטענץ, ארדענט איין היינט, ד. 24 ד. ח. 8 אווענד אין זאל פון בעקער-צעך, פילסודסקיעגא 57 א גראנדיעזע יובל-אקאדעמיע, אין וועלכער ס'וועלען אנטיילנעמען די פארשטעהער פון די וויכטיגסטע ווירטשאפטליכע, געזעלשאפטליכע און פאליטישע אינסטיטוציעס (מאגיסטראט, קהלה, האנדעלסקאמער, ווירטשאפטליכע פעראיינען, יודישער וועלט-קאנגרעס א. א.) עס וועלען ארויסטרעטען פרעזעס אדוו. צימערמאן, ראטמאן אדוו. שרויך, ראטמאן אדוו. וויצמאן, ראטמאן ד"ר עלענבערג, דעפ. ל. מינצבערג, ד"ר טארטאקאווער, פרעזעס אדוו. זאנדעלעוויטש, אדוו. רייכמאן, לאווניק יאעל, פרעזעס ש. זיידלער, פרעזעס אולינאווער, פרעזעס גאטליב א. א.

צו דער פייערונג האט דער פעראיין ארויסגעגעבען א ספעציעלען יובל-בוך.

פערשטאפונג און זיינע פאלגען
ווי דאס שלאגען פון בלוט און קאפ ווייטאג, פיגרענג א. ז. וו. וו פערשווינדען שנעל נאכ'ן בענוצען די געהו[...]קסטע
פינולקעס קאווענא
(CAUVIN'A)
די ראזינע פינגולקעס זענען דורכראניגענדע און פערלייכטערען די ארגאן-פונקציאנירונגען.
פרייז פון א שאכטעלע, וואס ענטהאלט 30 פינגולקעס קאסט 2.50 זל.
מיר בעטען צו ליענקען די אויפמערקזאמקייט אויף ארגינעלע פאקונג מיט דער אויפשריפט „CAUVIN—PARIS'
צו בעקומען אין אלע אפטייקען.

ליקווידירט אנ'אקופאציע-שטרייק

אין דער פאבריק פון דער פירמע גינזבערג, מעכאנישע וועבעריי, אויף זגאיעניקאווא 29, האט אויסגעבראכען אנ'אקופאציע-שטרייק. 100 ארבייטער האבען בעזעצט די מויערען פון דער פאבריק און געפאדערט עס זאלען צוריקגענומען ווערען צו דער ארבייט אלע ארבייטער, וועלכע זענען געווען בעשעפטיגט אין דער פאבריק ביז איצט.

נאך א קאנפערענץ ביים ארבייטס-אינספעקטאר איז דער סיכסוך נעכטען ליקווידירט געווארען און די ארבייטער האבען ארפגענומען די אקופאציע.

סיכסוך איז דער פירמע העבלער

אין דער פאבריק פון דער פירמע העבלער דאמבראווסקיעגא 23/25 האט אויסגעבראכען א סיכסוך צוליב די געענדערטע לוינען.

דער ארבייטס-אינספעקטאר האט בעשטימט א קאנפערענץ אין דעם ענין אויף דינסטאג דעם 26 ד. ח.

פאר גנב'ענען ראדיא

(א) אין רעזולטאט פון א קאנטראלע זענען 22 פערזאן פערמשפט געווארען דורכ'ן סטאראסטווע-געריכט אויף צו בעצאהלען פון 10 ביז 20 זלאטעס שטראף פאר'ן בעזיצען ראדיא-אפאראטען און נישט איינגעמעלדען זיך אלס אבאנענטען.

די בעסטע
און געזונדסטע
זשניצן די
4
וואטקאווע
גילזען
„OSMAN"

[...]ן דער יודישער פאלקס-או[...]
[...]יווערזיטעט ביי „התאחדות"

אין צוזאמענהאנג מיט דער בעניטער טעטיג[...]ט פון דער יודישער פאלקס-אוניווערזיטעט, [...] אין איינענעם לאקאל פארגעקומען א אינפאר[...]טיווע פערזאמלונג פאר די שטענדיגע צוהערער [...] דער יוד. פאלקס-אוניווערזיטעט און איינגע[...]דענע געסט, כדי פעסטצושטעלען און קאנקרע[...]זירען דעם פלאן פון די רעפעראטען און לעקציעס [...] דער יוד. פאלקס-אוניווערזיטעט אין דעם יאהר.

[...] דער רעפערענט ה' פראפ. י. בראווערמאן, האט [...]שפיהרליך בעריכטעט וועגען די פעציהונגען פון [...]ר לייטונג, דאס די רעפעראטען זאלען הייריאהר [...]קומען כארמאל און איבערהויפט. ווי ס'שטעלט [...] ארויס פונם בעריכט זענען די דאזיגע בעמיהונ[...] פולשטענדיג געלונגען. די רעפעראטען פון דער [...]. פאלקס-אוניווערזיטעט וועלען פארקומען סיס[...]מאטיש יעדע וואך איין אדער צוויי מאל.

א חוץ דעם וועלען פארטגעזעצט ווערען די אויס[...]ען אין פערשידענע ווירטשאפטליכע און אין קול[...]עלע אינסטיטוציעס. אין פרעלעגענטען האט זיך [...] ארויין נייע קולטור-כחות.

היינט אווענט קומט פאר א רעפעראט פון מגר. ספעקטאר א. ד. ט. „דאס לעבען און מייט פון [...]קראטעס".

KINO TEATR
MIRAŻ
[...]LISTOPADA 16
היינט און פאלג. טעג!
וואונדערשעהנער פילם אין נאטירליכע קאלירען אונטער'ן נאמען:
איז שאטען פון איינזאמע סאסנע
אין דער הויפט-ראלע
SYLVIA SIDNEY
אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג—12 בייט.

נ"ע סאלאמאן וואלטשאנאק

אין עלטער פון 54 יאהר, איז פריטאג בע־שטארבען ה' סאלאמאן וואלטשאנאק.

דער פארשטארבענער איז געווען פאר דער מלחמה אנ'אנגעזעהענער און א לאנגיעהריגער אנגע־שטעלטער פון דער רוסישער עקספעדיציע־געזעל־שאפט (זגערושער אפטיילונג).

זייט די לעצטע 16 יאהר איז ה' וואלטשאנאק געווען אדמיניסטראציע־שעף אין דער וועבעריי־אפ־טיילונג פון דער פירמע „אייטינגאן".

פריטאג 2 נאכמיטאג איז פארגעקומען די לויה פון ה' סאלאמאן וואלטשאנאק, צו וועלכער עס איז געקומען א גרויסער עולם פון פריינט, אנ־געשטעלטע, מייסטער'ס, און ארבייטער פון איי־טינגאנ'ס פאבריקען און ביורא'ען.

ביים אפענעם קבר האבען געשטאר־בענעם מספּיד געווען אין נאמען פון די מייס־טער'ס און ארבייטער, די ה"ה גלאוואצקי און נארסקא, און אין נאמען פון די אנגעשטעלטע ה' רובינשטיין.

דער חזן סאלאוויטשיק פון דער וואהלינער שוהל האט געמאכט א „אל־מלא־רחמים".

אין מיטען טרויער האבען די בעקאנטע, פריינט, פערלאזט דעם פרישען קבר.

ה' סאלאמאן וואלטשאנאק האט בא'שמ'ט אלס א שטילע און בעשיידענער מענש און גוטער חבר צווישען דעם עלטערען דור יודישע אנגעשטעלטע אין לאדז.

ארעסטירט א פערברעכער

(ז) אויף דער וועלבארסקע גאס איז דורך דער פאליציי ארעסטירט געווארען דער לאנג־גע־זוכטער פערברעכער יצחק גלעהארד.

זעלבסטמארדען

(א) אויף רעג לאגעווניצקא און ביעגאנס־קיעגא האט זיך גענומען'ס מיט זעלץ־זויער דער 24־יעהריגער זאנען קראראַק (פון זגערושער 84).

* * *

(א) אין א קאריטאר אויף קלאנאווא 25 האט זיך גיפטע'ט מיט קארבאל־עסענץ די לאקאטארקע פון דעם הויז, די 30־יעהריגע הלענע שלאַרעס. די סיבה פון זעלבסטמארד איז ארבייטסלאזיגקייט און עקסטע נויט.

* * *

באל פון די יוד. קאמבאטאנטען

דעם 1 פעברואר קומט פאר אין די סאלאנען פון גראנד־האטעל דער באל פון דעם פאראיין פון יודישע קאמבאטאנטען.

איינטריט נאר לויט איינלאדונגען, וועלכע געפינען זיך ביי די עהרען־ווירטינס.

איבערגעלאזענע קינדער

(א) אין דער אפטיילונג פאר דער געזעל־שאפטליכער שוץ (זאוואדזקא 11) האט מען איבער־געלאזט אנ'איין־יאהריג קינד.

* * *

(א) א"ן קא־ידא" אויף פיאטשישקאווער 27 האט א געוויסע מיכאלינא כדושיצקא איבערגעלאזט א ד. 2 טעקטערלעך — איינס פון 2 און די צווייטע פון 5 יאהר.

רעפעראטען אין דער יודישער פאלקס־אוניווערזיטעט ביי „התאחדות"

אין אויגענגען לאקאל זאוואדזקא 12 קומט פאר היינט 8.30 זונטאג א רעפעראט פון מגר. י. ספּעקטאר א. ד. ט. „דאס לעבען און טויט פון סאקראטעס"/. אייב־גאנג פריי.

די רעפעראטען פון דער יודישער פאלקס־אוניווער־זיטעט קומען פאר פאר'לויפיג יעדען זונטאג. אוונגר. די רעפעראטען נעמען ארום אלע געביטען פון אלגעמיינע און יודישער וויסענשאפט און ליטעראטור.

ראדיא־פראגראם

זונטאג, דעם 24־טען יאנואר 1937

8 צייט־סיגנאל. 8.18 פריהמארגען קאנצערט. 9 נאכריכטען. 11 57 צייט־סיגנאל, ידיעות. 12.15 קאנצערט פון אנ'ארגעזוימער־בער. פילהארמאניע. 2.30 קאנצערט פון בערלין, 3.30 אויגוסט, פאר דערפער. 4 רעקלאמע ־ קאנצערט. 4.20 פעליעטאן. 4.35 הערשעל. 5 פאפולערער קאנצערט פון דער קראקאווער פילהארמאניע. 1 ליטעראריש. 7.15 טענץ. 8.20 ספּאָרט־ידיעות, 8.40 פאליטישע איבערזיכט. 8.50 ידיעות. 9 אויף די לעמבערגער כוואליע. 9.30 וואלצן, מעלאדיע קאנצערט. 10 קא צערט (פון לעמבערג).

איינציג גליטש ־ פלאץ

11 ליסטאפאד 16

אלע יודישע ספאָרטלער גליטשען זיך אויפן פּלאץ פון לאדזער און איינציג ־ יודישן גליטש־פלאץ ליסטאפאד 16. אנשטענדיגער לעבען דער בעקאנטער אנבארני טאר פון לענגע.

ציהונג פון דער מלוכה־לאטעריע

פירטע קלאס 13־טער טאג

.8902 — .זל 25.000
104845 — .זל 20.000
10094 .38256 — .זל 10.000
5915 31141 21645 110 97513 — 5.000
113903 102728 62518
8084 55816 48726 44446 28842 — 2.000
32147 124829 16614 115861 79080 76969
6840 94667 34771 147892 144882 143143
67004 160890 151203 135250 111071 102601
174777 173005
2324 30421 21081 13622 — .זל 1.000
2740 65685 61677 60497 57891 54001 35340
1441 90283 86810 86378 85972 83135
15120 108750 107971 98919 97541 96410
43432 139553 129911 120362 119340
04 193580 189188 177754 173138 156813
1043 21906 20129 16336 10806 9593 1558
4599 75150 65841 57142 54955 44425 41398
45875 128588 120532 111650 98597 89088
67436 161053 159194 154781 152763 150902
181417 180209 173267

דאס גרויסע געווינס אין 12־טען ציהונגס־טאג פון דער 4 טען קלאס 37 לאטעריע

זל. 75.000.-

אויף נומער 19568

איז ווידער געפאלען אין דער גליקליכער קאלעקטור פון

KAFTAL

Łódź, Piotrkowska 54.

14־טער טאג

50.000 zł. — 182074
10.000 złot. — 50880 75455 75850 120678
5.000 zł. — 72308 88728 140452
2.000 zł. — 29346 35162 41173 81720 84448 90869 139177 173056 174028
1.000 zł. — 2193 4103 90 8 12729 18017 22273 26337 32603 33463 37097 45756 47631 55614 61763 62512 70353 77056 78936 84633 86481 102570 114847 124820 128936 137494 152124 166493 169520 169557 172866 174792 185041 185679 186596 189647

Wygrane po 200 złotych

105 74 269 309 71 476 513 79 83 611 19 1075 81 810 945 2397 404 674 730 909 15 3031 32 233 414 19 597 651 53 706 38 925 33 4194 204 16 53 489 511 37 50 639 94 982 90 5078 136 234 81 305 593 734 47 76 801 58 6155 244 380 98 578 616 972 7035 522 29 95 610 78 82 892 985 8118 216 19 29 358 425 756 72 824 67 83 84 9131 41 53 365 465 772. 10069 118 315 611 33 793 876 11042 231 302 518 920 12134 94 319 43 535 49 60 72 636 871 13131 263 330 554 608 730 38 52 72 924 51 95 14167 290 346 810 22 15038 80 490 542 685 949 16258 93 458 97 525 816 929 31 17246 327 28 78 83 577 793 894 956 18004 88 242 530 665 816 985 19217 300 431 57 84 603 703 14 820 974. 20181 93 285 302 516 20 821 21156 259 74 582 657 718 64 72 931 87 22167 254 300 48 89 431 68 77 595 650 881 23143 365 451 72 76 549 607 62 823 936 24043 114 232 306 13 72 409 545 60 808 53 966 25037 148 62 328 52 480 688 842 28242 51 63 796 821 924 54 62 27022 24 42 208 342 434 544 92 679 28133 478 84 558 632 793 827 903 29039 54 88 153 67 283 348 404 70 549 625 706 18 33 80 876. 30095 192 44 225 69 85 330 808 59 960 83 31035 135 58 228 431 644 817 19 909 75 32346 408 529 643 764 33011 67 74 149 205 343 658 74 812 83 342 336 521 60 74 659 796 922 35033 52 543 82 625 780 836 907 38058 321 480 680 89 843 68 39001 143 212 19 84 339 47 60 436 524 97 629 87 703 63. 40022 61 406 579 670 750 83 830 967 41209 300 523 32 620 87 772 991 42132 280 388 407 533 42 855 986 97 43132 500 24 30 73 788 44007 39 65 218 407 67 69 614 721 22 46 945 98 45412 68 814 46198 229 96 361 434 632 73 802 993 47027 33 217 361 476 511 67 71 703 862 84 908 87 48122 257 499 561 638 737 805 72 49146 323 417 560 77 877. 50135 36 81 85 270 300 91 430 69 97 501 04 840 51219 450 525 46 79 975 52223 439 552 788 811 22 57 914 64 53047 208 319 78 413 648 811 21 42 943 54009 484 508 683 55067 167 95 451 537 59 747 880 905 56153 82 248 343 411 727 38 3811 39 52 909 64 71 57267 321 41 90 59099 020 48 57 73 338 61 755 69 803 22 29 53 73 924 59080 209 48 53 59 81 304 55 584 601 78 729 31 848 51 87 88. 60005 14 110 21 348 444 92 96 886 948 94 61031 73 98 167 88 327 493 685 872 908 62017 74 136 601 16 55 68 710 860 969 63060 110 225 37 397 545 608 774 64109 64 235 68 314 94 454 523 701 816 65 65114 24 289 302 86 523 984 66123 59 88 314 881 67040 117 241 333 90 509 650 703 62 72 899 38 68023 151 319 805 94 907 01 51 69050 394 414 527 82 875 958.

70059 214 62 304 440 504 786 981 82 71058 330 51 72 86 424 550 610 57 742 921 72047 310 550 81 73587 624 991 74030 51 405 48 638 735 844 65 938 75 95 75191 262 607 55 67 818 27 35 76032 82 234 91 366 71 503 806 957 770023 80 107 59 485 797 933 61 78074 191 98 344 496 782 807 48 97 945 79161 295 419 577 79 613 84 881 966. 80332 715 97 889 954 81013 34 210 564 84 600 92 719 74 869 976 82103 358 99 450 70 555 690 701 802 09 20 52 82 99 83113 65 287 458 629 84070 151 376 527 777 948 85011 325 77 443 679 747 78 806 919 89 86026 45 145 67 346 68 541 605 98 848 903 37 78198 239 44 95 498 663 828 88046 148 305 320 671 97 845 89043 294 377 527 813 970. 90462 524 51 759 839 46 73 91152 65 235 40 49 364 521 84 675 84 809 92008 19 44 167 276 685 789 939 93157 74 204 639 853 979 94348 562 699 803 95081 390 491 704 902 50 96138 341 52 453 79 558 718 825 983 84 97020 28 142 226 56 88 323 42 515 50 653 68 77 771 896 943 98049 295 342 400 13 18 820 983 94 99006 100 48 333 480 529 720 938. 100025 38 93 101 45 80 421 767 908 80 101073 135 80 250 384 515 97 643 742 77 83 102186 296 486 87 796 817 907 53 103245 50 70 409 39 56 613 792 829 104183 170 239 314 502 39 42 776 92 881 105042 70 76 145 75 90 212 547 86 669 91 739 824 73 919 106085 381 98 430 44 663 784 839 107118 55 448 83 627 93 929 108041 188 297 511 778 805 109819 61 923. 110036 106 262 76 596 728 824 11119 79 202 55 344 561 663 889 112039 413 564 640 731 825 33 900 113015 24 41 231 381 424 30 86 545 670 810 964 89 114036 138 254 323 42 512 51 807 115071 169 721 34 86 892 938 116050 85 278 324 36 558 616 746 920 82 117187 207 362 734 938 118258 61 66 455 96 544 88 769 836 119085 347 50 65 69 666 68 757 832 41 944 97. 120054 155 240 357 81 649 762 79 812 942 121091 211 311 59 93 406 96 561 94 688 787 122117 35 62 219 84 598 656 824 64 93 978 123066 99 140 434 503 667 743 124105 25 246 50 60 471 572 609 19 800 978 125041 358 439 506 71 605 88 805 126044 55 252 54 84 406 70 538 85 719 127005 49 188 281 427 94 452 58 613 738 39 64 808 934 54 98 128019 22 374 97 428 537 711 37 63 822 957 129070 112 299 417 58 73 800. 130055 60 61 172 262 87 364 452 65 606 755 922 131022 72 259 328 458 61 523 43 68 745 934 132596 621 707 133483 575 719 35 962 134016 41 92 128 240 347 60 433 60 69 543 676 719 34 865 971 135164 385 460 783 136015 234 286 835 51 980 137245 69 654 64 90 762 968 138093 123 254 331 49 412 53 72 83 87 15 24 46 606 70 741 49 66 888 139006 159 279 399 445 641 786 956. 140151 495 648 924 76 141000 161 320 493 139 248 142437 518 659 905 06 37 70 145061 157 65 300 46 99 419 581 740 851 902 144381 95 439 457 518 647 86 145188 374 576 614 51 87 742 70 801 22 38 146220 31 97 609 89 984 147052 226 364 438 72 531 84 94 605 148011 169 210 40 322 29 407 795 845 61 94 149040 302 11 662 83 90 714 82 85 905 58. 150001 33 75 83 91 116 211 75 318 99 21 23 38 344 447 501 50 84 608 70 813 963 152668 97 101 42 44 49 77 601 11 37 69 153109 320 50 70 93 98 171 973 154029 275 551 259 97 355 69 507 501 637 812 942 155076 341 490 83 774 975 156198 319 482 96 524 832 87 157434 82 88 855 765 956 158011 16 219 303 17 432 47 93 93 83 814 159065 72 76 170 264 91 568 710 866 953 89 160018 336 79 474 671 945. 160231 69 732 75 162260 508 654 880 925 27 163125 356 778 838 986 164095 290 448 591 735 891 919 165029 112 85 501 766 832 80 166420 71 98 520 41 665

76 97 764 950 167051 298 325 440 53 524 674 941 54 168228 408 87 590 659 700 29 929 169144 66 275 568 905 59. 170270 79 423 53 520 611 17 869 171306 487 520 787 827 907 172161 208 16 306 403 590 658 722 911 39 173376 546 83 942 174147 273 326 518 89 674 741 832 976 175076 97 111 50 343 60 424 626 176003 65 77 365 97 653 70 775 177036 479 830 65 904 45 178045 183 272 332 93 553 659 820 898 179164 81 212 398 435 76 600 745 65 841 968. 180060 77 134 248 513 29 79 702 74 980 181065 162 286 320 49 402 93 555 850 997 182035 109 790 834 905 76 183354 56 634 743 946 184093 53 84 069 16 185076 85 91 120 69 74 317 414 25 693 729 48 68 878 186030 172 246 425 34 500 661 833 90 187024 66 95 163 250 76 303 510 47 699 740 832 62 989 188013 83 168 229 52 90 830 50 9 6 54 73 189197 423 46 74 576 601 739 915. 190122 31 48 57 332 597 655 868 191137 93 224 44 80 341 408 23 520 61 627 763 865 963 192021 95 161 275 382 457 605 24 90 723 907 11 41 46 64 92 94 193102 276 88 470 644 72 731 905 194089 105 247 335 67 88 566 655 757 884 78 98 942.

CIĄGNIENIE DRUGIE

50.000 zł. — 14333
25.000 zł. — 122729
20.000 zł. — 133979
10.000 złot. — 48401 82556 171127
5.000 zł. — 90587 126575 148500
2.000 zł. — 2139 8262 23720 33261 37020 53565 60382 61198 66838 74501 111891 112114 119497 128090 157796 166095
1.000 zł. — 1108 4809 8293 11059 13915 17275 20451 27943 47057 47153 52705 60036 60035 74208 74228 78279 78959 107674 132944 138006 140408 142944 144743 146880 147938 163233 165432 166653 174023 176491 176470 190045 193417

Wygrane po 200 złotych

680 713 39 976 1091 120 326 525 2351 30 25 49 229 418 579 712 15 4049 68 164 504 617 78 993 5270 389 687 768 6025 333 669 923 7133 90 210 450 616 710 35 8060 8115 210 306 481 496 712. 10002 70 276 407 22 537 92 820 11156 441 630 12295 412 526 713 30 844 13222 335 677 847 925 14343 478 145 722 888 944 15130 82 738 832 16160 86 17195 407 83 500 96 18070 150 572 861 975 19064 235 438 552 808 707 780. 20115 56 59 251 654 21193 200 652 738 22365 458 510 672 860 901 23035 246 353 80 419 602 57 24300 500 785 880 25029 173 203 87 422 99 26032 246 349 459 736 27002 14 48 67 122 46 28130 299 29089 266 396. 30114 389 440 44 684 710 31205 60 735 32030 591 686 986 33076 227 46 765 37342 447 528 38005 142 366 571 653 999 39452 541 75. 40077 275 642 840 977 41472 886 42365 452 89 740 993 43003 19 65 137 229 439 972 948 44525 675 779 899 45120 96 211 466 726 40 46090 990 47211 38 650 66 853 75 48446 47 691 49324 778. 50000 326 48 65 925 51138 203 86 717 52146 254 559 88 423 871 53595 687 916 54452 766 76 79 867 82 72 914 56239 799 57119 284 730 58 86 859 58213 587 90 69 291 88 258 46 87 319 52 588 655 855 60 81. 60138 607 48 73 61528 89 676 93 62009 531 63287 505 845 987 64124 222 527 629 65042 59 208 304 721 66119 328

586 696 788 96 853 67035 51 122 528 635 68155 70 219 38 433 571 69015 239 70508 752 94 921 94 921 51. 71300 959 72364 73101 291 385 538 820 940 74003 18 308 89 547 75887 76043 277 377 550 54 863 77359 436 65 74 515 857 943 95 78256 479 689 798 79085 603 27 780 81 910. 80039 99 123 397 404 752 811 966 98 81087 118 299 315 426 535 889 889 82426 550 687 971 83038 107 507 626 68 765 84244 307 483 672 85175 499 542 64 791 86405 85 661 87099 132 477 821 75 88164 418 648 50 707 808 986 87 89019 168 447 770 852. 90429 754 91009 430 585 662 912 92062 99 236 321 22 714 848 93349 474 94153 212 388 756 854 932 95121 447 592 838 96040 432 518 855 59 960 97022 127 413 98061 73 572 940 99064 77 213 93 811 93. 100739 102058 576 666 103786 848 104105 61 367 481 514 788 105003 163 255 319 673 994 106153 83 301 416 79 544 64 625 893 107467 90 108505 75 674 874 915 109220 658 783 837. 110630 799 111022 503 55 815 112018 56 321 406 52 113696 750 873 114012 110 50 58 458 538 737 115598 713 53 830 75 116103 832 117172 94 387 947 118048 147 329 722 904 119515 650 864 120080 415 636 90 121165 262 387 897 950 122558 82 663 123070 240 814 967 124293 424 509 852 76 944 74 125379 421 616 934 126007 171 534 127115 209 340 521 601 818 128066 90 493 829 129274 990. 130003 124 81 247 92 469 131500 29 41 706 132011 63 331 469 555 836 77 94 133074 699 134099 106 96 329 671 801 26 135364 458 617 949 64 136052 305 87 137048 181 138168 225 391 491 809 139076 79 89 246 682 899. 140327 676 141168 693 725 957 68 142248 711 843 143667 144027 98 180 562 67 602 865 145278 505 608 870 146035 371 719 147099 382 454 69 614 836 148079 84 92 217 613 80 91 705 14 30 841 149020 666 762. 150120 447 571 842 910 151113 242 371 439 152312 24 501 664 153127 831 154217 351 60 83 447 522 649 902 155246 82 462 712 156075 103 93 433 157066 183 937 158569 924 44 159005 17 595 879. 160099 238 531 980 161035 58 705 162026 490 504 608 12 91 163160 289 436 82 94 758 164102 97 206 409 165046 80 494 611 85 771 166125 385 417 951 167055 319 796 168061 169253 82 336 497 846 169242 484 545 892 980. 170036 334 558 780 800 171074 423 551 701 832 922 172019 99 239 89 98 551 726 859 173011 27 228 85 467 863 940 71 174796 175218 617 68 176227 97 550 558 177024 445 513 178244 761 948 179124 254 635. 180397 99 181475 586 182603 72 183614 184328 647 716 31 185391 433 457 861 186091 758 849 187167 69 218 391 760 355 188206 13 855 189144 217 908. 190178 550 611 191073 129 393 465 66 997 192406 49 69 94 542 193781 535 653 990 194018 364 526 38 675 842 48.

CIĄGNIENIE TRZECIE

Wygrane po 200 złotych

254 77 954 1246 381 506 729 80 2060 172 393 946 3035 450 670 732 931 244 410 632 942 5039 105 277 485 631 6204 342 603 7344 52 55 603 16 837 41 8982 9023 52 358 408 572 751 85 998. 10477 640 11175 12301 680 754 13234 437 626 14271 387 484 86 94 788 987 152449 91 550 99 653 721 850 99 16055 152 380 93 545 978 17579 791 964 68 75 79 18025 143 307 401 33 19029 232 407 61 20047 230 21406 22300 406 767 994 23039 157 364 91 611 860 87 959 24121 24 40 26589 264 307 438 508 667 702 73 74 26098 370 27036 319 400 751 994

28072 179 330 589 609 945 29049 164 381 410 980. 30727 881 96 936 31102 328 90 522 611 32168 327 585 683 784 33259 436 985 34232 380 578 665 899 35621 28 717 852 907 36581 628 37214 325 38272 610 880 39068 78 213 412 700 913 28 40044 79 55 106 304 626 764 993 41495 501 61 96 793 928 52268 390 405 528 60 77 614 454 43077 405 794 47162 689 998 48134 314 55 506 808 49435 638 56 50089 222 783 529 51186 320 93 583 753 60 864 52110 283 490 528 53344 46 90 407 510 652 99 739 983 54020 583 653 55500 74 663 768 831 84 56496 57106 216 317 658 58187 284 626 723 883 49117 364 492. 60089 312 921 61052 245 418 931 77 62086 424 524 805 937 63344 64060 72 644 65045 142 943 660777 150 288 492 67022 110 224 35 513 646 890 68101 73 397 600 61 69173 290 484 737. 70089 335 455 71196 437 888 930 72021 296 73070 108 272 615 74430 739 75095 131 324 26 592 658 76732 854 77082 453 954 78102 52 274 362 465 637 69 892 79227 64 488 612 38 746 918. 80171 333 541 738 61 81088 470 64 4645 82079 260 95 342 429 570 728 48 83389 660 99 84042 140 258 671 784 808 906 86345 975 88236 73 309 552 54 739 87297 568 734 88021 83 168 259 349 641 934 70 89001 04 187 322 652. 90097 474 513 749 91334 586 617 68 877 90 92029 69 335 617 944 93069 206 91 782 861 930 94552 95191 579 890 96026 87 221 476 791 890 97148 221 655 808 47 98615 907 86 99321 404 503 33 73 680 922. 100150 454 649 88 729 101236 452 72 784 812 40 976 102566 860 103119 26 419 786 927 104001 62 96 163 412 512 61 68 645 838 961 105022 332 47 743 106159 481 107625 108346 508 816 109387 521 94 651 758 80 879. 110575 760 833 964 111258 112176 543 635 744 98 848 86 984 113358 532 788 114133 382 623 40 45 712 35 88 971 115062 103 469 572 86 904 116420 50 919 117146 234 394 696 11265 589 952 78 119474 781. 120131 34 61 70 642 121079 312 54 443 758 933 122013 16 47 83 267 485 507 979 123119 252 505 625 124026 478 951 125392 528 126182 228 351 443 501 765 127109 212 906 12 128107 269 87 386 651 713 129160 361 430 859 68. 130236 535 1303 162 83 283 132285 687 776 84 133363 454 780 134182 539 99 135041 151 245 355 97 478 513 55 99 710 136285 350 603 96 989 137381 403 138304 662 63 718 88 860 139272 300 59 532 46 802 954. 140800 141053 867 921 142510 782 853 143100 14 115 241 404 813 87 144222 58 74 538 652 743 816 78 948 145737 146517 728 867 76 907 147162 493 148158 224 271 471 518 864 149001 224 349 499 684 712 997. 150080 140 387 739 151199 225 952 152589 870 153084 90 126 276 154309 80 545 84 518 996 155796 156567 842 157169 248 355 958 5115800 39 137 311 409 97 828 48 159546 659 893. 160067 369 86 546 609 941 161096 323 53 538 907 162603 17 91 879 163032 243 514 84 843 949 164096 740 165002 648 753 955 166101 204 352 852 167075 356 403 708 890 168477 671 776 169978. 170249 550 57 171095 198 248 492 79 618 172003 125 207 65 386 458 761 236 321 32 657 89 716 992 176125 26 55 918 177004 474 526 679 899 178656 812 958 179156 527 629 63 917 40. 180287 181250 485 863 93 182387 668 726 830 963 193594 184154 394 477 521 65 779 80 936 48 185123 250 774 993 186185 226 28 69 663 824 187198 492 797 815 188159 314 559 670 74 833 80 189493 645 992. 190323 986 181257 321 485 547 618 34 43 747 87 986 192536 979 193523 600 69 845 194118 250 385 97 824.

שול-יוגענד איז אנגעשטעקט מיט אנטיסעמיטישען גיפט

זאגט אין זיין רעדע דעפ. מינצבערג

(ענדע פון דער 4-טער זייט)

האב נישט אויסגערעכנט אלע עוולות, ווי זיי קומען אויס אין ליכט פון דער סטאטיסטיק, אפילו דאס דאזיגע ביליפינטע בעריהרען סיי די הוצאות פאר אמונה-ענינים, און סיי פאר בילדונגס צוועקען האבען קיין שום פאזיטיווען רעזולטאט נישט געגעבען און מאקי נישט געקענט געבען.

מיר האבען זיך שטענדיג אינטערעסירט, או ווען די בילדונג וועט דערגרייכען צו די ברייטסטע און טיפסטע מאסען פון פאלק, וועט זי האבען אויף זיי א מאראלישע השפעה און פערהיטען פון כל-שליי נעגאטיווע איינפלוסען, וואס ווייטער צו זיי זאלען אלץ נישט קומען. די פראקטיק האט אונז אבער באוויזען, אז אפילו אין די צייטען פון גרעסטען עקאנאמישע נויט און טיפסטען אנאלפאבעטיזם, האט נישט געהערשט **אזא מוראדיגע געזעלשאפטליכע דעמאראליזאציע, ווי אין די לעצטע צייטען.** ווען ס'איז נעמען געוואָרען זעהר פיל כדי צו הייבען דעם מצב פון בילדונג אין לאנד, דאס הייסט אבער נישט, אז איך בין א פערטיידיגער פון אנאלפאבעטיזם, אדער אבסקוראנטיזם. גראד פערקערט: איך פערשטעה גראד אזוי, ווי יעדער איינער פון אונז, וויפיל ס'איז ביז איצט אויסגעגעבען געווארען אינם בעפרייטע פוילען, כדי צו דערהייבען דעם בילדונגס-ניוואָ פון דער בעפעלקערונג. כ'גיב מיר אויך אפ א דין וחשבון פון דעם, וואס מ'דארף נאך אלץ געטון ווערען, ביז מיר זאלען זיך קענען פערגלייכען מיט פיל אנדערע לענדער. מיט א גרעסערער ציוויליזאציע, וואס געפינען זיך זייט הונדערטער יאהרען אין פיל בעסערע בעדינגונגען, ווי מיר.

ס'איז אבער גאנץ בעזונדערס פראי זיך צו פערטראכטען דערויף, וואס די אנטי-יודישע אגיטאציע מיט די כסדרדיגע עקסצעסען שטאמט גראד נישט מצד די ווייניג - געבילדעטע קרייזען, נאר דווקא להיפוך: פון אזעלכע קרייזען, וואס שטעהען אמנאהענטסטען צו בילדונג מצד די אקאדעמיקער. און נישט בלויז די יוגענד, וואס שטודירט אויף די הויכשולען, צי גאר מיטעלשולען איז אנגאזשירט אין דער אנטיסעמיטישער העצע און אין זייערע אנארכיע אין לאנד, נאר אפילו די ווידעריגערע שולען זענען אנגעשטעקט מיט'ן דאזיגען גיפט. אזוי האב איך, למשל, ערשט פאר איניגע וואכען דערמאנט די מיינונג פון נאטשאלניק פון קראקאווער שול-קוראטאריום — א פעדאגאג, וואס איז פאלימיש אמוויניגסטען אנגאזשירט און טענה'ט מאסגעבענד אלס פאכמאן: אויף דעם געביט — אז די מאראלישע און עטישע יסודות פון דער שול יוגענד מוזען האבען די שטארקסטע איינפלוס מצד דער שול-מאכט, ווארום זייער מצב איז אזוי שלעכט, אז זיי מוזען געהיטעט בעקעמפט ווערען.

אויב דער ה' פרעמיער-מיניסטער האט אין זיין רעדע פאריגע וואך ריכטיג אויפמערקזאם געמאכט, אז ס'הויבט זיך אן שטענדיג פון שלאגען יודען און אויסלאזען לאזט עם זיך מיט אנארכיע, — וועל איך מיר דערלויבען דערצו צוצוגעבען, אז די דאזיגע אנארכיע הויבט זיך אן גאר פריה, גאנץ פון אונטען, ווען ס'האנדעלט זיך וועגען שול-ווערזען; ווייל טאקי פון נידריגע ווארום שוין אין די פאלקסשולען — הויבט זיך אן דאס שלאגען די יודישע קאלעגען די יודישע פערביינערינס אדער גאר די קאלעגען, וואס געהען אהיים פון יודישע שולען.

חוץ לזה איז דאך א פעסטגעשטעלטער פאקט, אז אין כל'עליי טשעשנעהויישען, וואס ווערען ארגאניזירט דורך די ענדעקישע קרייזען, אדער דורך זייערע קרובה'שע גרופירונגען, נעמט א מאסענהאפטען אנטייל די שול-יוגענד, סיי פון די העכערע און סיי פון די נידריגערע קאטעגאריעס. צי דארף מען זיך דען נאך וואונדערן, וואס אין די הויכשולען נעמט אן די יודישע אנזעצען די פארבאנד: די הויכשולען נעמט אויף זיך א טייל פון די פאלקס-שולען, האלטען פאר א פליכט צו פייניגען יודען!

ווען די פארשטעהער פון דער יודישער בעפעלקערונג ווענדען זיך צו די שול-פאקטארען ווענען מאכען א סוף צו די ארויסטרעטונגען פון זייערע שילער, בעקומען זיי נישט איינמאל דעם ענטפער, **אז די שול איז אהנמעכטיג לגבי דער פסיכישער איינשטעלונג, מיט וועלכען דאס קינד קומט פון דער היים אין שול אריין.** אבער די אויפגאבע פון בילדונגס-מיניסטעריום איז טאקי זיך אפצוגעוואוינען דער דאזיגער פון חרויסען-געבראכטער פסיכישער איינשטעלונג, אדער, בעסער זיך אויסגעדריקט — איינפאנצען אין דער יוגענד אזא איינשטעלונג, וואס זאל שטערען און אכטען אלע בירגער, אהן אונטערשייד פון זייער אמונה און נאציאנאליטעט צו וועלכער זיי געהערען. ווארום די פליכט פון ערציהונג — און די שול איז דאך נישט בלויז קיין מקום, וואו דאס קינד לערנט זיך אויס געוויסע געגענשטאנדען, נאר טאקי אנ'ערציהונגס - אנשטאלט! — איז דער עיקר צו קענען בעהערשען די פסיכישע איינשטעלונג, וואס דאס קינד ברענגט מיט זיך פון דער היים, אבער בשום אופן טאר נישט דערלאזט ווערען, אז חבר פסיכאז פון דער היים זאל הערשען איבער דער שול.

און שליסליך—וואלט מען זיך סיי ערשטענס מאמענט אן געהעריג בעצויגען צו די ערשטע ארויסטרעטונגען און שטעלער צו די עקסצעסען מצד דער אקאדעמישער יוגענד, וואלט זיך. אהו ספק, דער דאזיגער אנשטעקענדער ביישפיל נישט אריבערגעטראגען אין די נידריגערע שול-קאמער-לען. ווי עס זענען די מיטעל-שול און די פאלק'ס-שול, מיר זעהען אבער, אז עס געשעהט נאר עפעס אנדערש, ווארום די אקאדעמישע יוגענד ווערט וו אס-אמאל אלץ מיהר אגרעסיווער און קומט כסדר מיט אלץ נייערע און מיהר אויסגעקליגעלטע פראיעקטען, וואס זענען געווענדעט קעגען די בירגערליכע רעכט און דער נאציאנאלער ווירדע פון דער יודישער בעפעלקערונג.

די פאדערונג איינצופיהרען א נעטא פיר יודען אויף די הויכשולען און די בעציהונג צו די דאזיגע ענינים מצד די פאקטארען, וואס זענען פעראנטווארטליך פאר די אקאדעמישע אנשטאלטען, ווי אויך די בעציהונג מצד געוויסע טיילען פון דער פוילישער געזעלשאפט, וואס העצען אונטער די פוילישע יוגענד געגען די יודישע סאלדאטען. — דאס אלץ בעווייזט, אז דאס בילדונגס-מיניסטער-יום איז מחויב קלאר און אפען צו ערקלערען, דאס יודען זענען פולבערעכטיגטע בירגער פון פוילען, אז בענרעניצען אדער פערשמעלערען די רעכט פון דער יודישער בעפעלקערונג טאר קיינער נישט און אז טיילען די סטודענטען אויף לינקס-זיצענדיגע און רעכטס-זיצענדיגע וועט דאס מיניסטעריום נישט דערלאזען! כל-זמן ס'איז נישטא אזא מין ערקלערונג, וועט די אנארכיע מצד דעם דאזיגען טייל אקאדעמיקער, וואס האט דערפיהרט דערצו, אז די הויכשולען זענען געווארען אנ'ארט פון טרויעריגע געשעהענישען, זיכער נישט אויפהערען, ווייל דער דאזיגער טייל סטודענטען זעהט נישט קיין דעצידירטען שריט מצד די רעגירונגס-פאקטארען, וואס זאל א סוף מאכען צו די שענדליכע מעשים.

איך מוז נאך בעמערקען, אז די יודישע אקאדעמישע יוגענד וועט בשום אופן ואופן און אונטער קיין שום אומשטענדען נישט דערלאזען און א פשיטא נישט מסכים זיין אויף דער מינדעס-טער בעגרעניצונג אפילו פון איהרע רעכט. און דער ה' מיניסטער וועט דאך זיכער אליין מודה זיין, אז דאס. וואס עס געשעהט זינט א לענגערער צייט אויף די פוילישע הויכשולען די מסדר'דיגע אנפאלען און דאס שלאגען די יודישע סטודענטען, די פאדערונגען צו בעגרעניצען די יודישע רעכט, דאס ארויסטרייבען די וואנט-אווע-סטודענטען — דאס אלץ איז שוין נישט אוואנטו-רעס אין בלאקאדעס, — דאס אלץ איז שוין נישט בלוין קיין אנהויב פון אנארכיע. נאר די אמת'ע דינסטע אנארכיע גופא אינם פולסטען זין פון דאזיגען ווארט!

דער דאזיגער מצב טוט בעאונרוהיגען נישט הלויז די יודישע סטודענטען, וואס זענען דירעקט פעראינטערעסירט אינם נארמאלען פונקציאנירען פון די הויכשולען, נאר אויך די גאנצע יודישע בעפעלקערונג איז בעאונרוהיגט, ווארום זענען דאך די אוניווערזיטעטען געווארען דער מקור פון אלדאס שלעכטס אויך לגבי הוץ.

אבער צוגלייך דערמיט דארפען אויך זיין בעאונרוהיגט פונם דאזיגען מצב אין דער זעלבער מאס די רעגירונגס-פאקטארען, וועמענס פליכט עס איז צו בעוואכען די רוהה ארדנונג אויף דער גאס, גראד אזוי ווי אין די עפענטליכע אינסטיטוציעס, אויף די הויכשולען א. ד. גל.

כ'רעכען, אז ס'וועט שוין יעצט קיינעמען נישט וואונדערן, אויב די אזוי וויכטיגע פראגען פון יודישער אמונה און בילדונג, וואס האבען א שייכות מיטן בודזשעט, וועלכען מיר בעהאנדלען איצט, האב איך אין מיין רעדע געלאזט אן א זייט וויל זיי זענען פערשטעלט געווארען דורך נאך-וויכטיגערע פראגען — כאטש ס'וואלט זיך זעהר פיל געלאזט רעדען וועגען יודישען שול-וועזען בכלל. וועגען דער בעציהונג צו פערשידענע אנדערע יודישע שולען, ווי למשל, פאך-שולען א. א. וו.

עס איז, א שטייגער, זעהר כאראקטעריסטיש אז אין דער זעלבער צייט, ווען אלע מיטלען ווערען אנגעווענדעט, כדי צו פערקלענערען די צאהל יודישע בירגער מיט העכערער בילדונג, ווערט גלייכצייטיג די יודישע יוגענד נישט צוגעלאזען אין אנ'ענטשפרעכענדער מאס צו די פאך-שולען און ווידער די יודישע פאך-שולען בעקומען נישט קיין מאטעריעלע הילף מצד דעם מיניסטעריום פאר אמונות און פאלקס-בילדונג.

די אלע עוולות וועגען וועלכע איך האב דא גערעדט, מוזען איינמאל פאר אלעמאל אויפהערען, ווייל דאס לאזען ווייטער אנהאלטען דעם יעצטיגען מצב איז בלויז א ווייטערדיגע אנרעגונג פאר די אנארכיזירענדע עלעמענטען צו זייהען מהומות און אומרוהען אין לאנד.

וואס שייך דער רעדע פון בודזינסקי, מוז איך אייך ערקלעהרען, אז אויב דער פרעמיער האט געזאגט, אז ער רעדט פיזאזיפיש און קען איהם נישט פערשטעהן, קען איך איהם אויך נישט פערשטעהן.

זאל ער האבען דעם מוט צו פערלאנגען אנענדערונג אין דער קאנסטיטוציע. ווייל די קאנסטיטוציע גאראנטירט די יודען זייער רעכט. דער פרעמיער האט געזאגט, אז ה' בודזינסקי דארף זיך היילען. אויב ער טוט דאס נישט ווערט זיין קראנקהייט שארפער.

ס'נעמט נאך א ווארט **בודזינסקים שותף באמאן.** און זאגט צוו. אנד. אז מ'דארף פערשטעהן די יוגענד (דעפ. מינצבערג ווייזט באקאנען אנ'אויסשניט פון א צייטונג, וואו באקאן האט זיך געבעטען ביי די יודען, אז זיי זאלען פאר איהם שטימען). באקאן רופט זיך גארנישט אן.

מ'רעדט נאך דעפ. טאמאשקעוויטש, וועלכער זאגט: די לעצטע אונרוהען אין די אוניווערזיטעטען זענען ארויסגערופען דורך נעדונגענע באיובקעס און צוהערער פון ערשטען יאהר. וואס שייך די באיובקעס איז די פראצעדור א פשוטע און קורצע.

וואס שייך די צוהערער פון ערשטען יאהר זענען זיי נישט דערוואקסען צו דער אויטאנאמיע פון די אוניווערזיטעטען. **דאס אנגעווענדעטע שארפע מיטלען, וועלכע זאלען צוריק-שטעלען די דיסציפלין** איז א בעדינג פון געזונד מאכען די סיטואציע. אלע שטימען, וועלכע האבען געפרובט פערטיידיגען די אוואנטורעס אין די אוניווערזיטעטען, דארפען פעראורטיילט ווערען דורך דער גרעסטער מעהרהייט פון דער פוילישער בעפעלקערונג.

PRZY PRZEZIĘBIENIU, GRYPIE, KATARZE stosuje się proszek ze zn. fabr.
KOWALSKINA
dla dorosłych

טעאטער, מוזיק און פערוויילונגען
(קאמוניקאטען)

ווינער באלעט קומט קיין לאדז

אין די נאהענטסטע טעג קומט קיין לאדז, און טרעט אויף אין פילהארמאניע נאר 2 מאל דאנערשטאג, דעם 28 און פרייטאג דעם 29 יאנואר ד. י. 8.30 אווענד דער בעקאנטער ווינער באלעט אנסאמבל פון וועלט-רוהם „ווינער טאנץ“

יאהאן שטראוס אין לאדז

אין פילהארמאניע-זאל וועט זונטאג דעם 31-טען יאנואר פארקומען אנ'אווענד פון וואלסען אונטער דער פערזענליכער דירעקציע פון יאהאן שטראוס.

יאהאן שטראוס, דער ריז פון מוזיקאלישען ווין וועט ענדליך ארויסטרעטען אין לאדז. דאס איז אזא סענסאציע ווי למשל, סוואלט ארויסגעטרעטען טאסקאניני. איינער און דער צווייטער זענען אונפערגלייכליכע מייסטערס אין פיהרען גרויסע ארקעסטערס. א סענסאציע איז געווען ווען יאהאן שטראוס האט אויף זיין יובילעאום פאר א 60-טויזענד קעפיגען פובליקום דיריגירט מיט אנ-ארקעסטער פון 1000 בעדייטענדסטע מוזיקער אין ווין.

יאהאן שטראוס וועט פיהרען דעם ארקעסטער אויפן קאנצערט אין פילהארמאניע זונטאג דעם 31 יאנואר.

ווארשאווער פאליטישע „שאפקע“ אין לאדז

ווי מ'איז דערוויסען זיך האט די דירעקציע פון פילהארמאניע צוגעגריוט אנ'אינגענעהמע איבערראשונג. אין די נאהענטסטע טעג קומט צו אונז קיין לאדז פון דער הויפט-שטאט די אויסגעצייכנטע פאליטישע „שאפקע“ אונטערן נאמען „אבער וועגען דעם שטיל“... און וועט ארויסטרעטען זונטאג דעם 24, מאנטאג דעם 25 און 26 יאנואר האלב ניין אווענד אין פילהארמאניע.

אין דער דאזיגער שאפקע וועלען אונזער לייענער זעהען א רייה אויסגעצייכנטע געשטאלטען פון דער פאליטישער, וויסענשאפטליכער. געזעלשאפטליכער און ספארט-וועלט. די שטארקע און שניידיגע סאטירע פון בעקאנטען ווארשאווער ה' האף האט ערא בערט דאס ווארשאווער פובליקום און איצט מאכט די „שאפקע“ אנ'-ארטיסטישען טורנע איבער פוילען און האט ערפאלג ביי אלע אנהענגער פון וויץ און סאטירע.

אויך ביי אונז וועט די שאפקע און די ארטיסטען בעוואונדערט ווערען דורך דעם גרויסען פובליקום.

בילעטען זענען שוין צו בעקומען אין פילהארמאניע

די לעצטע ארויסטריטען פון יאנינא קולטשיצקא אין שטאטישען טעאטער

היינט זונטאג נאכמיטאג 4 א זייגער און מאנטאג און דינסטאג 7.30 געהט די פרעכטיגע מוזיקאלישע קאמעדיע „א נאכט אין גראנד האטעל“, אין וועלכער די פערדינסטפולע און אונפערגלייכליכע זינגערין יאנינא קולטשיצקא, ווי אויך אנקוויטש וויענצקאווסקי און בארונין וועלען ארויסטרעטען אין לאדז צו לעצטען מאל.

8.30 אווענד „מאראלנאשטש פאני דולסקעי“, צו פאפולערע פרייזען.

אין פראבען די פרעכטיגע דראמע פון סטעפאן זשעראמסקי „רוזשא“.

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט-קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אויך אלע ארט אנאליזען.
זאוואדזקא 6, טעל. 234-12
נעמט אן פון 11-8 נאכמ. און פון 9-6 אוונר.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע ווענערישע און הויט-קראנקהייטען
טראוגוטא 9. טעל. 262-98
נעהמט אן פון 1-8 און פון 9-4 אווענד.
זונטאג פון 9 פריה ביז 11 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע-בע-האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 11-8 און פון 8-4 אווענד.
זונטאג פון 1-9 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג!
„הינטער 2 פעהנער“
פילם, וואס שילדערט דאס לעבען פון פרעמדען-לעגיאן אין אפריקא א. ז.
רעזשי פון
ללאויד פראנק
CLAUDETTE COLBERT, RONALD COLMAN, VICTOR MC. LAGLEN
אין די הויפט-ראלען:
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צונאבען און P. A. T. אקטואליטעטען.
פרייזען פון די פלעצער אויף אלע סעאנסען פון 54 גר.

Doktór
Klinger
ספעציאליסט
פאר ווענערישע, הויט, האר און סעקסואל-קראנקהייט
Andzrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אן פון 11-9 פארם, און פון 8-4 נאכמ

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 11-8 און פון 8-4 אווענט
זונטאג, פון 2-10 מיטאג.
פאר פרויען — א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Doktór
C.J. Prawda
אינערליכע קראנקהייטען
זגערסקא 20, טעל. 133-26
נעמט אן פון 5-7 אווענד

Doktór
Daniel Kon
שטעגליגא 5 טעל. 228-08
אינערליכע און נערוועז-קראנקהייטען
עלעקטרא-טעראפיע
נעהמט אן פון 5 ביז 7 אווענד.

DR.
H. GUTSTADT
אקושער-גינעקאלאג
וואוינט יעצט
זאכאדניא 66, טעל. 129-52
נעמט אן פון 9-11 פארמ. און 5-7 אוו.

Dr. med.
P. Braun
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8-2 מיטאג און פון 4-9 אוו.
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
telefon 26-553.
נעמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוו.
זונטאג און יום-טוב - פון 8 1 בייטאג

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם בינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון הייזען אונטערוכטבארקיים.
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8-10 און פון 4-8 אווענט

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אווענט

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95

KONSUM

PRZY WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE S.A.

ראקיטשינער 54, צוזאַמען מיט פיאָטראָוסקע 16,10.

קריזיס-צייט פעראורזאכט קריזיס-פרייזן. בעקענט זיך מיט אונזע

פרייזען און איהר וועט אליין בעשטעמיגען, אז נאר ביי אונז בעקומט איהר פאר ביליגע פרייזען די בעסטע סחורו

מיר ערמעגליכען דאס אריינקויפען אויף אבצאהלונגען פון פאר-שטעהער פון Z. S. S. R. אינפאָרמאַציעס אויפן

Dr. Jungh NOWOCZESNE **wieczne pióro** poleca **JERZY MILL** Łódź, Piotrkowska 73

Wielki wybór wiecznych piór wszystkich firm.

---

ala Filharmonji Narutowicza 20. W NIEDZIELĘ, dnia 24 b. m. odbędzie się

Wielki Koncert na 2 fortepiany

Ady Neumanówny i Haliny Neumann-Schulsinger (absolwentki Konserwat. Warsz.)

PROGRAMIE: **Bach-Liszt, W. A. Mozart, M. Reger, J. Brahms, Fr. Szopen, Cl. Debussy, C. Tedesco, A. Areński.** Początek koncertu punkt. o godz. 16.

ły dochód z koncertu przeznaczony na rzecz Komitetu Pomocy Zimowej w Łodzi. Ceny wejścia od 4 zl. — 1 zł.

Uczniowie Konserwatorium Łódzkiego i uczniowie szkół średnich płacą na galerii po 50 gr.

מאשינען צו שרייבען און רעכנען

רעפערירט אמבעסטען און אמביליגסט דער מעכאַנ. זאקלאַד

A. BŁUSZKE i R. BRAUN

נאַרוטאָ 1a, 2, איינגאנג, אין גאַרטען. טעל. 137-54

Adolf Goldberg לאנגיעהר. מיטארבייטער פון דער פירמע

מיר נעהמען אן איבערצושרייבען אויף דער מאשין.

בעמערקונג! אויסארבייטונג פון עלעקטרישע פאטענטען און אקוואריומס צו זעהר צוגענגליכע פרייזען.

קליינע אנאנסן

1 זלאָטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאָטי

א פעהיגער יונגערמאן זוכט פאסטען אלס אינקאסענט געגען קויי
סקען אויך זיין צו אנדערע בעשעפטי
אפערטען אונטער „H. H." אין אדמ

OSTRZEŻENIE.

Dnia 18 b. m. wiecz. na przystanku tramwajowym przy ul. Nowomiejskiej ogrodowej skradziono aparat radiowy „Philipsa" 102 a N. 21205.
Ostrzegamy przed nabyciem.

Przedst. „WISŁA" Sp. Akc
ul. Moniuszki 2, tel. 114-14

איבערצוגעבען אנ'איינגעפיהרטע קויהלען-בודקע אין א גוטען פונקט, פראנט, ס'קען אויך זיין פאר א בלאכ
צו ערפאהרען פלט-שטאדט 13, פרן 2. שטאק, ביי זשאלני.

פרייטאג, דעם 22-טען ד. ח. איך פערלוירען א פארטפעל מיט וועק און פארשידענע דאקומענטען, וואס הא פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט. צוריקגעגען געגען בעלוינונג קרוטק (באלוט), צו איזביצקי.

א בשורה טובה פאר מחותנ

דער ניי-רעמאנטירטער ענגלישער (וואלטשאנסקא 5) מיט א שענעם גרו מענער-זאל. מיט א גרויסער היגיעניש כשר'ער קיך. הערליכע בעלייכטונג די נייעסטע געשירען און טיש-בעשט און שעהנע דעקאראציעס. איז צו דינגען אויף חתונות נור פאר 10 אלעע 1-טער מאי 2.

ווינטיג פאר אלעע!
גרינדליכע און פראקטישע לע פון בוכהאלטעריע, האנדלס-קארעספאנדע ריטמעטיק אויף מאשין-שרייבען. פריי צוגענגליכע. איינשרייבונגען און שריפטען-ביורא פילנאצנא 9.

צו פערקויפען א הויז—א ז וואוינונג. אין זעלבען הויז געפינט א גוט איינגעפיהרטע קאלאניאל-געוו אין כעלמי, צו ערפאהרען ביי, ner Zgierz פילסודסקיעגא 17.

א גרויס געוועלב אויף א ב מלטשארניע אדער אנ'אנדערע גרעסט אונטערנעהמונג, אויך א קעלער „קאדושעס" צו קאנסערווירען אייער, פי אדער פריכטען צו פערמיטען ביליג. ליסטאפאד 67, ביים ווירט.

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגר ל. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך וו אויסגעלערנט שרייבען א גוטען יודיש בריף אין 15 לעקציעס אפילו דעם, ה קאן גארנישט שרייבען. די עלטער שפי נישט קיין ראלע. די פרייזן—צוגענג אלעע 1-טער מאי 4, ביי ליפשיץ.

אין פערלויף פון 3 מאנאטען לו איך די העברעאישע שפראך אין וו און אין שריפט מיט אלע כללים ודקדוק אויך מפטיר מיט א דרשה צו א ב מצוה. פרייז צוגענגליך. מיין אדרע גדאנסקא 24, לעהרער א. איטקין.

ראקאלען

אפצוגעבען א צימער מיט א בעזונדערן איינגאנג פון קארידאר מיט בעקוועמליכקייטען צו צוגענגליכער פרייז. צו ערפאהרען פאלודניאווע 18, וו. 32.

א גרויס שעהן צימער

אין צענטרום שטאָט מיט אלע בעקוועמליכקייטען ביי אנ'אנשטענדיגער פאמיליע פון זאפארט אפצוגעבען. צו ערפאהרען נארוטאוויטשא 31, וו. 22

א ווארעם מעבלירט צימער מיט בעלייכטונג, אויך א בעזונדערער איינגאנג פאר 1—2 קאוואלערען אדער פריילינס צו פערמיטען פרייזמעסיג פון דעם 1-טען פעברואר. זאכאדניא 42, וו. 8a, 1-טער שטאק.

אבצוגעבעי א בעזונדער צימער מיט א בעזונדערן איינגאנג פאר 2 אדער איין יונגערמאן ביליג דירה-געלד פיעטריקאווער 36, וו. 21.

Frontowy pokój do wynajęcia z osobnym wejściem.
Narutowicza 5, m. 6.

איבערצוגעבען א פראנטאווע איינגעפיהרט געוועלב, צענטרום פיעטריק. באס, צוצוטרעטען פון 6.000—5,000 זל. אפערטען אין אדמ. אונטער „איינגעפיהרט"

RUTYNOWANY NAUCZYCIEL
naucza w ciągu 3-ch miesięcy specjalną skróconą metodę mówić i pisać po polsku dorosłych. M. BRZEZINSK. Wiad.: w cukierni „Karo". Gdańska 45.

א בעקוועהם ארט צו שלאפען אין א מעבלירט צימער פאר 2 מענער. קילינסקיעגא 39, וו. 18, קען זיין מיט בעקעסטיגונג. מעסיגער פרייז.

אנ'ארט צו שלאפען פאר אנ'אינטעליגענטען יונגעמאן ביי אנ'אינטעליגענטער פאמיליע. צו ערפאהרען 11-טער ליסטאפאד 12, וו. 6.

פערשידענעס

צו פערקויפען א ווילע אין וויסניאווא-גורא, געגענאיבער דעם באסיי. צו ערפאהרען ביי קאץ, וואולטשאנסקא 67

פארשריפטליכע פייערלעש-אפאראטען (Gaśnice płynowe) נייע און געניצטע, ווי אויך פילונגען (ładunki) צו אלע טיפען אפאראטען צו מעסיגע פרייזן.
M. Pilczewicz Łódź, Cegielniana 22
Tel. 237-94.

איך זוך א מעכמאן פון געפארבטען גארן וואס זאל אויך קענען קונדשאפט מיט א גאראנטירטען פאסטען, אפערטען אונטער „גארן-מעכמאן".

בעקומען אויסצייכנונגען און א גאלדענעם מעדאל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון איירא און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

(NIE FARBA)

przywraca SIWYM WŁOSOM PIERWOTNY KOLOR

פערקויפט אין אלע טרעמיזען, אפטייק-געשעפטען און פערפומעריעס.

Fabr. Chem. - Kosm. „Pharmachemja", Bydgoszcz.

בחנם ווערט צוגעפאסט אלערליי גלעזער!

„OPTICUM"

28 פיעטריקאווער 28

בעזיצט אויף לאגער א גרויסע אויסוואהל פון פערשידענע ברילען, בינאקלען, אלערליי צילינדער-גלעזער, קאמבינירטע גלעזער, טערמאמעטערס, אלעס צו די ביליגסטע פרייזן.

ס'ווערן אויך אויסגעפיהרט זעטטל. רעפעראטורען: פינקטליך און רעעל, — געדענקט די ערדעס עם ווערן אנגענומען אלע ארט רעצעפטען פון די ה"ה דאקטוירים

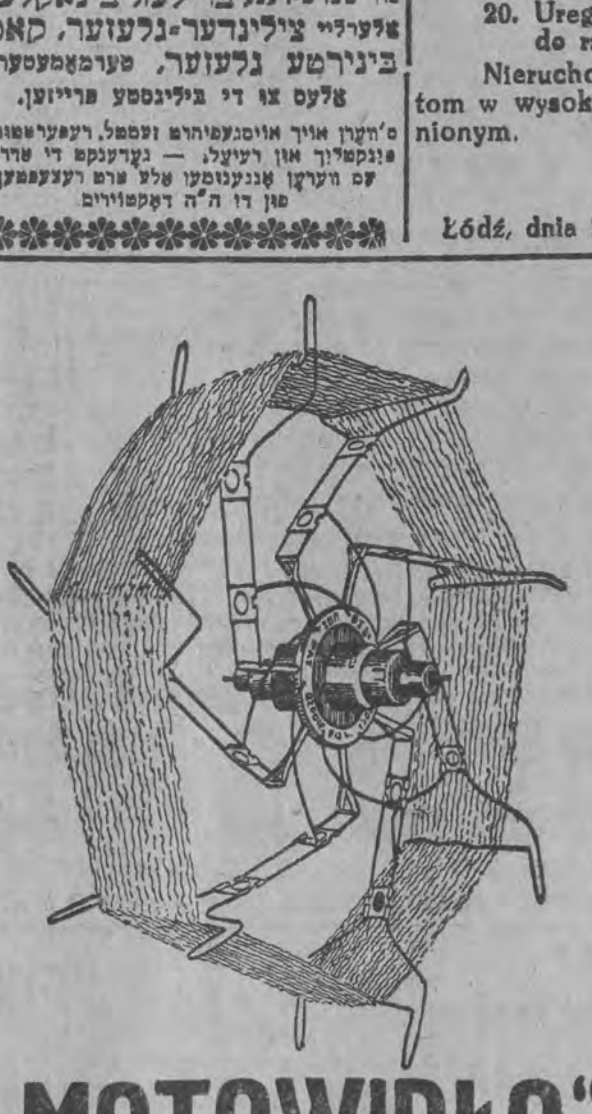

„MOTOWIDŁO"

צו זייד, וואל און בוימוואל-גארן

פאטענטירט לויט נומער 5374

עמפפעהלט פירמע

„ZGODA" Cegielniana 2
Tel. 134-51.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi podaje do publicznej wiadomości, iż na podstawie § 1 Statutu o pobieraniu opłat kanałowych na rzecz Gminy Miejskiej Łódź od nieruchomości. korzystających z urządzeń sieci starvch kanałów miejskich, uchwalonego przez Radę Miejską dn. 16 VI.1932 roku, zostały włączone do sieci starych kanałów miejskich i oddane do publicznego użytku następujące kanały:

1. Przykanalik na ul. Pojezierskiej.
2. Przykanalik od ul. Ciesielskiej do ul. Drukarskiej przez posesje prywatne.
3. Uregulowane koryto rz. Bałutki od lasu miejskiego na Zdrowiu od ul. Starej.
4. Kanał rz. Bałutki od ul. Starej do ul. Zgierskiej z przykanalikiem przez posesje od ul. Limanowskiego Nr. 111.
5. Kanał na ul. Mokrej od ul. Limanowskiego do domu Nr. 4 na ul. Mokrej.
6. Kanał na ul. Limanowskiego od rz. Bałutki do ul. Konopnickiej.
7. Kanał rz. Bałutki od ul. Zielnej do ul. Wawelskiej.
8. Kanał na ul. Zielnej. Dworskiej i Marysińskiej.
9. Kanał na ul. Krótkiej w kierunku ul. Lutomierskiej przez posesje prywatne.
10. Kanał od ul. Brzezińskiej od rz. Łódki obok miejskiego zakładu hodowli roślin.
11. Uregulowane koryto rz. Łódki od folwarku Brus do ul. Jarzvnowej.
12. Kanał kryty rz. Łódki od ul. Jarzynowej do ul. Okrzei przez posesje prywatne.
13. Otwarty kanał od ul. Lutomierskiej do rz. Łódki.
14. Kanał na ul. 11 Listopada przy ul. Gdańskiej.
15. Kanał na ul. Karolewskiej od ul. Łąkowej do ul. Kopernika.
16. Kanał na ul. Gdańskiej przy ul. 11 Listopada.
17. Przykanalik od ul. Łąkowej przez Park Poniatowskiego w kierunku ul. Towarowej.
18. Kanał na ul. Piotrkowskiej od Pl. Reymonta do rz. Jasień.
19. Uregulowane koryto rz. Jasień od ul. Wólczańskiej do rz. Karolewki.
20. Uregulowane koryto rz. Karolewki od ul. Karolewskiej do rz. Jasień.

Nieruchomości połączone z tymi kanałami podlegają opłatom w wysokości przewidzianej w Statucie na wstępie wymienionym.

Tymczasowy Prezydent Miasta
(—) MIKOŁAJ GODLEWSKI.

Łódź, dnia 22 stycznia 1937 roku.

Ogłoszenie.

Zarząd Miejski w Łodzi poszukuje w północnej oraz w południowej dzielnicach miasta tak starych, jak i nowowzniesionych nieruchomości oraz lokali o powierzchni użytkowej ponad 500 mtr. kwadr., któreby nadawały się lub mogły być dostosowane do potrzeb miejscowego szkolnictwa powszechnego.

Właściciele tego rodzaju obiektów proszeni są o składanie w tym przedmiocie w terminie do dnia 15 lutego 1937 roku w biurze Wydziału Gospodarczego Zarządu Miejskiego przy ul. Zawadzkiej nr. 11 (III piętro, pokój nr. 57) konkretnych ofert, zawierających szczegółowe warunki najmu oferòwanych obiektów oraz ich szkice lub plany.

Łódź, dnia 23 stycznia 1937 roku.

Zarząd Miejski w Łodzi.

ראהמען

צו בילדער און גארדינען

אין א גרויסען אויסוואהל ווי אויך פערשידענע

• קונסט-בילדער •

בעקומט מען צו קאנקורענץ-פרייזען נור אין דער בעקאנטער פירמע

י. צווילינג, לאדז,

נארוטאוויטשא 11, טעל. 153 35.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub.
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21

Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman